

Regeringskansliets årsbok 2003

REGERINGSKANSLIET

Regeringskansliets årsbok 2003

Regeringskansliet består av statsministerns kansli, Statsrådsberedningen, tio departement och Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Regeringskansliet är huvudsakligen lokaliserat till Södra Klara-området, dvs. kvarteren kring Drottninggatans nedre del, från Tegelbacken i väster till Gustav Adolfs torg i öster.

Regeringskansliets årsbok för 2003 har producerats av Regeringskansliets förvaltningsavdelning på uppdrag av statsministern.

Årsboken produceras i en lättläst version och som daisy. Det finns även en engelsk sammanfattning.

Mer information om Regeringskansliet finns på www.regeringen.se.

De olika departementen har bidragit med fakta och underlagsmaterial och svarar själva för urvalet.

Redaktör Jeanette Neij

Projektleddning Susan Gollenia, Information Rosenbad

Produktion Regeringskansliet, april 2004

Grafisk formgivning Typisk Form designbyrå

Tryck Danagårds Grafiska, Ödeshög, 2004

ISSN 1404-479x

ISBN 91-974667-3-5

Förord

Avsikten med årsboken är att informera om Regeringskansliets arbete. Det är en redovisning av de händelser som har präglat året som gått och en presentation av vilka vi är som arbetar här.

Det är omöjligt att summera året som gått utan att beröra mordet på utrikesminister Anna Lindh. Lika omöjligt är det att här och nu sammanfatta hennes politiska gärning. Känslan av ansvar för att föra vidare det som Anna Lindh stod för – inte minst demokrati och mänskliga rättigheter – är stark.

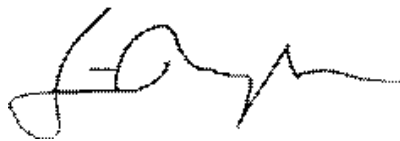
Året som gått har annars präglats av den internationella lågkonjunkturen. Regeringens politik har inriktats på att skapa förutsättningar för en bättre ekonomisk utveckling samt hantera situationen på arbetsmarknaden. Full sysselsättning förblir målet för regeringens politik.

Insatser har gjorts för att minska kostnaderna för sjukskrivningarna. Ett arbete har inletts för att förbättra den psykiatriska vården. Åtgärder på jämställdhetens område har vidtagits. En ny sammanhållen

utvecklingspolitik har presenterats – politiken på alla områden ska nu sträva mot en rättvis och hållbar global utveckling.

Under året genomfördes även en folkomröstning om svenskt deltagande i EMU:s tredje steg. Svenska folkets beslut respekteras. Sverige förblir en fullvärdig, konstruktiv och ansvarstagande medlem i det europeiska samarbetet.

Det är min förhoppning att årets årsbok kan medverka till ökad insikt om hur Regeringskansliet fungerar. Har du frågor som inte besvaras här, eller som du vill veta mer om, är du välkommen att höra av dig till Regeringskansliet. Besök gärna vår webbplats, www.regeringen.se.

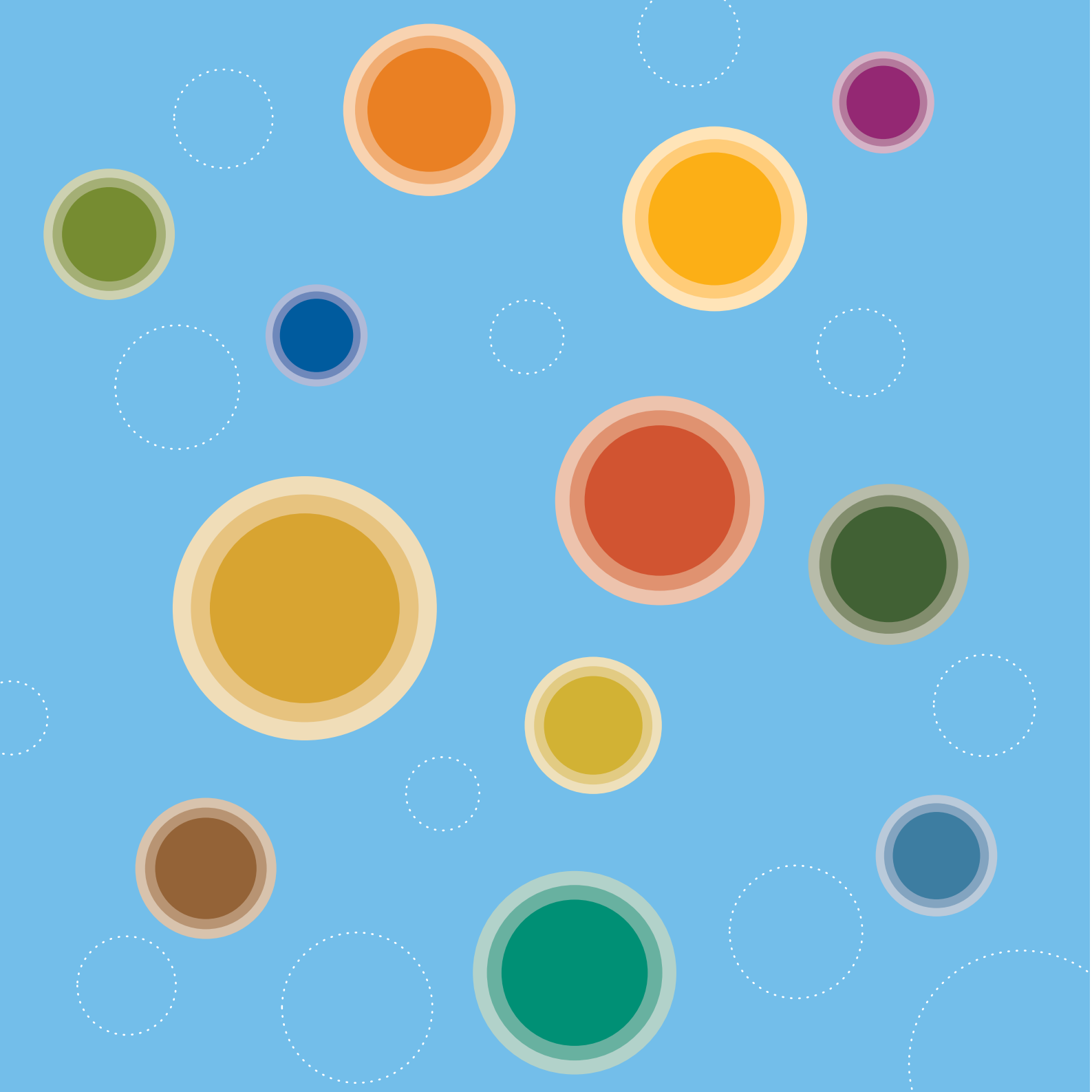

Göran Persson

Innehållsförteckning

Förord	4
Kapitel 1 Presentation av Regeringskansliet	8
Kapitel 2 Några särskilda frågor	13
Ny politik för global utveckling	14
VM i hållbar tillväxt	15
Minskad sjukfrånvaro	16
Arbete för ökad jämställdhet	18
Psykiatrin ska bli bättre	19
Kapitel 3 Departementens verksamhet	22
Statsrådsberedningen	23
Justitiedepartementet	36
Utrikesdepartementet	32
Försvarsdepartementet	38
Socialdepartementet	42
Finansdepartementet	48
Utbildningsdepartementet	52
Jordbruksdepartementet	57
Kulturdepartementet	62
Miljödepartementet	65
Näringsdepartementet	70
Förvaltningsavdelningen	80
Till minne av Anna Lindh	83

Appendix	88
Regeringen 2003	89
Kalendarium 2003	93
Utnämningar 2003	104
Statsbudgeten i sammandrag	106
Beslutade regeringsärenden 1994–2003	108
Propositioner och skrivelser 1994–2003	109
Författningsärenden 1994–2003	110
Kommitté- och utredningsdirektiv 1994–2003	111
Antal interpellationssvar till riksdagen 1994–2003	112
Antal frågesvar till riksdagen 1994–2003	113
Antal registrerade ärenden/handlingar per departement	114
Propositionsförteckning 2003	115
Statens offentliga utredningar (SOU) 2003	120
Departementsserien (Ds) 2003	124
Kommittédirektiv 2003	126
Regeringens belöningsmedalj 2003	131
Antal tjänstgörande i Regeringskansliet 1994–2003	132
Personalsammansättning i Regeringskansliet 1994–2003	134
Rekrytering och personalomsättning m.m. 1996–2003	135
Regeringskansliets utgifter 2000–2003	136

Kapitel 1 • Presentation av Regeringskansliet

All offentlig makt utgår från folket. Folket väljer riksdagen och partiernas mandat i riksdagen ger underlag för bildandet av regeringen. Till sin hjälp har regeringen 4 500 tjänstemän och politiskt anställda i Regeringskansliet, som består av Statsrådsberedningen, tio departement och Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Alla statsråd deltar i besluten

Den svenska regeringen fattar kollektiva beslut. Alla statsråd måste därför ges möjlighet att påverka de beslut som regeringen tar. Även om verksamheten i Regeringskansliet är indelad i departement, så måste departementen bereda ärenden utifrån perspektivet att det är hela regeringen som ska besluta, inte den enskilde ministern.

Detta perspektiv präglade förändringen den 1 januari 1997, då Statsrådsberedningen, departementen och dåvarande förvaltningskontoret lades samman i den gemensamma myndigheten Regeringskansliet. Departementen har dock sedan länge utvecklat arbetsformer för att gemensamt kunna bereda regeringsärenden på ett sätt som motsvarar det kollektiva beslutsfattandet.

Även om bildandet av den gemensamma myndigheten var ett viktigt steg i att öka samordningen och flexibiliteten i verksamheten, så ändrades inte den grundläggande förutsättningen för departementens verksamhet, nämligen att de tillsammans utgör ett stöd för hela regeringen. Snarare var sammanläggningen till en myndighet en anpassning till denna förutsättning.

Myndighet med särställning

Regeringskansliets uppdrag är att stödja regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik. Regeringskansliet leds av regeringen, men bistår också regeringen i styrningen av andra myndigheter. Detta är ett av Regeringskansliets särdrag i förhållande till andra myndigheter. Enligt den svenska förvaltningsmodellen är myndigheterna i flera avseenden relativt

självständiga från regeringen. Undantaget är Regeringskansliet, som fungerar som en stab åt regeringen.

Annorlunda ledarskap

En väsentlig skillnad mellan Regeringskansliet och andra myndigheter ligger i ledningsformerna. Medan andra myndigheter vanligtvis leds av en generaldirektör, som utses av regeringen, så är det i Regeringskansliet statsministern som är chef för myndigheten. Inte bara statsministern har på detta sätt dubbla roller. Många statsråd är, förutom att vara ledamöter i regeringen, också departementschefer.

Närmast under departementschefen finns i regel tre typer av chefstjänstemän: statssekreterare, expeditionschef och rättschef. Statssekreteraren är politiskt anställd och leder arbetet närmast under departementschefen eller annat statsråd. Expeditionschefen svarar för att förvaltningsärenden bereds lagenligt och konsekvent. Rättschefen svarar för att förslag till lagar och andra författningar bereds lagenligt och konsekvent.

Det finns dessutom en departementsövergripande förvaltningschef som har sitt kansli på Statsrådsberedningen och är myndighetens styrande person i förvaltningsfrågor. Förvaltningschefen ansvarar för administrativa frågor i Regeringskansliet som rör flera departement.

Liten skillnad vid regeringsskifte

I likhet med anställda vid andra myndigheter är de flesta tjänstemän i Regeringskansliet inte politiskt till-

satta. Av cirka 4 500 anställda är bara omkring 150 politiskt tillsatta tjänster. Vid ett regeringsskifte har tjänstemännen kvar sina tjänster, medan de politiskt tillsatta tjänsmännen byts ut. Politiskt tillsatta är, förutom statsråden, främst statssekreterare, politiskt sakkunniga och pressekreterare.

Det stora flertalet i Regeringskansliet är alltså tjänstemän som ska stödja den sittande regeringens arbete oavsett politisk färg. Att arbeta i Regeringskansliet ställer därför krav på förmåga att se olika aspekter på ett problem, att kunna hitta alternativa lösningar och självfallet att följa den politiska debatten. Samtidigt måste tjänstemännen kunna framföra sakliga invändningar mot olika förslag.

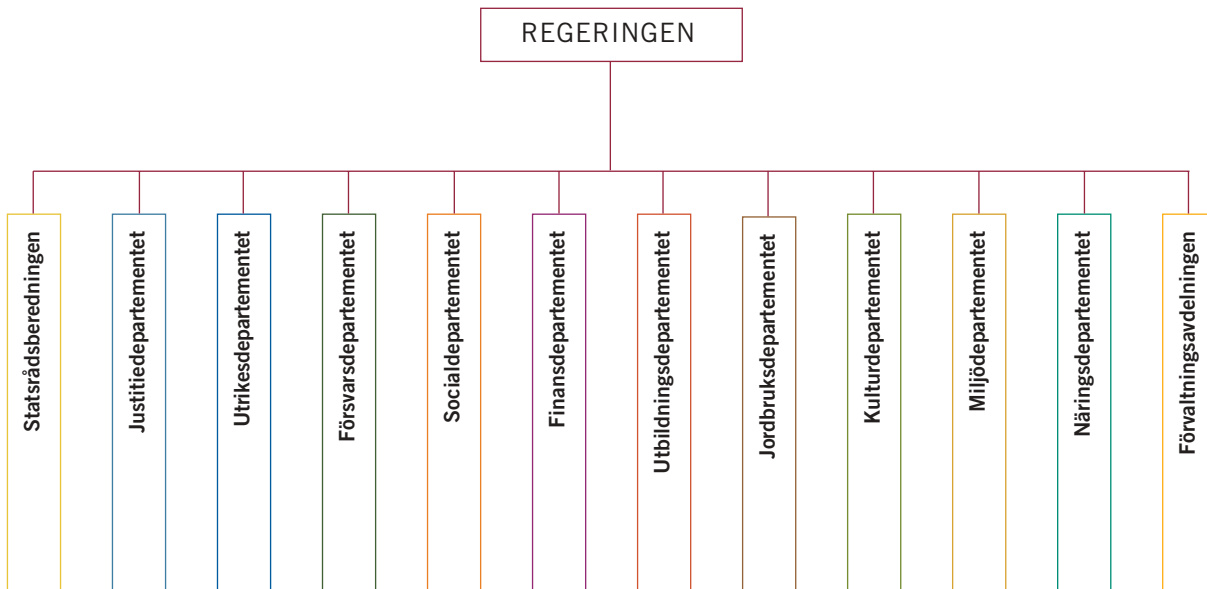
Förändrade arbetsformer

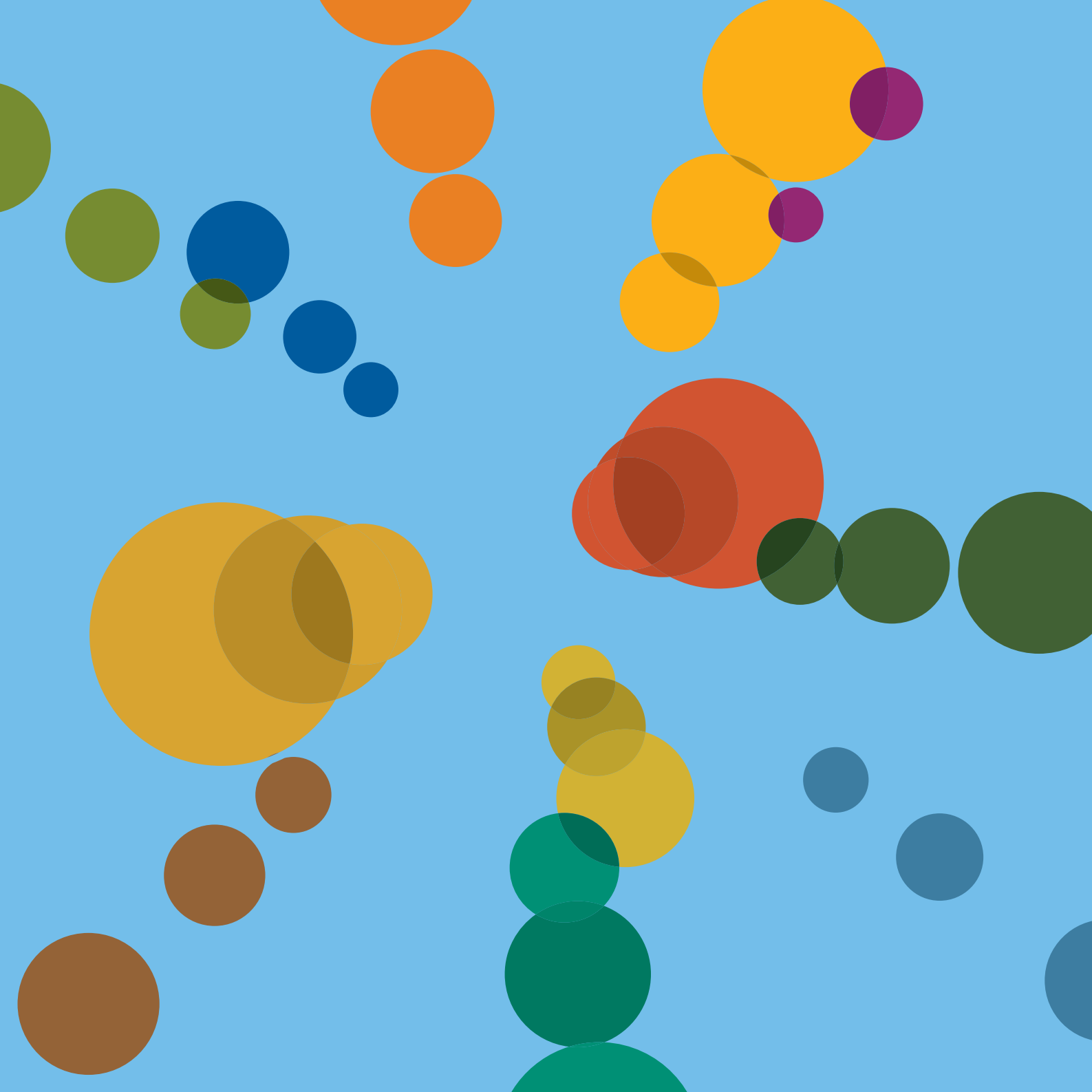
Regeringskansliets ställning som regeringens stab ställer också krav på organisationen och arbetsformerna. Ett viktigt skäl till bildandet av den gemensamma

myndigheten var att öka flexibiliteten i verksamheten. Politiken låter sig inte alltid sorteras in i avgränsade departement. Tvärtom är det många gånger nödvändigt att arbetet i olika departement samordnas för att politiken ska bli framgångsrik. Många frågor löper i dag tvärs över departementsgränser, och självfallet måste Regeringskansliet som organisation kunna hantera detta.

Denna utveckling har accentuerats i och med Sveriges medlemskap i EU. Innan Sverige blev medlem i EU var det främst Utrikesdepartementet som beredde svenska ståndpunkter inför möten i internationella organisationer. Nu företräder tjänstemän i alla departement Sverige i EU och bereder frågor om t.ex. ny lagstiftning, administrativ praxis, standardisering m.m. Detta har påverkat departementens arbetsbelastning, organisation och arbetsformer, men också samarbetsformerna inom Regeringskansliet och mellan Regeringskansliet och myndigheterna.

Regeringskansliets organisation 2003

Kapitel 2 • Några särskilda frågor

Under 2003 blev Sverige först i världen med en ny sammanhållen utvecklingspolitik. Inom alla departement ska nu politiken sträva mot målet om en rättvis och hållbar utveckling. Inom EU fortsatte medlemsländerna att arbeta för att bli världsbäst i ekonomi, social sammanhållning och miljöhänsyn till år 2010. Sverige var det land som våren 2003 låg bäst till inom den så kallade Lissabonstrategin.

På hemmaplan togs ytterligare krafttag mot ohälsan i arbetslivet och för ökad jämställdhet. Dessutom tillsattes en psykiatrisk samordnare som ska bidra till att göra vården och omsorgen om psykiskt störda och sjuka bättre.

NY POLITIK FÖR GLOBAL UTVECKLING

Världens länder är i dag sammanflätade med varandra som aldrig förr. Ingen del av världen är opåverkad av vad som sker i omvärlden. Fattigdom och orättvisor, konflikter och terrorism, miljöförstöring och hiv/aids är inte enskilda länders problem utan hela världens angelägenhet. Varje land har därför ett ansvar för den globala utvecklingen. Det gäller särskilt de rikare länderna, som måste stödja och komplettera de fattiga länderna i deras eget utvecklingsarbete.

Men stödet handlar om mycket mer än traditionellt bistånd. Sverige har som första land i världen tagit ett helhetsgrepp på alla delar av sin politik som påverkar den globala utvecklingen. I maj 2003 presenterade regeringen det nya greppet i propositionen *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling*, som antogs av riksdagen i december. Övergripande mål med den nya politiken är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Politiken är en del av Sveriges arbete för att uppnå FN:s millenniemål – att halvera fattigdomen till år 2015. På lång sikt är målet att helt avskaffa fattigdomen.

Propositionen innebär att fokus flyttas från stater till individer. Det är människorna i utvecklingsländerna som har möjlighet att själva skapa sin utveckling. De två perspektiven som ska genomsyra politiken är ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv.

Rättighetsperspektivet utgår från att människor är aktörer med vilja att utvecklas, inte mottagare eller offer. Varje människa har rätt till ett liv utan fattigdom.

Med de fattigas perspektiv ska politiken i allt större utsträckning utgå från fattiga människors verklighet, deras erfarenheter och prioriteringar. Det nya målet

för svenskt utvecklingsarbete blir därför att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Politiken ska präglas av respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och god samhällsstyrning, jämställdhet mellan kvinnor och män, hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt och social utveckling och trygghet. Politiken ska också inriktas på konflikthantering och globala gemensamma nyttigheter.

Det Sverige säger och gör inom ett politiskt område måste stämma överens med svenskt agerande på ett annat. Ansvaret för att genomföra politiken för global utveckling delas alltså av alla departement och minister. Hela Regeringskansliet har därmed ett ansvar för att uppfylla målet för den nya politiken. Varje departement ska årligen redovisa hur de politiska besluten bidragit till en rättvis och hållbar global utveckling. Resultatet rapporteras årligen i en skrivelse till riksdagen. Exempel på områden där politiken måste sträva åt samma håll är handel, jordbruk, miljö, säkerhet och migration. När målkonflikter uppstår ska de debatteras och hanteras öppet – med målet om en rättvis och hållbar global utveckling för ögonen.

För att arbetet ska lyckas krävs även att många krafter drar åt samma håll. Huvudansvaret har ett lands egen regering och dess befolkning. Enskilda organisationer, folkrörelser, Kooperationer, religiösa samfund, fackföreningar och näringsliv har nyckelroller. Men även det svenska samhället behöver engageras mer. Om den svenska politiken för global utveckling ska kunna genomföras krävs fler idéer och opinionsbildning. Regeringen lyfter särskilt fram myndighe-

ter, kommuner, utbildningsväsendet, enskilda organisationer, folkrörelser och näringsliv i det nya arbetet.

VM I HÅLLBAR TILLVÄXT

EU ska år 2010 vara världens snabbast växande ekonomi med full sysselsättning, social sammanhållning och miljöhänsyn. Det målet har medlemsländernas stats- och regeringschefer satt upp. Sedan mars 2000 arbetar EU-länderna mot detta mål med hjälp av Lissabonstrategin – uppkallad efter staden för toppmötet där grunden lades.

För att kunna mäta framstegen inom strategin jämför sig länderna på sex olika områden med hjälp av statistiska uppgifter. På så sätt ser man hur de ekonomiska, arbetsmarknadsmässiga, sociala och miljömässiga förhållandena i de olika medlemsländerna utvecklas. Tanken är dels att jämförelsen ska sporra länderna att göra bra ifrån sig, dels att länderna lätt ska kunna följa upp hur långt man kommit på vägen mot det gemensamma målet.

Varje vår träffas EU-ländernas stats- och regeringschefer för att övervaka hur arbetet fortskrider. Vid varje sådant vårtoppmöte fram till 2010 avrapporterar Europeiska kommissionen hur långt länderna har kommit i sin strävan mot de mål som gemensamt ställts upp.

Rapporten som Europeiska kommissionen presenterade våren 2003 visar att EU som helhet har långt kvar för att nå Lissabonmålen. Det behövs inte minst åtgärder som ökar sysselsättningen och förbättrar produktiviteten. Även om framsteg har gjorts på många områden av Lissabonstrategin, har framstegen i allmänhet

inte gått tillräckligt fort för att ge de resultat som stats- och regeringscheferna ställde sig bakom i mars 2000.

Men för Sveriges del är bilden betydligt ljusare. Kommissionen visar i sin rapport att Sverige är det medlemsland som hittills nått de bästa resultaten i hela EU. Sverige placerar sig bland de tre bästa länderna på flest områden.

Inom området allmänt ekonomiskt resultat är Sverige bland de tre bästa när det gäller balansen i de offentliga finanserna.

Framför allt inom sysselsättning ligger Sverige bra till. Sverige placerar sig bland de tre bästa när det gäller sysselsättningen totalt bland kvinnor och äldre. Danmark, Nederländerna, Sverige och Storbritannien uppfyller för närvarande dessutom det 70-procentsmål som ställts upp för år 2010 för den totala sysselsättningen inom EU.

Forskning och innovation är nästa jämförelseområde. Här är Sverige bland de tre bästa när det gäller forskning och utveckling totalt och i näringslivet. Tillgången till Internet bland hushåll och företag är också bland de högsta, liksom tillgången till riskkapital i start och expansionsskede. När det gäller IT-investeringar ligger Sverige också i topp. Kommissionen nämner dessutom särskilt i rapporten att Sverige, liksom Finland och Nederländerna, ligger långt över genomsnittet när det gäller andelen högteknologiska patent.

På området ekonomiska reformer tillhör Sverige och Storbritannien de tre bästa inom flest kategorier. För Sveriges del gäller det bland annat priset på nationella telefonsamtal och energipriset för industri och hushåll.

När det gäller social sammanhållning tillhör Sverige

de tre länder som får bäst resultat inom kategorierna inkomstfördelning, andel av befolkningen i fattigdom efter socialförsäkringar, skillnad i sysselsättningsgrad mellan regioner och andel av befolkning som är lågutbildad.

Slutligen, inom området miljöfrågor, är Sverige ett av tre länder som får bäst betyg när det gäller bland annat kategorierna andel förnyelsebar energi och utsläpp av växthusgaser.

MINSKAD SJUKFRÅNVARO

Ohälsa i arbetslivet drabbar inte bara den enskilde individen och arbetsgivaren. Samhället i stort blir lidande när sjukfrånvaron tär på statens ekonomi – genom minskade skatteintäkter, högre kostnader för sjukförsäkringen och ökat vårdbehov. Arbetsplatsen ska heller inte vara en plats man blir sjuk eller får skador av. När fler människor sjukskrivs på grund av stress, belastningsskador eller utbrändhet är det ett misslyckande inte minst från arbetsmiljösynpunkt. Fler än arbetsgivarna ansvarar för att göra arbetslivet i Sverige hälsosammare. Även om förhållandena på arbetsplatsen är avgörande behöver arbetsgivare, anställda, facken, företagshälsovården, hälso- och sjukvården, berörda myndigheter samt regering och riksdag ta ansvar för att minska sjukfrånvaron. Inom Regeringskansliet är det framför allt Socialdepartementet, Näringsdepartementet och Finansdepartementet som arbetar med dessa frågor.

Målet som regeringen ställt upp är att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning ska halveras mellan 2002 och 2008. I oktober 2003 var 284 000

personer sjukskrivna, vilket var en minskning med 14 000 personer jämfört med oktober 2002. Men bara antalet korta sjukskrivningar hade minskat – antalet långtidssjuka hade blivit fler och utgjorde nästan hälften av alla sjukskrivna. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension) uppgick till drygt 507 000 i december 2003. Sammantaget var då 14 procent av befolkningen mellan 20–64 år borta från arbetslivet på grund av ohälsa. Av de totalt 643 000 personer som i slutet av 2003 fått sjuk- eller aktivitetsersättning eller som varit sjukskrivna längre tid än ett år var ca 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Sjukförsäkringens kostnader för sjukpenning, rehabilitering och aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension) var ca 113 miljarder kronor under 2003. Det motsvarar 15 procent av statens budget 2004, eller ungefär lika mycket som utgifterna för rättsväsendet, försvaret, utbildning och universitetsforskning tillsammans.

Vad beror den höga svenska sjukfrånvaron på? För att kunna förklara den behövs bättre kunskapsunderlag och fler studier, även i samverkan med andra länder. Det konstaterade en analysgrupp inom Socialdepartementet i en rapport från december. Klart är att problemet med sjukfrånvaro är komplext och har många orsaker. Arbetslivsminister Hans Karlsson nämner bl.a. den åldrande arbetskraften, ändrade attityder till sjukskrivning, hårdare krav i arbetslivet, förändringar i arbetsmiljön, svaga ekonomiska incitament för sjukvården att motverka sjukfrånvaron, brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete samt väntetider inom hälso- och sjukvården. För att

klara en halvering av sjukfrånvaron till 2008 krävs där- för många olika insatser. Regeringen fokuserar på forskning, förebyggande arbetsmiljöarbete och åtgärder för snabb återgång till arbete vid ohälsa. Ett 11- punktsprogram mot ohälsan från hösten 2001 har i stort sett genomförts och under 2003 fortsatte ohälso- arbetet på flera fronter.

Regeringen diskuterade ohälsan i arbetslivet med arbetsmarknadens parter inom så kallade treparts- samtal från hösten 2001. Diskussionerna mynnade ut i programmet *Ett arbetsliv för alla* som presenterades i februari 2003.

Frågan om att ge starkare ekonomiska drivkrafter för arbetsgivaren att förebygga ohälsa bereddes under året inom Regeringskansliet. Extra resurser satsades på den regionala skyddsombudsverksamheten, arbetsmil- jötillsynen och på utbildning inom företagshälsovår- den. Vidare fick en utredare i uppdrag att se över om arbetsgivare ska vara skyldiga att tillhandahålla före- tagsvård och hur företagshälsovård som krävs med stöd av lag ska kvalitetssäkras.

Från den 1 juli 2003 måste uppgifter om sjukfrånvaro lämnas i årsredovisningen och vara jämförbar för pri- vata företag, kommuner, landsting och statliga myndig- heter. Särskilda försök påbörjades dessutom i den offentliga sektorn för att förebygga och minska sjuk- frånvaron och motverka långtidssjukskrivningar. Vidare inrättades ett särskilt forum – *Hälsa i staten* – där myndigheter ska kunna lära av varandra och inspireras att skapa arbetsplatser med god arbetsmiljö.

I arbetet med att hjälpa dem som redan drabbats av ohälsa tillbaka till arbete ingår regeringens proposition från mars 2003 om bl.a. förändringar i sjukskriv-

ningsprocessen. De föreslagna åtgärderna trädde i kraft den 1 juli och innebär bl.a.

- ökad precision vid sjukskrivning så att inte socia- la och generella livsproblem ger rätt till sjukpen- ning,
- ökad användning av deltidssjukskrivning,
- obligatorisk rehabiliteringsutredning av arbetsgi- varen om en anställd är sjukskriven länge eller ofta.

Ytterligare åtgärder föreslogs i vårpropositionen, bl.a. ändrade beräkningsregler för sjukpenning och förlängd sjuklöneperiod. Den negativa utvecklingen bröts under 2003 och inflödet av nya sjukfall började minska.

Dessutom håller Riksförsäkringsverket och Arbets- marknadsstyrelsen på att förnya rehabiliteringen så att individen sätts mer i centrum och ska kunna återgå snabbare till arbete efter ohälsa. Arbetet genomförs 2002–2004. Samordningen mellan försäkringskassa, länsarbetsnämnd, landsting och kommun ska också bli bättre så att inte människor hamnar i en gråzon mellan olika myndigheter om de behöver samordnade rehabili- teringsinsatser. En proposition om detta överlämnades i juni.

På forskningsområdet är det viktigt med bättre sta- tistik och fler studier på ohälsområdet. En utredning från april föreslår ett nytt utredningsinstitut som ska följa området och en databas med aktuella uppgifter som möjliggör forskning inom området arbete och hälsa.

Andra delar av regeringens arbete mot ohälsa under 2003 handlade om informationsinsatser för att

sprida kunskap om problemet med ohälsa och för att peka på lösningar och goda exempel.

Läs mer på www.regeringen.se/okadhalsa.

ARBETE FÖR ÖKAD JÄMSTÄLLDHET

Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder är det långt kvar tills kvinnor har »hela lönen och halva makten«. Inom Regeringskansliet pågår ett intensivt arbete med att få in jämställdhetsperspektivet på alla nivåer i arbetet. Statsråden utbildas i konkret jämställdhetsarbete, liksom tjänstemännen.

Under 2003 lade regeringen fram en skrivelse om jämställdhetspolitiken som går igenom utvecklingen på området sedan 1999, vilka jämställdhetsinsatser som gjorts inom olika politikområden och hur det internationella jämställdhetsarbetet ser ut. Dessutom ingår en handlingsplan för ökad jämställdhet med åtgärder inom de flesta politikområden, särskilt utifrån följande aspekter:

- Jämn fördelning av makt och inflytande.
- Lika lön för lika och likvärdigt arbete.
- Mäns våld mot kvinnor, prostitution och handel med kvinnor för sexuella ändamål.
- Män och jämställdhet.
- Sexualiseringen av det offentliga rummet.

När det gäller fördelning av makt och inflytande visade en utredning från mars att mansdominansen på ledande poster i näringslivet kvarstår. Kartläggningen gällde kvinnorepresentationen i företag med fler än

200 anställda. Positivt var dock att andelen kvinnor i styrelser och ledningsgrupper hade ökat sedan förra kartläggningen 1993 och att 78 procent av organisationerna bedrev jämställdhetsarbete, mot 58 procent för tio år sedan. Samtidigt hade hälften av företagen enbart män i styrelsen.

När det gäller de statliga bolagen råder jämnare könsfördelning i styrelserna. I maj konstaterade regeringen i en skrivelse att andelen kvinnor i styrelser i bolag där staten äger 100 procent uppgick till 42 procent i genomsnitt. Regeringen gjorde också bedömningen att när årets samtliga bolagsstämmor hållits skulle styrelserna i hela gruppen bolag där staten äger mer än 20 procent ha 40 procent kvinnor. En sammanställning från augusti visade att denna målsättning hade uppnåtts.

Mäns våld mot kvinnor är ett annat prioriterat område i regeringens nya jämställdhetsplan. Varje dag utsätts många kvinnor för trakasserier, hot och våld från någon närstående eller tidigare närstående. Samhället måste kunna ge ett bättre skydd och då behöver rättsväsendet större möjligheter att kunna ingripa. Regeringen lämnade därför i februari en remiss om lagändringar till Lagrådet. Förslaget innebär att besöksförbud ska kunna utdelas även när parterna bor tillsammans i ett gemensamt hem. Besöksförbud ska också kunna gälla för ett större geografiskt område. Ytterligare ett förslag rör en ändring i reglerna om häktning. Enligt förslaget ska en domstol, när den prövar om en person ska häktas, särskilt ta hänsyn till om offer och gärningsman är närstående, eftersom detta ökar risken för hot och våld.

I första hand berör förslaget makar och sambor,

men det gäller även andra grupper i samhället, exempelvis gamla som hotas av sina vuxna barn och utsatta flickor i patriarkala miljöer.

Men inte bara flickorna i patriarkala miljöer utan även kvinnorna kan leva i en vardag av ofrihet, tvång, hot och våld. Nationellt råd för Kvinnofrid har i samarbete med organisationer för invandrarkvinnor tagit fram en skrift med kvinnors berättelser om sina liv i skuggan av ett fysiskt och psykiskt förtryck. Skriften *Vi skulle inte bli svenskar. Vi skulle lyda*. presenterades i mars.

Men vad är det som gör att män slår? Vad kan kommuner och landsting i samverkan med kriminalvården göra för att motverka mäns våld, i synnerhet då mäns våld mot kvinnor? För att söka några svar på dessa frågor anordnades i mars en halvdagskonferens kring mäns våld mot kvinnor. Arrangörer var regeringens projekt *Män, våld och jämställdhet* i samarbete med Nationellt Råd för Kvinnofrid, Socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet. Efter tre års arbete avslutade sedan Rådet för Kvinnofrid sitt uppdrag med att överlämna ett antal *Råd för Kvinnofrid* till regeringen i juni. Läs mer på www.kvinnofrid.se.

Brister i jämställdhet kan uttryckas även i ekonomiska termer. I september 2003 publicerades för första gången en bilaga till regeringens budgetproposition som svart på vitt visar brister i jämställdhet. Budgeten är regeringens viktigaste styrinstrument för att fördela resurser och skapa förutsättningar för jämställdhet. Genom att redovisa fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män kan detta styrinstrument utnyttjas bättre.

Även internationellt arbetade regeringen under året

för ökad jämställdhet. Sverige deltog vid flera internationella konferenser som på olika sätt tog upp kvinnors situation. Under en kvinnokonferens i Tallinn, Estland, i februari diskuterade representanter från Norden, Baltikum, Ryssland och USA teman som Kvinnor och makt, Våld mot kvinnor, Kvinnor och ekonomi samt Kvinnor i media.

I mars deltog Sverige vid FN:s kvinnokommissions möte i New York. I samband med mötet tog Sverige upp frågan om hedersrelaterat våld och anordnade ett möte om prostitution och trafficking av kvinnor. Även inom det nordisk-baltiska samarbetet tog Sverige upp kvinnohandel. Regeringen beslutade dessutom i april om en strategi för bekämpning av människohandel inom Sveriges internationella utvecklingssamarbete.

Strategin inriktar sig främst på handel med kvinnor och barn.

Kvinnlig könsstympning var ett annat tema som togs upp i internationella diskussioner. I november arrangerades ett möte i Stockholm om det förebyggande arbetet mot kvinnlig könsstympning i Sverige och i Afrika. Bland deltagarna fanns representanter från ett tiotal afrikanska länder, internationella frivilligorganisationer aktiva i arbetet mot kvinnlig könsstympning och företrädare för FN-organ. Vid mötet betonades att kvinnlig könsstympning är en allvarlig form av våld som det inte finns stöd för i någon religion – vare sig i kristendomen eller i islam.

PSYKIATRIN SKA BLI BÄTTRE

I oktober 2003 tillsatte regeringen en nationell psykiatrisamordnare som under tre år ska identifiera och

analysera problem samt föreslå åtgärder inom vården, omsorgen och rehabiliteringen av psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade. Regeringen utsåg medicine doktor Anders Milton för uppdraget. Han är ordförande i Svenska Röda Korset och har bland annat varit ordförande i SACO, direktör i Sveriges Läkarförbund och styrelseordförande i Världsläkarförbundet.

Psykiatrivården har under året varit föremål för en omfattande debatt. Bland annat debatterades två uppmärksammade våldsdåd i Stockholm där gärningsmännen tidigare varit i behov av psykiatrisk vård.

Regeringen anser att det finns brister inom den psykiatriska vården och den sociala omsorgen. Den samordning och samverkan mellan ansvariga huvudmän som skulle kunna innebära både effektivare resursanvändning och ett bättre stöd till personer med psykiska funktionshinder fungerar inte fullt ut. Avsikten med att tillkalla en psykiatrisamordnare är att skapa förutsättningar för en kraftsamling hos samtliga berörda aktörer för att utveckla kvaliteten i vården och omsorgen av människor med psykiska sjukdomar och psykiska funktionshinder.

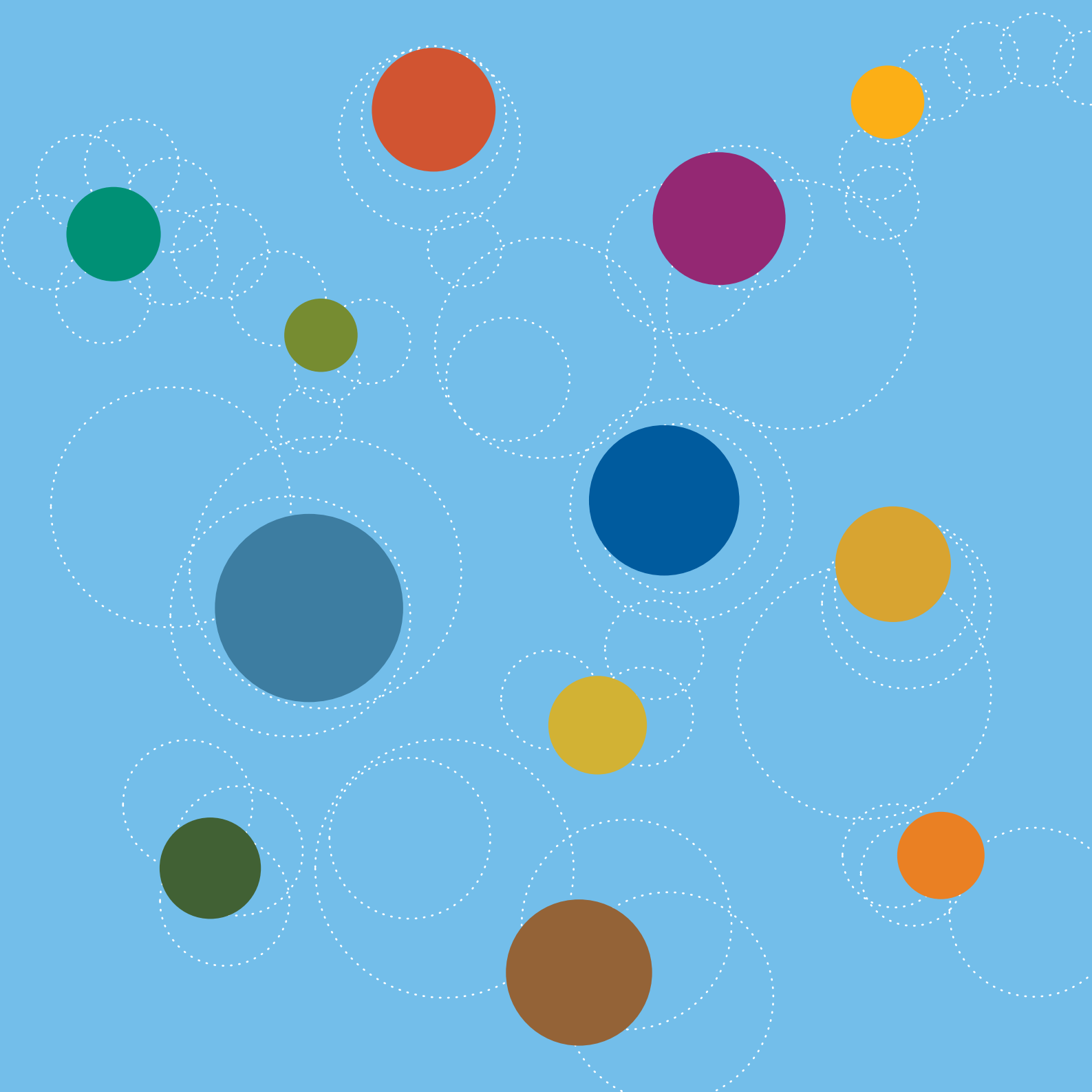
Vården och omsorgen om personer med psykiska funktionshinder har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna – från ett totalt och ibland livslångt omhändertagande på mentalsjukhus till ett självständigt liv ute i samhället med tillgång till vård, stöd och service. Nya lagar har stiftats och gällande lagar anpassats till aktuella mål.

1995 genomfördes psykiatrireformen som innebar ett förtydligande av att kommunernas ansvar för uppsökande verksamhet, planering och samverkan även avsåg personer med psykiska funktionshinder. Reformen

förutsatte ett förändringsarbete både inom socialtjänsten och inom psykiatrin. Målgruppen för reformen var främst personer som har långvariga och allvarliga besvär och som har svårt att klara det dagliga livet.

Socialstyrelsen har genomfört ett antal översyner och analyser av utvecklingen inom psykiatrin. I en utvärdering av boendeformerna för personer med psykiska funktionshinder som presenterades under 2003 drog Socialstyrelsen slutsatsen att kommunerna inte planerar tillräckligt för att ge personer med psykiska funktionshinder möjlighet att finna ett lämpligt boende och en meningsfull sysselsättning eller rehabilitering. I en redovisning till regeringen i oktober pekade dessutom Socialstyrelsen på att brister på akutvård och för få slutenvårdsplatser innebär en risk för att psykiatrins patienter inte alltid får den vård de behöver. Socialstyrelsen framhöll också att samverkan mellan landsting och kommuner är av särskilt stor vikt för personer med missbruksproblem och psykisk sjukdom.

Den nationella psykiatrisamordnaren ska sätta särskilt fokus på frågor som rör just samverkan och samordning mellan kommuner och landsting. Andra frågor som ska uppmärksammas är psykiatrins arbetsformer samt resurs- och personalbehov. Arbetet genomförs i bred dialog med landsting, kommuner, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, berörda myndigheter, statliga kommittéer och brukarorganisationer. Regeringen ska fortlöpande informeras om arbetet och får vid behov förslag till författningsändringar och förtydliganden i gällande regelverk. En del i arbetet är också att redovisa förslagets betydelse för brottsligheten och för det brottsförebyggande arbetet.

Kapitel 3 • Departementens verksamhet

- *Statsrådsberedningen*
- *Justitiedepartementet*
- *Utrikesdepartementet*
- *Försvarsdepartementet*
- *Socialdepartementet*
- *Finansdepartementet*
- *Utbildningsdepartementet*
- *Jordbruksdepartementet*
- *Kulturdepartementet*
- *Miljödepartementet*
- *Näringsdepartementet*
- *Förvaltningsavdelningen*

STATSRÅDSBEREDNINGEN (SB)

EU:s stats- och regeringschefer skulle besluta om EU:s nya grundlag före årets utgång. Men förhandlingarna avbröts och drivs vidare under 2004. Däremot blev det klart att EU:s nya smittskyddsmyndighet ska placeras i Sverige.

Sysselsättning och tillväxt ska ge välfärd i framtiden. För att kunna samverka brett mot detta mål bjöd statsministern under året in de politiska partierna, arbetsmarknadens parter och andra centrala organisationer till samtal.

Efter mordet på Anna Lindh genomfördes en mindre regeringsombildning, bl.a. blev Laila Freivalds ny utrikesminister.

Förhandlingar om EU:s framtid

Den 4 oktober 2003 gick startskottet för den regeringskonferens som ska besluta om en ny grundlag för EU. Förhandlingarna inleddes av det dåvarande italienska EU-ordförandeskapet och utgick från det förslag till konstitution som EU:s framtidskonvent hade arbetat fram och överlämnat till stats- och regeringscheferna i juli 2003.

För att öka kunskapen i Sverige om de förändringar som EU står inför och stimulera till debatt har en parlamentarisk kommitté arrangerat aktiviteter landet runt tillsammans med olika aktörer. Under två veckor i november kunde stockholmarna delta i debatter, se teater och ställa frågor till politiker om EU:s framtid när den så kallade EU-stafetten kom till Stockholms län. Sammanlagt ägde ett femtiotal aktiviteter rum.

Målet var att EU:s stats- och regeringschefer skulle fatta beslut om den nya EU-grundlagen vid ett toppmöte i Bryssel i mitten av december. Men förhandlingarna avbröts när det stod klart att motsättningarna mellan medlemsländerna var för stora. Framför allt rådde oenighet om ländernas röststyrka i ministerrådet. Förhandlingarna om EU:s framtid drivs vidare av det irländska EU-ordförandeskapet som tog över vid årsskiftet.

En annan fråga som togs upp vid EU-toppmötet var EU:s smittskyddsmyndighet som ska hjälpa EU-länderna att samarbeta vid svåra utbrott av smittsamma sjukdomar. Stats- och regeringscheferna beslutade att placera den nya myndigheten i Sverige, som ligger långt fram när det gäller forskning kring folkhälsofrågor och smittskydd. Klart utbyggd kommer den nya myndigheten att omfatta ca 100 anställda.

Fokus på tillväxt

Sverige måste bli mer konkurrenskraftigt, attraktivt och framtidsinriktat efter svenska folkets nej till euron. Det konstaterade statsminister Göran Persson när han presenterade regeringsförklaringen den 16 september, några dagar efter folkomröstningen. För att klara en stark välfärd i framtiden måste fler komma i arbete och tillväxten öka. Statsministern bjöd in de politiska partierna, arbetsmarknadens parter och andra centrala organisationer till samtal för en bred samverkan för att utveckla Sverige. Fyra arbetsgrupper med parterna och regeringen ska diskutera bl.a. tillväxt, ohälsa, etik i näringslivet och hur invandrarna ska komma in på arbetsmarknaden.

Efter förhandlingar under hösten presenterade statsminister Göran Persson, vänsterpartiets ordförande Ulla Hoffman och miljöpartiets språkrör Peter Eriksson den 19 december en överenskommelse för ökad tillväxt och lägre arbetslöshet.

Regeringsombildning

Laila Freivalds utsågs till ny utrikesminister efter mordet på Anna Lindh den 10 september. Samtidigt fick Utrikesdepartementet ytterligare två statsråd: Barbro Holmberg utsågs till statsråd ansvarigt för migrationsfrågor och Carin Jämtin som statsråd ansvarigt för biståndsfrågor. Bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson lämnade regeringen den 10 oktober och blev ordförande i den internationella kommissionen om migration.

Vice statsminister Margareta Winberg lämnade regeringen den 31 oktober och utsågs till Sveriges ambassadör i Brasilien. Mona Sahlin blev den 31 oktober ny jämställdhetsminister efter Margareta Winberg, men har fortsatt ansvar i Justitiedepartementet för demokrati-, idrotts-, integrations- och storstadsfrågorna.

Nytt kansli för hållbar utveckling

Den 1 december inrättades ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Kansliet ska koordinera Regeringskansliets arbete med hållbar utveckling, komma med idéer och vidareutveckla den nationella strategin för hållbar utveckling, bl.a. med utgångspunkt i framtida befolkningsföränd-

ringar. Kansliet har också ansvaret för att utveckla Sveriges internationella agerande i hållbarhetsfrågor – både inom EU och inom FN:s kommission för hållbar utveckling. Miljöministern har fortsatt det samlade ansvaret i regeringen för hållbar utveckling.

Samhällsorganisationen utreds

Samhällsorganisationen bör vara tydlig för medborgarna, ändamålsenlig och kunna ge alla människor en god välfärd i hela landet. Är det så i Sverige? En parlamentarisk kommitté fick i januari regeringens uppdrag att se över strukturen och uppgiftsfördelningen mellan stat, landsting och kommuner, samt att pröva hur väl den svenska förvaltningsmodellen, med ett litet regeringskansli och fristående myndigheter, fungerar sedan Sverige blivit EU-medlem.

I december lämnade kommittén ett första delbetänkande, som bl.a. analyserar brister och förtjänster med den nuvarande ansvarsfördelningen i samhällsorganisationen och beskriver de utmaningar som den offentliga verksamheten står inför på sikt vad gäller exempelvis resurser och arbetskraft. I sitt fortsatta arbete vill kommittén särskilt utreda den statliga styrningen av den kommunala nivån samt den regionala samhällsnivån och huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården.

6 juni kan bli allmän helgdag

Globaliseringen gör att regeringen tycker att det blir allt viktigare att hitta tillfällen att fira det svenskarna kan vara stolta över. Därför tillsattes i juni en utred-

ning för att möjliggöra att Sveriges nationaldag den 6 juni blir allmän helgdag. Utredningen ska studera de ekonomiska effekterna av att göra den 6 juni till allmän helgdag och överväga om någon av de nuvarande allmänna helgdagarna i så fall måste flyttas eller tas bort.

Statsrådsberedningen har till uppgift att leda och samordna arbetet i Regeringskansliet, ansvara för samordning av den svenska EU-politiken samt författningsspolitiken och valfrågor.

Förutom statsministerns kansli ingår förvaltningsschefens kansli, rättschefens kansli och kansliet för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. I statsministerns kansli är de anställda politiskt anställda medan förvaltnings- och rättschefskanslierna består av statstjänstemän utan politisk anställning.

Regeringen har också en samordningsminister i Statsrådsberedningen.

JUSTITIEDEPARTEMENTET (Ju)

Reformeringen av domstolsväsendet och polisväsendet fortsatte under året, liksom arbetet med att få en bättre och säkrare kriminalvård. Exempelvis blir allmän inpasseringskontroll på häkten och anstalter tillåten.

Några nya lagar som infördes 2003 gäller förbud mot diskriminering, utökat besöksförbud för den som hotat närstående och straff för terroristbrott. Det lades även förslag om bl.a. åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap liksom om skärpta regler om skadegörelsebrott.

Inom EU kom medlemsländerna överens om att alla slags narkotikaöverlåtelser ska vara straffbara. Dessutom började informationsutbytet mellan Europol och medlemsländerna samt medlemsländerna emellan att utvärderas.

Fler poliser och bättre brottsbekämpning

Mellan 2002 och 2006 ska 4 000 nya poliser utbildas. Polisens anslag höjdes därför ytterligare under 2003. Polispersonalfrågor uppmärksammades stort under året, inte minst sedan två kommittéer påvisat brister inom polisväsendet. Exempelvis föreslogs att en nationell modell för ingripande mot folksamlingar tas fram, att granskningen av polis och åklagare stärks och att handläggningen av och organisationen för anmälningar mot polisanställda förbättras.

Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen och Kriminalvårdsstyrelsen fick i maj i uppdrag att ta fram strategier för arbetet med diskrimineringsfrågor.

Strategierna ska bl.a. ta upp attityder till och bemötande av dem som kommer i kontakt med rättsväsendet.

Polisdatalagen utvidgades till att omfatta Ekobrottsmyndigheten. Myndigheten kan därmed fullt ut delta i polisens kriminalunderrättelseverksamhet. Vidare inleddes arbete med att se om kraven för att få registrera uppgifter i DNA-registret kan sänkas.

Åklagare och polis måste samarbeta ännu bättre för att kunna genomföra brottsutredningar snabbt, effektivt och med hög kvalitet. Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) ska därför även se över uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan polis och åklagare. Dessutom påbörjade Riksåklagaren ett arbete för att öka effektiviteten och rättssäkerheten i åklagarverksamheten genom sammanslagning av alla åklagarorganisationens myndigheter till en myndighet, med undantag för Ekobrottsmyndigheten.

Genom en ändring i sekretesslagen är uppgifter om Säkerhetspolisens verksamhet som införts i en allmän handling före år 1949 numera offentliga. Regeringen beslutade också att Registernämnden ska försöka fastställa vilka personer som fått problem med anställning eller på jobbet under 1 juli 1945–30 september 1969 p.g.a. att uppgifter har lämnats ut från Säkerhetspolisens register.

Samarbete över gränserna

Efter två års förhandlingar lyckades EU-länderna i november träffa en principöverenskommelse om gemensamma regler för handel med narkotika. Enligt överenskommelsen ska alla slags narkotikaöverlåtelser

vara straffbara och stränga straff kunna dömas ut för de allvarligaste narkotikabrotten.

Terrorismbekämpning och bekämpande av gränsöverskridande brottslighet prioriterades fortsatt högt inom polissamarbetet i EU. På båda områdena samlade man in material och analyserade hotbilder som kan utgöra underlag för såväl strategiska som operativa beslut.

Informationsutbytet mellan den europeiska polisbyrån Europol och EU:s medlemsländer började utvärderas under året. På våren utvärderades Sverige och som en följd av detta inleddes ett åtgärdsprogram inom Regeringskansliet och på myndighetsnivå respektive medlemsländerna emellan under hösten.

I november kom EU-länderna överens om huvuddragen i ett förslag från Europeiska kommissionen om en gemensam byrå för gränssamarbete. Byrån ska leda till bättre samordning av medlemsländernas praktiska samarbete vad gäller gränskontroll och gränsövervakning samt ett mer effektivt genomförande av det befintliga regelverket.

FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet är det första rättsligt bindande internationella hjälpmedlet för att bekämpa organiserad brottslighet. Under året antog riksdagen en proposition om att godkänna konventionen.

Effektivare domstolsväsende

Det svenska domstolsväsendet reformeras för att bättre kunna möta höga krav på rättssäkerhet och effektivitet. Under 2003 presenterades en utvärdering av de förändringar som skett inom tingsrätternas organisation 1999–2001, t.ex. sammanslagningar av tingsrätter för

att skapa större domstolar. Utvärderingen visar att allmänheten inte har fått nämnvärt sämre tillgänglighet till tingsrätten och att förutsättningarna för utveckling av arbetsformer, kompetenshöjning och samordning har blivit bättre. Under våren presenterade regeringen fler planerade förändringar av tingsrättsorganisationen, som berör Gävleborgs, Jämtlands, Kalmar, Stockholms, Värmlands och Västra Götalands län.

Dagens ganska slutna system för domarrekrutering bör överges och ersättas av en helt öppen rekrytering. Det föreslog en utredning i december. Förändringen skulle ge rättsväsendet domare med en bredare yrkesbakgrund från olika samhällsområden. Utredningen föreslår även en särskild nämnd för beredning av domaranställningar, Domarnämnden.

Säkrare kriminalvård

Säkerheten inom kriminalvården äventyras när intagna använder mobiltelefoner för att planera brott, rymningar och fritagningar. Kriminalvården fick under året möjlighet att på teknisk väg störa ut ootillåten mobiltelefontrafik till och från anstalterna. Regeringen ändrade dessutom kriminalvårdslagstiftningen så att kriminalvården från den 1 februari 2004 får möjlighet att införa allmän inpasseringskontroll med kroppsvisitering för alla personer som har tillträde till anstalter och häkten, alltså även kriminalvårdspersonal.

Narkotikamissbruket bland intagna bekämpas sedan 2002 inom ramen för en treårig handlingsplan. Arbetet gick vidare under 2003 och innebär bl.a. kontroller för att minska införseln av narkotika på häkten och anstalter samt satsningar på vårdprogram för missbrukarna.

Kriminalvården ska även förbereda de intagnas frigivning. Regeringen tog 2001 initiativ till en treårig försöksverksamhet som gäller förberedelser inför frigivning och möjlighet till elektronisk »fotboja« sista strafftiden för den som avtjänar långt fängelsestraff. Utvärderingsrapporter från Brottsförebyggande rådet visar att såväl narkotikasatsningen som försöksverksamheten *Från anstalt till frihet* gett positiva resultat.

Nya lagar inom straffrätten

Den 1 juli infördes ett särskilt terroristbrott i Sverige när lagen om straff för terroristbrott trädde i kraft. För att betraktas som terroristbrott ska en gärning allvarligt kunna skada en stat eller mellanstatlig organisation. Det krävs även att gärningen utförs med särskilt syfte, t.ex. för att skrämma en befolkning allvarligt eller tvinga en regering att fatta ett visst beslut.

Den 1 september skärptes lagen om besöksförbud. De nya reglerna stärker skyddet för den som blir utsatt eller riskerar att bli utsatt för våld av närstående, t.ex. genom att besöksförbud nu kan gälla den gemensamma bostaden och större geografiska områden än tidigare.

Regeringen lade i maj fram en proposition som bl.a. ger polisen möjlighet att kroppsvisitera i syfte att förebygga skadegörelsebrott och som innebär höjt straffmaximum för skadegörelse.

Regeringen beslutade också att tillsätta en utredning som ska se över lagstiftningen om rattfylleri och sjöfylleri.

Nya lagar inom civilrätten

En ny sambolag trädde i kraft under året. Den innehåller en tydligare definition av begreppet sambo och anger också när ett samboförhållande ska anses ha upphört.

För att skydda ungdomar, särskilt från andra kulturer, mot påtvingade och för tidiga äktenskap lade regeringen i december fram en proposition om åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap.

En annan proposition gäller gränser för genpatent. Genpatent är viktiga för att få fram nya läkemedel. En gräns som nu förtydligas är att människokroppen, eller delar av den, inte kan patenteras i sitt naturliga tillstånd.

Nya förmånsrättsregler antogs. Den nya regleringen syftar bl.a. till att skapa bättre förutsättningar för att rekonstruera företag som tillfälligt har hamnat i finansiella svårigheter. Andra syften är att kreditgivning och kredituppföljning mer ska inriktas på företags utsikter till lönsamhet och att problem med att betala skulder ska tas om hand i ett tidigare skede.

En fastighet ska inte behöva ägas av en och samma fastighetsägare från markplanet och uppåt. Det föreslogs i en proposition om tredimensionell fastighetsdelning. Syftet är bl.a. att stimulera bostadsbygget i tätorterna, t.ex. genom att underlätta tillbyggnader ovanpå befintliga kontorshus.

Ett departementsförslag under året gällde ändringar i upphovsrättslagen, dvs. den lag som skyddar författares, konstnärers och artisters rättigheter. Ändringarna syftar framför allt till att anpassa upphovsrätten till den digitala utvecklingen. Förslaget behandlar bl.a. överföring av verk till allmänheten, rätten till kopior för privat bruk och skydd för tekniska åtgärder (t.ex.

kopieringsspärrear). Andra förslag under året gällde regler om redovisning av könsfördelningen i företagsledningar och bättre konsumentskydd vid husbygge. Dessutom ska en utredning se om systemet för hyresättning behöver ändras. I en proposition föreslogs vidare att möjligheter skapas för den som köper eller leasar ett flygplan att skydda sin rätt till flygplanet genom inskrivning i ett nytt register. Registret ska föras av Luftfartsverket. Syftet med förslagen är att skapa förutsättningar för en modern och ändamålsenlig finansiering av flygplan.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Regeringens demokratiarbete handlar om medborgarnas inflytande och delaktighet i samhället. Även ett högt valdeltagande är en förutsättning för demokratin. Under 2003 fick svenska folket möjlighet att folkomrösta om införandet av euron. Valdeltagandet var 82,6 procent och administrationen kring folkomröstningen fungerade väl. Regeringen beslutade om en ny demokratisatsning inför 2004 års val till Europaparlamentet.

Demokratiutvecklingsarbetet *Tid för demokrati*, som pågick 2000–2002, ökade deltagarnas kunskap och intresse för demokratifrågorna markant. Det visade en utvärdering som presenterades i september. Rapporten konstaterar att projekten nådde ut till medborgarna på ett lyckat sätt. Läs mer på www.demokratitorget.gov.se.

För att säkerställa att respekten för de mänskliga rättigheterna upprätthålls i den statliga förvaltningen behöver organisationen inom Regeringskansliet stärkas och samordningen förbättras. Det står i den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter som gäller

2002–2004. För detta finns en arbetsgrupp med representanter från flera departement som Justitiedepartementet ansvarar för. Under året genomfördes informations- och utbildningsinsatser enligt handlingsplanen. Tillsammans med Utrikesdepartementet fortsatte Justitiedepartementet också att administrera regeringens webbplats om mänskliga rättigheter, www.manskligarattigheter.gov.se.

Folkkrörelser och idrott

Regeringen vill ha ytterligare kunskap om folkkrörelselivet i Sverige. Statskontoret fick i uppdrag att kartlägga de bidrag som föreningslivet får från staten, landstingen och kommunerna. Statistiska centralbyrån lämnade en rapport om föreningsengagemanget i Sverige och i slutet av året genomfördes det första folkkrörelseforumet – ett forum för dialog mellan regeringen och föreningslivet – med en konferens om folkkrörelsernas roll och villkor i samhället. Läs mer på www.demokratitorget.gov.se.

Pengar som kommer från Svenska Spels överskott ska användas till idrottsrörelsen för satsningar på barn- och ungdomsverksamhet, det så kallade *Handslaget mellan staten och svensk idrott*. Men hur ska satsningen genomföras? Enligt regeringens riktlinjer ska idrottsföreningar och förbund stimuleras att öppna dörrarna för fler, avgifterna hållas tillbaka, och satsningar ske på flickors idrottande. Idrottsrörelsen ska dessutom delta i kampen mot droger och vidareutveckla samarbetet med skolorna.

För att kunna bidra till det internationella arbetet mot dopning tog Sverige på sig ordförandeskapet i

IADA (the International Anti-Doping Arrangement) under två år. Som stöd för ordförandeskapet inrättade regeringen i april en arbetsgrupp i Regeringskansliet. Dessutom togs det fram en nationell rapport om hur Sverige följer Antidopningskonventionen under Europarådet.

Proffsböxning skulle kunna återinföras i Sverige med den nya lagstiftning som föreslås i ett betänkande som lades fram i mars. Förslaget remissbehandlades under året.

Integration och minoriteter

Sedan den 1 juli 2003 gäller en ny lag om förbud mot diskriminering. Enligt den utökas skyddet mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder till nya områden i samhället. Exempelvis gäller detta bostadsmarknaden, arbetsförmedlingen, i restaurangbranschen, vid kreditprövning och vid start eller bedrivande av näringsverksamhet. Sedan tidigare finns lagar mot diskriminering i arbetslivet och högskolan. En kommitté fortsatte under året att överväga en gemensam lagstiftning för alla diskrimineringsgrunder och samhällsområden. Dessutom tillsatte regeringen en utredning om strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet och beslutade om ökade resurser till DO och lokal verksamhet mot diskriminering.

Arbetet med att genomföra regeringens handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering fortsatte. Ett centrum bildades med hjälp av statligt stöd. För att få fram fler idéer om hur

invandras situation på arbetsmarknaden kan förbättras genomförde regeringen i augusti symposiet *En arbetsmarknad för alla*. Invandras integration på arbetsmarknaden var också ett tema i höstens tillväxtsamtal mellan regeringen och arbetslivets parter. I september lämnade dessutom en utredning förslag om hur nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt kan förbättras.

Regeringen fortsatte att följa situationen för ungdomar som riskerar att utsättas för hot och våld från nära anhöriga. Pengar avsattes för att under en treårsperiod stimulera att det inrättas skyddat boende för flickor och unga kvinnor som är i farozonen.

För att öka kunskapen om de nationella minoriteterna (samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar) och minoritetsspråken hölls i december en regional konferens om mänskliga rättigheter och nationella minoriteter i kommunal verksamhet. Dessutom inrättades ett råd för romska frågor som ett rådgivande organ till regeringen.

Lyckade storstadssatsningar

För att motverka segregation i vissa storstadsområden har regeringen tidigare träffat lokala utvecklingsavtal med Botkyrka, Haninge, Huddinge, Göteborg, Malmö, Stockholm och Södertälje. Utvecklingsavtalen omfattar 24 stadsdelar och bygger på underifrånperspektiv, samverkan, långsiktighet, målstyrning och utvärdering. I en skrivelse från december redogjorde regeringen för resultaten av arbetet, nämligen att arbetslösheten har sjunkit, valdeltagandet ökat och människors trygghet och framtidstro ökat i de bostadsområden som omfat-

tats av avtalen. För att omvandla erfarenheterna till ordinarie verksamhet tillförs politikområdet 40 miljoner kronor. En utredare fick dessutom i uppdrag att gå igenom och värdera resultaten. Regeringen tillsatte också två arbetsgrupper, varav den ena ska ta fram metoder och instrument för kunskapsutbyte inom landet och den andra ska kartlägga de internationella nätverken. Läs mer på www.storstad.gov.se.

Justitiedepartementet ansvarar för grundlagarna och en mycket stor del av övrig lagstiftning som rör bl.a. straffrätten, processrätten, civilrätten, statsrätten och den allmänna förvaltningsrätten. Departementet har dessutom ett övergripande ansvar för att all lagstiftning håller hög rättslig och språklig kvalitet.

Inom departementets område faller bl.a. domstolsväsendet, åklagarväsendet, polisväsendet och kriminalvården. Departementet bereder också frågor om bl.a. nåd och utlämning för brott.

Andra uppgifter är att fördjupa demokratin och se till att medborgarna deltar mer i de demokratiska processerna, samordna och utveckla insatser på nationell nivå för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna och ansvara för regeringens idrotts- och folkrörelsepolitik.

Också integrationsfrågor och frågor som rör nationella minoriteter hör till departementets ansvarsområde.

Till departementet hör omkring 200 myndigheter.

UTRIKESDEPARTEMENTET (UD)

Sverige tog under 2003 initiativ till en oberoende internationell kommission om massförstörelsevapen, under ledning av FN:s före vapeninspektör Hans Blix. Andra fredsfrämjande insatser var svenska bidrag till fredstrupper på Balkan, i Liberia och i Demokratiska republiken Kongo.

Politiken får ett globalt perspektiv genom den nya utvecklingspropositionen *Gemensamt ansvar* som antogs av riksdagen i december. Sverige är först i världen med en sammanhållen utvecklingspolitik vilket innebär att alla departement ska samverka för en rättvis utveckling i världen.

Mänskliga rättigheter fortsätter att vara centralt i svensk utrikespolitik och UD:s rapporter om mänskliga rättigheter i olika länder blev offentliga och lades ut på Internet för första gången i början av året.

Sverige var under 2003 ordförande i det nordiska regeringssamarbetet. Fokus för arbetet var ökad integration, bl.a. genom att undanröja gränshinder.

För en säkrare värld

Sverige värnar internationell fred, säkerhet och utveckling främst genom ett starkt stöd till FN. Samtidigt blir EU allt viktigare som utrikes- och säkerhetspolitisk aktör. Regeringen verkade under året både för att samarbetet mellan EU och FN ska fördjupas, särskilt inom säkerhetspolitiken, och för att EU ska ges bättre förutsättningar att agera globalt. Förslaget till ett konstitutionellt fördrag som arbetats fram och som behandlades vid ett toppmöte i december skulle inne-

bära en starkt gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, en ökad solidaritet mellan medlemsländerna och bättre förmåga för EU att ta ansvar för mer krävande krishanteringsinsatser än hittills.

För att stödja fredsavtalet i Makedonien tog EU i början av 2003 över den Nato-ledda insatsen i landet, en insats som i december avvecklades och istället ersattes med en polisinsats. EU ersatte dessutom FN:s internationella polisstyrka i Bosnien-Hercegovina och genomförde på FN:s förfrågan en militär snabbinsats i Demokratiska republiken Kongo, där Sverige deltog med 90 personer.

Kabinettssekreterare Hans Dahlgren fortsatte att vara EU:s representant i Västafrika för att bidra till fredlig utveckling. Sverige bidrog med både pengar och personal till fredsfrämjande insatser i Liberia.

Ikke-militärt kan FN agera för fred och säkerhet genom riktade sanktioner. Men när får sanktioner avsedd effekt? Och hur ska de genomföras? För att skapa en handbok för riktade sanktioner inleddes 2002 på svenskt initiativ den så kallade Stockholmsprocessen, som har samlat en bred krets av länder, organisationer, akademiker och FN-aktörer. I februari 2003 presenterade regeringen resultaten från Stockholmsprocessen i FN:s säkerhetsråd.

Målet om en värld fri från kärnvapen, kemiska vapen och biologiska vapen eftersträvas med hjälp av universella åtaganden för nedrustning, icke-spridning och exportkontroll. Ett bakslag i arbetet under 2003 var Nordkoreas ensidiga beslut att lämna icke-spridningsavtalet för kärnvapen. Samtidigt förnyade Sverige och övriga sex länder som sedan 1998 verkar inom *Ny Agenda koalitionen för kärnvapenedrustning* sitt löfte

att verka för en kärnvapenfri värld. Sverige tog under året initiativ till en EU-strategi mot massförstörelsevapen och till en oberoende internationell kommission om massförstörelsevapen under ledning av Hans Blix.

I november ingicks ett internationellt avtal som förbinder stater att röja explosiva lämningar efter en konflikt och att lämna bistånd till drabbade länder.

Krig och återuppbyggnad i Irak

Den 20 mars anföll USA och dess allierade Irak utan FN:s godkännande. Efter tre veckors krig föll Saddam Husseins regim och arbetet med att säkra freden, hjälpa Iraks befolkning och bygga upp ett demokratiskt Irak började. Sverige och övriga EU var överens om att FN måste spela en central roll i uppbyggnaden av det irakiska samhället. I oktober deltog Sverige och över 90 andra länder och internationella organisationer i en givarkonferens i Madrid för Iraks återuppbyggnad. Det svenska humanitära biståndet till Irak uppgick till 95 miljoner kronor under 2003. För 2004 och 2005 beräknas det svenska stödet till Irak uppgå till ca 250 miljoner kronor. Under året beslutade regeringen också om bidrag till ett särskilt projekt i Irak som ska stärka rättssystemet, liksom om stöd till utbildning av irakiska poliser.

Svårt läge i Mellanöstern

Den palestinsk-israeliska konflikten förvärrades under 2003. Israel har återockuperat stora delar av de palestinska territorierna och anföll palestinska mål, samtidigt som palestinerna utförde självmordsdåd och

andra terroraktioner. Den svenska regeringen verkar både bilateralt och genom EU för att gjuta nytt liv i fredsprocessen. EU utgör tillsammans med FN, USA och Ryssland den så kallade Kvartetten, som har arbetat fram en färdplan för en tvåstatslösning mellan israeler och palestinier till år 2005. Det humanitära biståndet till palestinerna uppgick 2003 till 89 miljoner kronor och det långsiktiga utvecklingsbiståndet till 164 miljoner. Sverige gav även 175 miljoner kronor till FN-organet UNRWA som har till uppgift att stödja de palestinska flyktingarna.

Framtidens EU

Den 4 oktober 2003 gick startskottet för den regeringskonferens som skulle besluta om en ny grundlag för EU. Förhandlingarna inleddes av det dåvarande italienska EU-ordförandeskapet och utgick från det förslag till konstitution som EU:s framtidskonvent hade arbetat fram och överlämnat till stats- och regeringscheferna i juli 2003. I Sverige fick 130 instanser möjlighet att tycka till om förslaget i en remissrunda, som följdes av en skrivelse från regeringen till riksdagen om konventionsförslaget.

Det italienska ordförandeskapets mål var att EU:s stats- och regeringschefer skulle fatta beslut om en ny EU-grundlag vid ett toppmöte i Bryssel i mitten av december. Men förhandlingarna avbröts när motsättningarna mellan medlemsländerna visade sig vara för stora. Framför allt rädde oenighet om hur ländernas röststyrka i ministerrådet skulle fördelas.

I april undertecknade EU:s medlemsländer och Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen,

Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern anslutningsfördraget om EU-medlemskap. Den 1 maj 2004 blir de tio länderna medlemmar i EU. För att träda i kraft måste alla nuvarande och nya medlemsländer godkänna och ratificera fördraget. Regeringens proposition om godkännande av anslutningsfördraget överlämnades i oktober och godkändes av riksdagen i december.

Regeringen beslutade i april att öppna en ambassad i Bratislava, Slovakien, i början av 2004.

Samarbete i norra Europa

Under 2003 var Sverige ordförande i Nordiska ministerrådet, vars arbete spänner över alla samhällsområden. Samtliga departement i Regeringskansliet var involverade. Under ordförandeskapet prioriterade Sverige integration, såväl inom som mellan de nordiska länderna, med närområdet och i det europeiska samarbetet. Särskilt uppmärksammat blev Sverige för sitt arbete för att undanröja gränshinder mellan de nordiska länderna, som skattekrångel för pendlare, svårigheter att få sin yrkesutbildning godkänd och oklarheter om var man får sin pension, föräldraförsäkring eller akassa vid flytt inom Norden.

För att synliggöra Norden med anledning av ordförandeskapet arrangerade Utrikesdepartementet och andra aktörer Nordiska dagar i Stockholm i oktober med utställningar, konserter och föreläsningar. Dessutom hölls en nordisk konferens om ungas integration och inflytande i samhällslivet.

Samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna utvecklades under året och fick ny fart i och med att Estland, Lettland och Litauen undertecknade an-

slutningsfördraget till EU. Flera gemensamma nordisk-baltiska ministermöten hölls som bl.a. tog upp spelregler på arbetsmarknaden och miljöarbetet runt Östersjön. Sverige avslutade sitt tvååriga ordförandeskap i Barentsrådet hösten 2003. Rådet ska främja det regionala samarbetet i de nordligaste delarna av Sverige, Norge, Finland och nordvästra Ryssland. Vid ett toppmöte i januari, då samarbetet firade tioårsjubileum, deltog statsministrarna för första gången. Mötet innebar ett genombrott i förhandlingarna om ett avtal med Ryssland om omhändertagandet av kärnavfall. Dessutom beslutade man att transportnätet i öst-västlig riktning ska förbättras, att kampen mot organiserad brottslighet och människohandel ska stärkas samt att miljösamarbetet ska utvecklas.

Mänskliga rättigheter

För första gången lät regeringen offentliggöra Utrikesdepartementets rapporter om de mänskliga rättigheterna i världens länder. I dem kunde man bl.a. läsa om president Mugabes förföljelser av parlamentariker från oppositionen i Zimbabwe, om dödsstraff i Kina och om problem i Vitryssland och Burmas militärregim som omöjliggör en demokratisk utveckling.

För att förebygga kvinnlig könsstympning hölls ett internationellt möte i Stockholm i november. Den 26 juni, på FN:s dag för tortyroffer, undertecknade Sverige tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Sverige är därmed bland de första länder som visar sin avsikt att tillämpa protokollet.

I november överlämnade regeringen en skrivelse till

riksdagen om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Skrivelsen redovisar utvecklingen på respektive område och hur Sverige på olika sätt medverkar till att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna i världen.

Migration och asylpolitik

Flera förslag till hur vi ska reformera asylprocessen och stärka asylrätten i Sverige och internationellt, liksom hur den framtida reglerade invandringen ska utformas, har beretts under 2003.

Barnen har stått i fokus för arbetet. I november tillsatte regeringen ett råd för migrations- och asylpolitiska barnfrågor som ska sätta barnens situation i centrum i asylprocessen. Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som bl.a. ska se över bestämmelserna om humanitära skäl och man ska rikta särskild uppmärksamhet på portalparagrafen om barnets bästa. Barn som kommer ensamma och utan vårdnadshavare över gränserna ska tas om hand bättre. För att undvika att barn lämnar sina hem och hjälpa de som kan att återvända, tog regeringen initiativ till ett samarbete med regeringar och enskilda organisationer i länderna runt Östersjön, genom en konferens i Stockholm i februari med ett 80-tal företrädare från Östersjöländerna, Ryssland, Ukraina och Moldavien. Vid ett utrikesministermöte i Östersjöstaternas råd i juni tog Sverige även initiativ till en diskussion om människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn. Regeringen lämnade i slutet av året en proposition som bl.a. ger offer för människohandel möjlighet att vara kvar i Sverige för att delta i brottsutredningar.

Den fria rörligheten för arbetskraft i ett utvidgat EU och tillgången till den svenska arbetsmarknaden för arbetstagare i de nya medlemsländerna har utretts för regeringens räkning. Utredningen pekar bl.a. på möjligheten för Sverige att använda övergångsregler för att stävja eventuellt missbruk av välfärdssystemet.

Under året kom EU-länderna överens om ett direktiv som behandlar rätt till familjeåterförening och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning. Sverige avisade dock ett förslag om att EU skulle starta flyktingläger för asylsökande under den tid deras ansökningar behandlas.

För att föra upp migrationsfrågan på den internationella dagordningen lanserades i december en global kommission om migration i Genève som Sverige var en av initiativtagarna till.

Under 2003 sökte 31 355 personer asyl i Sverige. Det är ca 1 700 färre än året innan. Många asylsökande saknar dokument, vilket leder till långa väntetider. Regeringen föreslog en lagändring som innebär att möjligheten för asylsökande att återkomma med nya ansökningar efter slutgiltigt beslut om uppehållstillstånd tas bort. Syftet är att minska den långa väntan på slutgiltigt besked och skapa en tydligare asylprocess. Under året föreslog regeringen åtgärder som ska korta väntetiden och effektivisera genomförandet av verkställda beslut, t.ex. högre krav på transportörer att kontrollera att utlänningar har pass för att resa in i landet. I en proposition föreslogs också skärpt straff för människosmuggling.

En rättvis värld utan fattigdom

Sverige har som första land i världen beslutat att tillämpa en sammanhållen politik för global utveckling. I en proposition från våren 2003 föreslår regeringen att alla politikområden ska samverka för målet att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling. I december antogs propositionen av riksdagen.

Utvecklingssamarbetet ska skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor genom bl.a. fred, demokratisering, rättvis handel, god samhällsstyrning, miljöhänsyn och jämställdhet. Läs mer i kapitel 2.

Utvecklingsländerna själva har det avgörande ansvaret för att bekämpa fattigdom, men bistånd på rätt sätt kan spela en stor roll. Sveriges bistånd ökade under året till 0,81 procent av bruttonationalinkomsten. Även EU, som totalt står för drygt hälften av världens bistånd, ökade sina insatser. Dessutom enades EU-kommissionen och 16 av världens största givare inom humanitärt bistånd på en konferens i Stockholm i juni om riktlinjer för att förbättra samordningen av det humanitära biståndet.

191 länder har undertecknat FN:s millenniedeklaration, vars övergripande mål är att halvera andelen extremt fattiga till år 2015. Genom opinionssatsningen *Världens Chans* har regeringen under året engagerat organisationer, företag och institut, hållit seminarier, spridit information och annonserat för att bidra till att millenniemålen uppfylls. De nordiska länderna antog i oktober en deklaration till stöd för arbetet med millenniemålen, bl.a. om att länderna ska arbeta inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO) för att

utvecklingsländerna får ett större marknadstillträde i de rika länderna för sina produkter.

I dag hotas en god utveckling av hiv/aids. Sjukdomen sprider sig, slår sönder samhällen och får globala konsekvenser för alla. För att öka kunskapen och insikten om epidemin både i Sverige och internationellt tillsatte regeringen världens första hiv/aids-ambassadör i september.

Handel för tillväxt

Handeln med varor och tjänster är en motor för tillväxt, sysselsättning, utveckling och fattigdomsbekämpning. Men handelssystemets spelregler måste göras öppnare, rättvisare och mer tidsenliga så att alla länder får möjlighet att växa och utvecklas.

I september träffades världshandelsorganisationen WTO:s 146 medlemsländer till ett ministermöte i Cancún i Mexico för att göra en halvtidsöversyn av de s.k. Dohaförhandlingarna, som inleddes i november 2001. Inför mötet presenterade EU och USA ett kompromissförslag som omfattade tullsänkningar, restriktioner för exportstöd och sänkningar av interna subventioner på jordbruksområdet.

En fråga som legat på WTO:s bord i två år, och som Sverige genom EU drivit hårt, fann sin lösning i augusti. Medlemsländerna enades då om att ge fattiga länder som saknar inhemsk produktion av läkemedel, tillgång till livsavgörande mediciner mot exempelvis aids, malaria och tbc genom import av billiga läkemedelskopior.

Men när mötet i Cancún väl hölls, visade det sig att åsiktsskillnaderna var för stora och viljan att enas

otillräcklig. Dohaförhandlingarna bröt samman när medlemsländerna inte kunde komma överens om ett ramverk för de fortsatta förhandlingarna. En central fråga som fyra av världens fattigaste länder drev var att avveckla det handelsstörande stödet till bomullsproduktionen.

Sedan förhandlingarna brutit samman i Cancún agerade Sverige aktivt både inom och utom EU för att de skulle återupptas snarast möjligt med utgångspunkt från de framsteg som trots allt gjordes vid ministermötet. För att möta kraven från u-länderna framförde Sverige att EU borde visa större flexibilitet på jordbruksområdet.

En seger för att bringa ordning i världshandeln – och för svensk stålindustri – var dock USA:s besked i december om att dra tillbaka de kritiserade 30-procentiga skyddstullarna på stål som infördes ett och ett halvt år dessförinnan. Dessutom antog OECD i december nya riktlinjer om miljöhänsyn vid statsstödd exportfinansiering.

Näringslivs- och Sverigefrämjande

På samma sätt som global utveckling gynnas av ökad handel bygger Sveriges tillväxt på att svenskt näringsliv kan hävda sig internationellt. Under 2003 stod dynamiska och starkt växande marknader i vår närhet,

framför allt Östersjöregionen och Ryssland, samt andra länder med stor handelspotential, t.ex. Kina och Indien, i fokus för svenska satsningar. Högteknologiska branscher och nya områden där Sverige och svenska företag har särskild kompetens prioriterades. Regeringen beslutade också, som ett exempel, om bidrag till en särskild satsning på marknadsföring av svenska erfarenheter för en hållbar stadsutveckling i Kina. Sverige satsade på främjande i ett stort antal länder under året, bl.a. Brasilien, Japan, Italien och Frankrike. Sverige stärkte även banden till Sankt Petersburg genom en stor kultur- och informationssatsning i samband med stadens 300-årsjubileum 2003.

Utrikesdepartementet sammanställer den information och formulerar de handlingsalternativ som regeringen grundar sin utrikespolitik på. Till UD:s ansvarsområden hör utrikes- och säkerhetspolitik, internationellt utvecklingssamarbete, handelspolitik, konsulära och civilrättsliga ärenden, folkrätt och mänskliga rättigheter, migrations- och asylpolitik, export-, handels- och Sverigefrämjande samt information om Sverige i utlandet.

Till departementet hörde den sista december 2003: 11 myndigheter i Sverige, 102 ambassader, delegationer, representationer, generalkonsulat, konsulat samt 392 honorärkonsulat i utlandet.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET (Fö)

Under året började nästa års treåriga försvarsbeslut att förberedas. Bl.a. utreds vad olika ekonomiska nivåer för totalförsvaret skulle innebära. Beredskapen för att hantera kriser i samhället fortsatte att utvecklas, exempelvis genom krisinformationsöversyn, beslut om ett nytt radiokommunikationssystem och förhandlingar om kommunernas uppgifter.

Sverige engagerade sig internationellt i fredsbevarande insatser och annan verksamhet som exempelvis minröjning. Nya områden för insatser var bl.a. Demokratiska Republiken Kongo och Liberia.

Försvaret förändras

Sedan några år genomförs stora förändringar för att anpassa det svenska totalförsvaret till dagens samhälle, säkerhetspolitiska situation och tekniska utveckling. Reformerna fortsatte under 2003. Inriktning och utformning av totalförsvaret beslutas av riksdagen i treåriga försvarsbeslut. Eftersom nästa försvarsbeslut fattas under 2004, gav regeringen under året Försvarsberedningen och Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att utreda ett antal frågor samt fyra ekonomiska nivåer för totalförsvaret – oförändrad nivå, högre nivå och två olika lägre nivåer. Regeringen gav dessutom planeringsanvisningar till de fem myndigheter som ska stödja det militära och det civila försvaret, nämligen Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk och Försvarshögskolan. Myndigheterna ska redovisa

vad de olika ekonomiska nivåerna skulle innebära för dem.

I takt med att färre kallas in att göra lumpen kommer allt färre medborgare i kontakt med totalförsvaret. Ändå ska totalförsvaret vara en angelägenhet för hela befolkningen. I april beslutade regeringen att en utredare ska lämna förslag till hur statliga myndigheters information om totalförsvaret och säkerhetspolitik ska samordnas och utvecklas, t.ex. till att omfatta även samhällets sårbarhet, säkerhet och skydd samt krishantering.

Ett säkert samhälle

Under 2003 fortsatte arbetet med att förverkliga den reform av samhällets krishanteringssystem som riksdagen beslutade om 2002. Regeringen har därefter gett Krisberedskapsmyndigheten ansvar att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL, ett radiokommunikationssystem för skydd och säkerhet. Systemet ska förenkla samverkan mellan olika myndigheter och kommer att bidra till säkrare och effektivare räddningsinsatser vid allt från små olyckor till stora katastrofer.

Vid en kris måste dessutom allmänhet, massmedia och aktörer som är engagerade i själva krishanteringens få snabb och korrekt information. En utredning lämnade i januari förslag om informationsförsörjning mellan aktörer som är verksamma inom det civila försvaret och vid krishantering i fred. Utredningen föreslår att webbplatser ska användas mer för att sprida krisinformation till allmänheten. Det ska även skapas ett skyddat webbaserat informationssystem för myndigheter

och andra aktörer som deltar i krishantering i fredstid. Dessutom föreslås att en nationell webbportal inrättas för krisinformation.

Vilka uppgifter ska kommunerna ha för de nya uppgifterna i krishanteringssystemet och hur ska planeringen av verksamheten finansieras? Krisberedskapsmyndigheten förhandlade under året med Svenska kommunförbundet om förutsättningar för och nivåer på ersättningen från staten. Överenskommelsen reglerar kommunernas åtaganden och innebär också att Krisberedskapsmyndigheten ska kunna minska ersättningen till de kommuner som inte fullgör sina uppgifter.

Krisberedskapsmyndigheten redovisade i april en första analys av behovet av frivilliga inom det civila försvaret. Rapporten visar att frivilliga försvarsorganisationer i dagsläget har många av de förmågor som efterfrågas och dessutom är beredda att utveckla sin förmåga både inom områden där de i dag är verksamma och inom nya områden. I rapporten ges också förslag om det fortsatta arbetet på området, inom kommunerna, länsstyrelserna, landstingen, de frivilliga försvarsorganisationerna och Krisberedskapsmyndigheten.

Hösten 2003 startade Räddningsverket en ny eftergymnasial utbildning för hela området skydd mot olyckor. Den nya utbildningen, som är tvåårig, ger kompetens för att arbeta inom säkerhets- och räddningssektorn, t.ex. som brandman eller med säkerhet inom kommunala förvaltningar, andra myndigheter och företag.

Riksdagen antog en ny lag om skydd mot olyckor som ersätter tidigare räddningstjänstlag. Den nya lagen betonar vikten av förebyggande arbete mot olyckor och innehåller bestämmelser om åtgärder som stat och kommun samt enskilda ska göra.

En utredning fick i februari i uppdrag att se över den nationella strategin för informationssäkerhetsarbetet och hur Sverige ska delta i det internationella arbetet på området. En annan utredare ska se över bestämmelserna om transport av farligt gods.

Internationella insatser

Försvarsmaktens utlandsstyrka bestod i slutet av 2003 av ca 900 personer inklusive observatörer. Sverige deltog under året i trupp i fredsfrämjande insatser i Makedonien, Kosovo, Bosnien-Hercegovina, Afghanistan och Demokratiska republiken Kongo. Styrkan i Kosovo är Sveriges största bidrag till internationell militär krishantering. Styrkan minskas dock med en tredjedel efter 2003 eftersom Nato, som leder insatsstyrkan i Kosovo, bedömer att fredsprocessen går i rätt riktning.

Efter fredsavtalet i Liberia hösten 2003 deltar Sverige med stabsofficerare och civilpolis i FN:s mission som ska stödja fredsprocessen. Förberedelserna att delta med trupp i UNMIL i Liberia påbörjades hösten 2003. Andra svenska insatser i Liberia under året var Statens räddningsverks stödinsatser med fordon och personal för distribution av livsmedel.

Under året hjälpte dessutom Statens räddningsverk FN med minröjning i Eritrea, Demokratiska republiken Kongo och Irak. Räddningsverket fick också regeringens godkännande att genomföra ett broprojekt i Afghanistan, att börja samarbeta med Litauen på området olyckshändelser och att ingå avtal med Estlands och Lettlands motsvarigheter till räddningsverket om förebyggande av, beredskap för och insatser vid olyckshändelser.

Bättre krishantering i EU

EU-länderna ska kunna hantera internationella kriser, både militärt och civilt. Det pågår ett arbete inom unionen för att bygga upp denna krishanteringsförmåga. En aktuell fråga gäller inrättandet av stridsgrupper redo för snabb insats som ska kunna lösa uppgifter inom hela spektrumet av krishanteringssuppgifter. Sverige kommer att delta aktivt i utformandet av detta samarbete.

I november genomförde EU sin andra krishanteringsövning inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. För första gången genomfördes övningen gemensamt med Nato. Övningen gällde planering på ledningsnivå av en EU-ledd krishanteringsinsats med både civila och militära resurser.

Sommaren 2003 pågick omfattande skogsbränder i Sydeuropa. De drabbade länderna och EU ställdes inför svåra prov, och det påvisades brister i EU:s förmåga att hantera krisen. Under året antogs därför bestämmelser för hur den så kallade gemenskapsmekanismen för räddningstjänst, som ska underlätta samarbete vid biståndsinsatser inom räddningstjänsten, ska användas på EU-nivå.

Även EU:s förmåga att hantera terroristattacker med massförstörelsevapen har förbättras under året sedan en handlingsplan på området börjat genomföras. Dessutom diskuterar EU-länderna hur civila myndigheter ska kunna använda vissa militära resurser för att hantera konsekvenser av terroristattacker.

Framgång för försvarsindustrin

Tjeckien beslutade i december att välja det svenska stridsflygplanet JAS 39 Gripen till sitt flygvapen. Landet blir därmed den andra Natomedlemmen som väljer Gripensystemet. Tidigare har Sydafrika och Ungern tecknat avtal om att köpa eller hyra planet. Försvarets materielverk har regeringens uppdrag att förhandla fram det slutliga avtalet med den tjeckiska regeringen. I uppdraget ingår att avtalet ska ha full kostnadstäckning för svenska staten.

Samarbete om försvarsmateriel

För att stärka den försvarsteknologiska och industriella basen i Europa samarbetar flera länder på försvarsmaterielområdet inom Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG). Under året deltog 19 länder i samarbetet, som gäller forskning och teknologi, utveckling och upphandling av materiel samt harmonisering av upphandlingsförfaranden, kravspecifikationer och kvalifikationskrav på leverantörer. Under 2003 ingicks en rad samarbetsavtal inom såväl WEAG som den Västeuropeiska försvarsmaterielorganisationen (WEAO). Riksdagen antog en proposition som innebär att Sverige får fullt tillträde till alla samarbeten inom ramen för WEAO.

I juni 2003 kom EU-ländernas stats- och regeringsschefer överens om att en EU-myndighet för förmågeutveckling och materielsamarbete ska inrättas. För att hantera frågor som rör den nya myndigheten bildades en

arbetsgrupp inom Försvarsdepartementet. Även inom det nordiska materielsamarbetet (NORDAC) var ett flertal projekt och arbetsgrupper verksamma under året.

Krishanteringen i Regeringskansliet

Förmågan att hantera allvarliga kriser har under året förbättrats och förstärkts i Regeringskansliet. Departementen har tillsammans med sina myndigheter klargjort vem som har ansvar för vad om något allvarligt händer. Kraftförsörjningen har förstärkts med reservkraft så att exempelvis datorer ska kunna fortsätta att användas vid elavbrott, och den externa elleveranssäkerheten har förbättrats genom anslutning till fler elstationer. Det inrättas dessutom reservarbetsplatser och skyddsrum samt en alternativ datorhall utanför de kvarter där Regeringskansliet ligger.

Försvarsdepartementet ansvarar för totalförsvaret, skydd och beredskap mot olyckor samt beredskap mot svåra påfrestningar på samhället i fred.

Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar och ska försvara Sverige mot väpnat angrepp, hävda vår territoriella integritet, bidra till fred och säkerhet i omvärlden och stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Skydd och beredskap mot olyckor omfattar åtgärder för att förebygga och begränsa konsekvenser av olyckor samt att avhjälpa skador.

Beredskap mot svåra påfrestningar på samhället i fred avser beredskap mot extrema situationer i fredstid, t.ex. sabotage mot energiförsörjningen.

Till departementet hör 11 myndigheter.

SOCIALDEPARTEMENTET (S)

Ohälsan i arbetslivet gjorde att regeringen föreslog ett flertal åtgärder inom sjukförsäkringen, t.ex. ökad användning av deltidssjukskrivning, fler försäkringsläkare och förstärkt utbildning av läkare i försäkringsmedicin. I vårpropositionen föreslogs ändrad beräkning av sjukpenningen och förlängd sjuklöneperiod.

Regeringen tillsatte i oktober en nationell samordnare för psykiatrin. Samordnaren ska arbeta i nära dialog med regeringen och ge förslag om förbättringar till psykiatriska vården.

På folkhälsoområdet lämnade regeringen förslag om rökfria serveringsmiljöer och en ny smittskyddslag. Under året antogs också en global ramkonvention för tobakskontroll. Dessutom bildades en nationell ledningsgrupp för folkhälsa som ska stimulera och stödja samordningen av folkhälsoarbetet på nationell, regional och lokal nivå.

En utredning fick i uppdrag att göra en översyn av vård och omsorg för äldre, tio år efter Ädelreformen, samtidigt som utredningen *SENIOR 2005* överlämnade sitt slutbetänkande med 100 förslag för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken.

Förbättringar inom hälso- och sjukvården

Alla i Sverige ska snabbt kunna komma i kontakt med kvalificerad sjukvårdsrådgivning genom att ringa ett – över hela landet – gemensamt telefonnummer. Projektet kallas *Vårdråd per telefon* och startades 2003. Staten och Landstingsförbundet kom i december överens om att fortsätta stödja projektet med 33,4 miljoner kronor.

Den 1 juli 2003 trädde en ny lag i kraft som stärker samverkan inom vården och omsorgen. Kommuner och landsting kan nu samverka i en gemensam nämnd för att tillsammans fullgöra uppgifter inom vård- och omsorgsområdet. Den nya lagen innebär också skärpta krav på gemensam vårdplanering när patienter med fortsatta vård- och omsorgsbehov skrivs ut från slutenvård.

Staten bör ta ansvar för att styra den högspecialiserade vården, men produktion och finansiering bör ligga kvar på landstingen. Det föreslogs i november i en skrivelse som en projektgrupp inom Socialdepartementet tagit fram. Målet är att stärka utvecklingen av den mest avancerade forskningsnära sjukvården.

Vilka regler ska gälla när landstingen låter privata vårdgivare utföra offentligt finansierad hälso- och sjukvård? Utredningen *Vårdens ägarformer* har haft i uppdrag att utreda detta. Förslagen presenterades i mars och utgår från målet att alla ska få bästa möjliga vård på lika villkor efter behov. Bl.a. föreslogs att privata vårdgivare som exempelvis driver sjukhus åt landstingen enbart får ta emot patienter med offentlig finansiering och inte patienter vars vård finansieras av privata försäkringar.

I oktober tillsatte regeringen en nationell samordnare för den psykiatriska vården i Sverige. Samordnaren ska ge förslag till regeringen för att utveckla psykiatrins former, förbättra samverkan mellan kommuner, landsting och myndigheter samt pröva frågan om psykiatrins resurser.

Säker vård förutsätter att den som förskriver läkemedel vet om vad en patient ordinerats för läkemedel. Därför föreslog en utredning i juni att en läkemedelsförteckning ska inrättas där patienters alla köp av för-

skrivna medel registreras. Vidare föreslog utredningen att Apoteket ska sköta registret och att uppgifterna ska kunna göras tillgängliga för förskrivaren efter patientens samtycke.

Inom tandvården höjdes åldersgränsen för tandläkare och tandhygienister från 67 till 70 år för rätten till offentlig ersättning. Syftet är att motverka brist på tandvårdspersonal och att ta tillvara värdefull kompetens och erfarenhet. Efter individuell prövning ska det även vara möjligt att arbeta vidare inom tandvårdsförsäkringen efter att man har fyllt 70 år.

Medicinsk etik

Från den 1 januari 2003 får par som genomgår IVF-behandling (provörösbefruktning) använda ägg eller spermier från andra än dem själva. Både ägg och spermier får dock inte komma från utomstående. Provörösbefruktning med ägg eller spermier från utomstående får bara göras vid universitetssjukhus.

I november föreslog utredningen *Transplantationer räddar liv* att ett Nationellt råd för organdonation och transplantation ska inrättas den 1 januari 2005. Ett sådant råd ska inte bara vara kunskapsbank för donations- och transplantationsfrågor och ge sjukvården riktlinjer för arbetet med organdonationer utan också skapa opinion och aktivt informera massmedia och allmänhet.

Internationellt samarbete

Den offentligt finansierade hälso- och sjukvården har under 1990-talet allt oftare ifrågasatts och utmanats.

För att diskutera framtidens allmänna sjukvård, med vård på lika villkor, samlades hälsoministrar från Storbritannien, Tyskland, Nya Zeeland, Slovenien, Grekland, Chile och Sverige i Stockholm i januari för det första mötet i *Internationellt forum för vård på lika villkor*. Länderna slog fast att vården ska finansieras solidariskt och ges på lika villkor efter behov, inte efter ekonomisk förmåga. Ytterligare ett möte inom forumet hölls i London i maj, då behovet av bättre kvalitet och ökad valfrihet för patienter stod i fokus.

Sverige och Sydafrika inledde under året sitt samarbete på folkhälsoområdet inom ramen för Hälsoforum. Första mötet hölls i Pretoria, Sydafrika i mars. I oktober i Stockholm höll Hälsoforum även ett seminarium om hiv/aids i anslutning till mötet med den binationella kommissionen mellan Sydafrika och Sverige.

Ytterligare ett hälsomöte hölls i Stockholm i juni, då Sverige var värd för Världshälsoorganisationens (WHO) konferens om barns hälsa och miljö. Dessutom blev Sverige i oktober ordförande för ett partnerskap om hälsa och socialt välbefinnande inom ramen för EU:s Nordliga dimension.

Folkhälsoarbete

Från den 1 juni 2005 kan det bli förbjudet att röka på restauranger och andra serveringsställen, förutom i särskilda rökrum. En lagrådsremiss med detta förslag överlämnades i december. Rökförbudet ska bidra till att uppfylla målet för samhällets insatser på tobaksområdet: att minska tobaksbruket.

WHO beslutade under året om en ramkonvention om tobakskontroll. Konventionen tar bl.a. upp frågor om

åldersgräns för tobak, reklamförbud och rökfritt i offentliga lokaler. Sverige var bland de första länderna att underteckna tobakskonventionen.

Under året ändrades det tidigare förbudet mot marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker genom kommersiella annonser i periodiska skrifter till att avse spritdrycker och starkvin (mer än 15 volymprocent alkohol).

För att bekämpa narkotikamissbruket kom ministrar i Nordiska ministerrådet samt Baltikum i september överens om, i den s.k. Lund-deklarationen, att föra en restriktiv och human narkotikapolitik. Länderna förnyade därmed sina åtaganden att satsa på att förebygga missbruk, bekämpa narkotikarelaterad brottslighet och satsa på vård och rehabilitering för missbrukare.

Övervikt och fetma är ett snabbt ökande hälsoproblem i Sverige. Livsmedelsverket och Statens Folkhälsoinstitut (FHI) fick i november regeringens uppdrag att ta fram underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet. Dessutom har FHI fått ytterligare fem miljoner kronor för insatser mot spelmissbruk. FHI har stött inrättandet av tre kunskapscentra som knyts till verksamheter där beroendeforskning redan bedrivs. Dessa kunskapscentra kommer bl.a. att utveckla öppenvårdsformer för behandling av spelberoende.

För att driva folkhälsoarbetet vidare tillsattes i september en nationell ledningsgrupp för folkhälsa under folkhälsoministerns ledning med representanter från regeringen och Regeringskansliet, 16 myndigheter samt Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Gruppen ska stimulera och stödja samordningen av folkhälsoarbetet på nationell, regional och lokal nivå.

Bättre smittskydd

I november lade regeringen fram förslag till ny smittskyddslag. Den omfattar alla sjukdomar som kan överföras till eller mellan människor och som är mer än ett ringa hot mot människors hälsa.

EU:s nya smittskyddsmyndighet placeras i Sverige. Det kom EU-ländernas stats- och regeringschefer överens om i december. Se även sid 28.

Nyheter på socialförsäkringsområdet

Från och med 2003 trädde det reformerade ålderspensionssystemet i full kraft. Därmed försvann det tidigare grundskyddet, folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag helt. Grundnivån omvandlades till garantipension. Tillsammans med ett höjt prisbasbelopp innebar det nettohöjning med 300–600 kronor per månad 2003 för den enskilde pensionären som tidigare enbart hade folkpension och pensionstillskott.

Även förtidspensionssystemet reformerades från och med 2003 då nya beräkningsregler infördes. Begreppen förtidspension och sjukbidrag byttes ut mot aktivitetsersättning för personer i åldrarna 19–29 år och sjukersättning för personer mellan 30–64 år. De nya förmånerna tillhör sjukförsäkringen.

För att förbättra för de föräldrar som saknar inkomst eller har låg inkomst höjdes grundnivån i föräldrapenningen till 150 kronor per dag från 2003. Höjningen gäller de dagar som kan betalas ut enligt förälderns sjukpenninggrundande inkomst.

När en familj söker bostadsbidrag ligger även barnens förmögenhet till grund vid beräkningen. Den 1

april ändrades reglerna så att skadestånd eller försäkringsersättning till barn som utfallit på grund av kroppsskada eller kränkning inte längre räknas med när familjen söker bostadsbidrag.

I april lämnade en utredning förslag på förbättringar av systemet för underhållsstöd. Förslagen i utredningen handlar om att underlätta umgänge med barnen och fördela kostnaderna vid umgänge på ett rättvisare sätt mellan föräldrarna.

För att diskutera utvecklingen inom socialförsäkringsadministrationen mötte arbetslivsministern och barn- och familjeministern försäkringskassorna, Riksförsäkringsverket (RFV) och Försäkringskassaförbundet på ett seminarium i februari. Under året föreslog en utredning att de 21 försäkringskassorna och RFV ska bilda en ny statlig myndighet – Försäkringskassan – från den 1 januari 2005. I juni föreslogs i en proposition hur personuppgifter ska få användas inom socialförsäkringsadministrationen så att den enskildes integritet skyddas. Den föreslagna lagen trädde i kraft den 1 december. Dessutom föreslog regeringen i en annan proposition att RFV, försäkringskassorna och Premiepensionsmyndigheten (PPM) ska få större möjligheter att erbjuda service och självbetjäning via Internet.

Nordiskt samarbete

Det har visat sig att många nordbor inte vet hur deras sociala trygghet påverkas då de flyttar och arbetar i något av de nordiska grannländerna. Därför måste informationen om detta bli bättre. Det var ett av budskapen på det nordiska socialförsäkringsmötet som hölls i Stockholm i januari. I augusti möttes sedan tio

nordiska ministrar på social- och hälsoområdet i Karlskrona och skrev under en ny nordisk konvention om social trygghet som underlättar rörligheten i Norden. Konventionen hade förhandlats fram under mer än ett års tid. På mötet i Karlskrona antog också ministrarna en deklaration om hälsoberedskap mot smittkoppor.

Ökad hälsa i arbetslivet

I juni 2003 var ca 15 procent av befolkningen i arbetsför ålder borta från arbetslivet på grund av ohälsa. För att motverka ohälsan och de höga kostnaderna för sjukpenning, rehabilitering och sjukersättning/aktivitetsersättning (f.d. förtidspension) lade regeringen i mars fram en proposition om förändringar inom sjukförsäkringen. I propositionen föreslogs bl.a. ökad precision vid sjukskrivning, ökad användning av deltids-sjukskrivning, förstärkt utbildning i försäkringsmedicin och fler försäkringsläkare. Vidare föreslogs att arbetsgivaren alltid måste göra rehabiliteringsutredning vid längre eller återkommande sjukfrånvaro och att en person med aktivitets- eller sjukersättning (förtidspension) ska kunna låta sin ersättning vila längre tid för att pröva att arbeta. Ytterligare åtgärder föreslogs i vårpropositionen, bl.a. ändrade beräkningsregler för sjukpenning och förlängd sjuklöneperiod. Den negativa utvecklingen bröts under 2003 och inflödet av nya sjukfall började minska. Hälsosamma arbetsplatser där man arbetar på nya sätt för att förhindra ohälsa och försöka hjälpa människor tillbaka till arbetet kan inspirera andra. För att visa på sådana goda exempel arrangerades i april symposiet

Ett mänskligare arbetsliv i Stockholm. Dessutom hölls i slutet av året två regionala konferenser, en i Kalmar och en i Umeå, om hur goda exempel kan öka hälsan i arbetslivet.

Ibland är såväl Försäkringskassan som Landstinget, länsarbetsnämnden och en eller flera kommuner inblandade i rehabiliteringsinsatser för en person. För att resurserna då ska användas effektivt föreslog regeringen i en proposition i juni att de finansiella insatserna ska kunna samordnas frivilligt genom ett fristående samordningsförbund. Lagen trädde i kraft 1 januari 2004.

Läs mer om ohälsan i arbetslivet i kapitel 2 och på www.regeringen.se/okadhalsa.

Kamp mot fattigdom

För att bekämpa fattigdom och social utestängning i EU har medlemsländerna kommit överens om att ta fram handlingsplaner. Sverige beslutade i juli om en sådan nationell handlingsplan för åren 2003–2005. Frivilligorganisationer är rikt representerade i den delegation som regeringen har inrättat för att öka brukarinflytandet vid genomförandet av handlingsplanen.

Skyddet för utsatta barn stärks genom en proposition som regeringen presenterade i februari. De föreslagna lagändringarna ska skydda barn som far illa eller riskerar att fara illa. En parlamentarisk kommitté har fått i uppdrag att ta fram underlag till en nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården.

Vård och omsorg för äldre

Både antalet och andelen äldre i befolkningen ökar i Sverige. Det innebär stora utmaningar för samhället på många områden. Sedan 1998 har den parlamentariska äldreberedningen *SENIOR 2005* haft i uppdrag att skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken. I oktober 2003 kom slutbetänkandet med 100 förslag till en äldrepolitik för framtiden. Läs mer på www.senior2005.gov.se.

Ädelreformen 1992 gav kommunerna ansvaret för vård av äldre som är medicinskt färdigbehandlade medan landstingen har kvar ansvaret för akutsjukvård och läkarinsatser. Samverkan mellan kommunerna och landstingen tycks dock inte alltid fungera. En utredning tillsattes i april som fick i uppdrag att göra en översyn av vård och omsorg för äldre tio år efter Ädelreformen. För att förstärka tillsynen av äldreomsorgen tillfördes länsstyrelserna och Socialstyrelsens regionala tillsynsenheter 50 miljoner kronor under året. På länsstyrelserna ska medlen användas för att anställa äldreskyddsombud. Dessutom fick Socialstyrelsen och Boverket i uppdrag att analysera platsbristen på särskilda boendeformer för äldre och funktionshindrade. En annan utredning tillsattes som ska komma tillrätta med problemen att kommuner och landsting inte alltid verkställer beslut om omsorg och stöd för äldre och funktionshindrade.

Hur ska demensvården utvecklas? I en rapport från oktober listar en arbetsgrupp 16 förslag som ska utveckla demensvården, bl.a. att kommuner och landsting bör ta fram gemensamma demensplaner.

Europeiska handikappåret

År 2003 var Europeiska handikappåret på temat mänskliga rättigheter. Handikappfrågorna uppmärksammades i hela EU och Sverige genom bl.a. kulturfestivaler, debatter och idrottsevenemang på lokal, regional och nationell nivå.

Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) presenterade ett nationellt program för att öka kompetensen i den offentliga sektorn för att bemöta människor med funktionshinder.

Socialdepartementets verksamhet omfattar den del av välfärdspolitiken som ska värna om medborgarnas ekonomiska trygghet vid vård och fostran av barn, vid sjukdomar, föräldraledighet och handikapp samt i ålderdomen.

Politiken ska ge förutsättningar för sociala tjänster och hälso- och sjukvård av god kvalitet, anpassade efter människors behov.

Till uppgifterna hör också folkhälsoarbete för att främja människors hälsa, förebygga sjukdom och motverka hälsorisker. Departementet rymmer även en samordningsfunktion för FN:s barnkonvention.

Till departementet hör 16 myndigheter, 2 statligt ägda bolag och 21 allmänna försäkringskassor.

FINANSDEPARTEMENTET (Fi)

Trots internationell lågkonjunktur klarade sig svensk ekonomi jämförelsevis väl under 2003. Arbetslösheten ökade dock och ohälsan i arbetslivet var ett fortsatt problem. För att föregå med gott exempel inom statlig sektor inrättade regeringen ett forum för hälsoarbete.

För att stärka förtroendet för den finansiella sektorn fick Finansinspektionen ökade resurser och förslag togs fram om förbättring och modernisering av regelverk.

Den gröna skatteväxlingen fortsatte och skatteförvaltningen slogs samman till nya myndigheten Skatteverket. Dessutom fortsatte arbetet med att utveckla 24-timmarsmyndigheter.

Sveriges ekonomi

Den internationella lågkonjunkturen påverkade svensk ekonomi under 2003. Men efter dystra utsikter i början av året hade det ljusnat något när höstbudgeten lades. Statistiken visade då att Sveriges ekonomi hade klarat lågkonjunkturen väl – bättre än övriga Europa. De offentliga finanserna uppvisade ett överskott och de statliga utgifterna hölls inom de beslutade utgiftstaken. Sysselsättningen var hög, tillväxten god och arbetslösheten låg jämfört med andra länder, även om den ökade under året. Dock beräknas inte målet om 80 procents reguljär sysselsättning år 2004 att klaras av och kostnaderna för ohälsan i arbetslivet ökade, vilket påverkar både tillväxten och de offentliga finanserna negativt. Samtidigt bidrog en stark förmögenhetsställning och låga räntor till att hushållens kon-

sumtion ökade i god takt. Ordergång från exportmarknaderna var dock svag, vilket bl.a. återspeglade den kärva konjunktursituationen i euroområdet.

Vilka tillväxtförutsättningar har den svenska ekonomin och hur ska välfärden finansieras långsiktigt? Detta är frågor som tas upp i Långtidsutredningen 2003/2004. Förutom att arbeta med huvudbetänkandet togs ett antal expertrapporter fram under året kring frågor som berör tillväxt, välfärd och fördelning.

Förbättrad finansiell sektor

För att stärka förtroendet för den finansiella sektorn i Sverige presenterade regeringen under året en skrivelse som bl.a. redovisar nödvändiga lagändringar inom bank-, försäkrings- och värdepappersområdena de närmaste åren. Regeringen konstaterar också att kraven på den finansiella tillsynen kommer att öka ytterligare. Finansinspektionen fick vissa ökade resurser för att klara tillsynen, som är inriktad på finansiell stabilitet och gott konsumentskydd.

Delar av regelverket för försäkringsföretag är föråldrat och svåröverskådligt. Mot bakgrund av detta och förtroendekrisen för livförsäkringsbolagen tillsatte regeringen en utredning som ska se över de olika verksamhetsformerna för försäkringsföretag och föreslå moderna och tydliga regler. Spararnas insyn och inflytande ska förbättras, intressekonflikter i samband med bolagens styrning undanröjas och försäkringstagares och aktieägares intressen tydligt hållas isär. Finansdepartementet arbetade under året också särskilt med nya regler som i ett snabbare perspektiv ska motverka intressekonflikter i livförsäkringsbolagen. Även ett

arbete med regler om flytträtt för livförsäkringssparande inleddes.

En del i kampen mot ekonomisk brottslighet är att upptäcka och förhindra penningtvätt. Under året presenterades ett förslag till skärpt svensk lagstiftning om penningtvätt som bl.a. innebär att juridiska och fysiska personer som advokater, kasinon, fastighetsmäklare och revisorer blir skyldiga att göra identitetskontroll och anmäla misstänkta fall av penningtvätt.

EU-länderna arbetar för att förbättra sin gemensamma finansmarknad i enlighet med EU:s handlingsplan för finansiella tjänster. Under året kompletterades nyligen antagna direktiv på värdepappersområdet med detaljbestämmelser enligt den nya modellen för lagstiftning för den europeiska värdepappersmarknaden. Regeringen tillsatte dessutom en utredning om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan, bl.a. för att genomföra nya EU-regler på området.

Utvecklingen inom EU

Tillväxten i euroområdet försvagades ytterligare under 2003, vilket bidrog till att de offentliga finanserna försämrades i många länder. Länder utan tillräcklig säkerhetsmarginal hamnade i problem med EU:s stabilitets- och tillväxtpakt som säger att ett land ska undvika att ha underskott som överstiger tre procent av BNP. För Tyskland och Portugal inleddes en procedur i syfte att få ned underskottet under tre procent redan 2002, och under 2003 utlöstes denna även för Frankrike. Genom stora besparingar lyckades Portugal under året sätta proceduren mot sig i vänteläge. Tyskland och Frankrike befanns dock av Europeiska kommissionen inte ha levt

upp till de rekommendationer man fått för att åtgärda situationen. Därför rekommenderade kommissionen att ministerrådet skulle trappa upp processen mot Tyskland och Frankrike. Men mot Sveriges vilja avslogs denna begäran i ministerrådet, som i stället valde att utfärda rekommendationer till de båda länderna i form av rådsslutsatser. Kommissionen övervägde att dra ministerrådet inför domstol, men inget beslut hann fattas under året.

Tillväxten i EU hämmas även av kvarvarande strukturella problem. För att råda bot på detta lanserades år 2000 Lissabonstrategin som syftar till att göra EU till världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi, med hög och uthållig tillväxt, fler och bättre jobb och ökad social sammanhållning. Vid 2003 års uppföljningsmöte betonades att fortsatta reformer behövs för att EU ska nå sina mål till år 2010. Exempelvis blir de gemensamma sysselsättningsmålen svåra att uppnå, även om andra framtida mål kunde redovisas – för arbetet mot en kunskapsbaserad ekonomi, en bättre fungerande inre marknad, moderniseringen av välfärdssystemen och arbetsmarknadens funktionssätt. En högnivågrupp tillsattes för att stödja medlemsländerna i deras ansträngningar att genomföra reformer på arbetsmarknaden.

I uppföljningsrapporten från 2003 framkom att Sverige, i jämförelse med andra länder, kommit långt i reformarbetet och presterar väl på en rad områden, t.ex. ekonomiska reformer, sysselsättning, forskning och innovation samt miljö. Läs mer i kapitel 2.

Under året lanserades dessutom det europeiska tillväxtinitiativet, som syftar till att öka investeringar i infrastruktur, forskning och innovation, bl.a. genom att

samordna befintliga resurser bättre och skapa goda ramvillkor för privata investeringar.

Folkomröstning om euron

Den 14 september 2003 hölls en folkomröstning om införandet av euron i Sverige. Valdeltagandet var 82,6 procent, varav 56 procent röstade nej, 42 procent röstade ja och 2 procent röstade blankt. Inför folkomröstningen arbetade Finansdepartementet med vissa praktiska förberedelser. Erfarenheter från arbetet utvärderades och dokumenterades under hösten 2003. I en rapport från Valmyndigheten konstaterades att genomförandet av folkomröstningen fungerade mycket bra för hela valadministrationen.

Nytt på skatteområdet

Den gröna skatteväxlingen fortsatte under 2003. Miljörelaterade skatter höjdes medan andra skatter sänktes. Det föreslogs höjda skatter på bl.a. koldioxid, bekämpningsmedel och höjd energiskatt på el men skattelättnader på arbete i form av sänkt inkomstskatt och sänkt allmän löneavgift.

Riksskatteverket och de tio regionala skattemyndigheterna slogs årsskiftet 2003/2004 samman till Skatteverket, www.skatteverket.se. Målet med en riksomfattande skattemyndighet är att rättstillämpningen ska bli enhetligare och att resurserna ska utnyttjas effektivt.

Mot bakgrund av ett EU-direktiv om mervärdesskattefakturer infördes under året nya regler på momsområdet som bl.a. anger vem som är skyldig att utfärda fakturer och för vilka transaktioner.

Under 2003 infördes dämpningsregler för uttaget av fastighetsskatt så att hela höjningen av taxeringsvärdet inte slår igenom med en gång. Arvsskatten för make och sambo slopades. Det genomfördes också vissa lättnader i gåvobeskattningen av företagsförmögenhet och en skattereduktion för vissa miljöinvesteringar på småhus infördes. Särskilda fastighetstaxeringsregler infördes även för tredimensionella fastigheter, alltså fastigheter som inte ägs av en och samma fastighetsägare från markplanet och uppåt. För den som köpt en nybyggd bostadsrätt i en oäkta bostadsrättsförening blev det under året möjligt att få uppskov med kapitalvinstbeskattningen.

Reglerna för hur skattetillegg och tulltilllegg ska tas ut förändrades under året. Det blev möjligt att göra mer nyanserade bedömningar och att delvis befria från skattetillegg om felaktigheten framstår som ursäktlig. Samtidigt förbättrades möjligheterna till anstånd med betalningen av avgiften. Reglerna för företrädaransvar i skattebetalningslagen förtydligades genom att det infördes uttryckliga krav på uppsåt eller grov oaktsamhet och grunden för ett förbättrat informationsutbyte med andra stater stärktes genom införlivande av det s.k. sparandedirektivet.

På företagsskatteområdet slopades beskattningen av näringsbetingade andelar (vanligen aktier i dotterföretag). I anslutning till detta infördes även nya regler som ska motverka oönskad skatteplanering för företag.

Kommunal ekonomi och samverkan

Den kommunala sektorns förutsättningar att bedriva verksamhet påverkas bl.a. av tillväxten i ekonomin och

demografiska förändringar. För att ge alla kommuner och landsting samma möjligheter att bedriva verksamhet behövs någon form av utjämning. En parlamentarisk kommitté lämnade hösten 2003 förslag till förändringar av nuvarande statsbidrags- och utjämningsystem.

Stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS-verksamhet) är exempel på ett område med stora kostnadsskillnader mellan kommuner. Regeringen lämnade under året förslag till ett särskilt system för utjämning av LSS-kostnader.

I vissa fall kan samverkan vara ett sätt för kommuner och landsting att upprätthålla bra vård, skola och omsorg. För att främja sådan samverkan beviljade regeringen sammanlagt 100 miljoner kronor till 135 samverkansprojekt.

Under året avslutades arbetet med de överenskommer som staten ingått med 36 kommuner och 4 landsting. Arbetet med att omstrukturera verksamheten och åstadkomma en ekonomi i balans har varit framgångsrikt.

En särskild utredare som ska se över den kommunala revisionen tillsattes under året.

Fler bostäder ska byggas

För att öka bostadsbyggandet kompletterade regeringen det befintliga investeringsbidraget med en investeringsstimulans byggande av mindre hyresbostäder fram till utgången av 2006. Investeringsstimulansen motsvarar en momssänkning från 25 procent till 6 procent.

För att sporra bostadsbyggandet ytterligare ändrades regelverket för de statliga kreditgarantierna till bostadsbyggandet. Kreditgarantiens storlek ska nu

bestämmas med utgångspunkt från marknadsvärdet för en bostadsfastighet. Garantier kan lämnas upp till 90 procent av marknadsvärdet, dock högst till två miljoner kronor per lägenhet. I de fall marknadsvärdet är lägre än nuvarande schablonbelopp kan schablonbeloppet användas i stället.

Problem med tomma lägenheter är i många fall en tung ekonomisk börda för glesbygdskommuner och deras bostadsföretag. Därför bildades under året ett särskilt bolag som tillsammans med Statens bostadsnämnd kan utveckla eller avveckla tomma lägenheter.

Effektivare statsförvaltning

De statliga myndigheterna ska vara ett föredöme när det gäller att bidra till regeringens mål att halvera sjukfrånvaron till 2008. Målet är en effektiv statsförvaltning med attraktiva arbetsplatser och låg sjukfrånvaro. Under året inrättade regeringen ett forum – Hälsa i staten – som en inspirationskälla för hälsoarbetet inom statsförvaltningen och en mötesplats för myndigheterna. För att öka den etniska och kulturella mångfalden i staten har bl.a. en preparandutbildning startats, som ska förbättra främst invandrade akademikers möjlighet att få anställning i statsförvaltningen.

Samhällsservicen till medborgare och företag förklarar och förbättras med hjälp av Internet. Målet är myndigheter som är tillgängliga för alla, dygnet runt, överallt – 24-timmarsmyndigheter. Utvecklingsarbetet för detta har pågått i flera år. Under 2003 utarbetades ett manifest om 24-timmarsmyndigheten som beskriver regeringens vision, riktlinjer och åtgärder. Som stöd när elektronisk förvaltning införs har regeringen bildat

två organ: Nämnden för elektronisk förvaltning och Delegationen för utveckling av offentliga e-tjänster.

För att förbättra ledningen och styrningen av de statliga myndigheterna påbörjades under året ett program för utbildning av ledamöter i statliga styrelser, nämnder och råd. I seminarier får myndighetsstyrelserna diskutera sitt uppdrag och ansvar med företrädare för departementens politiska ledning och ansvariga tjänstemän. Programmet innehåller även en introduktionsutbildning för nya ledamöter. Dessutom inleddes ett arbete med att integrera t.ex. jämställdhet, integration och miljö i den ordinarie myndighetsstyrningen.

Tullen moderniseras

Under 2003 trädde ett förnyat program i kraft som ska effektivisera tullverksamheten inom EU. Det så kallade Tull 2007-programmet löper 2003–2007 och är öppet för de blivande EU-länderna. Det ska underlätta deras anslutning till unionen och bidra till bekämpningen av tullbedrägerier. Vidare antog ministerrådet slutsatser om tullens roll i bevakningen av EU:s yttre gränser och en resolution om förenkling och datorisering av tullverksamheten. I ljuset av detta påbörjades en grundlig översyn av EU:s tullagstiftning som även ska väga in frågor om säkerheten för medborgarna och samhället. Vidare utarbetades en detaljerad strategi för det brottsbekämpande tullsamarbetet inom EU.

Svensk-ryska samarbetsprogrammet

Sedan 1992 finns ett samarbetsprogram som innebär att Sverige lämnar stöd till de ryska finans- och skatteministerierna i deras arbete med att utveckla budgetprocessen. Under 2003 gällde insatserna budgetgenomförande, bl.a. mål- och resultatstyrning, redovisning och rapportering samt skattelagstiftning och skatteförvaltning. Sedan 2002 samarbetar programmet också med Rysslands Ministerium för ekonomisk utveckling och handel för att stödja Rysslands inträde i WTO. Över 25 insatser genomfördes under året.

Finansdepartementets huvuduppgift är att arbeta för att de av regeringen och riksdagen uppsatta målen för den ekonomiska politiken uppfylls. Arbetet ska skapa förutsättningar för goda offentliga finanser i enlighet med de uppsatta målen – en hög och uthållig tillväxt samt ökad sysselsättning.

Finansdepartementet ansvarar för den ekonomiska politiken, statens budget, skatte- och tullagstiftning, bank-, försäkrings- och värdepapperslagstiftning, offentlig upphandling, statliga spel och lotterier, vissa statliga bolag, bostadspolitik, länsförvaltning och regionala frågor, kommunal ekonomi, internationellt ekonomiskt arbete, förvaltningsutveckling och statlig arbetsgivarpolitik.

Till departementet hör 60 myndigheter och tre företag med statligt ägande.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET (U)

Jämställdhetsdelegation, ny barnskötarutbildning och 1 400 fler anställda i förskolan var några åtgärder i det ökade kvalitetsarbetet för förskolan under året.

Ett kvalitetsprogram för skolan, fortsatt satsning på fler lärare, renodling av myndighetsstrukturen på skolområdet, översyn av examensfrågor och reglerna för tillträde till högskolan samt fortsatta satsningar på forskning var andra händelser av betydelse på utbildnings- och forskningsområdet.

Satsningar inom förskolan

Regeringen har genomfört stora reformer för att alla barn ska få del av förskolans omsorg och pedagogiska verksamhet. Inga barn ska utestängas på grund av föräldrarnas ekonomi eller livssituation. Alla kommuner har nu infört maxtaxan och kvalitetssäkringsmedlen som följt med maxtaxan har gett närmare 1 400 fler anställda på landets förskolor. Arbetet med att förstå och förskolans kvalitet fortsatte under året, bl.a. genom ett uppdrag till Skolverket att utfärda allmänna råd för förskolans kvalitet samt under våren 2004 utfärda en kursplan för en ny eftergymnasial barnskötarutbildning. Familjedaghem kan vara ett viktigt omsorgsalternativ och Skolverket fick därför under året i uppdrag att följa upp deras utveckling.

För att förskolan bättre ska uppfylla läroplanens värdegrund om jämställdhet, samt motverka traditionella könsmönster inrättade regeringen en jämställdhetsdelegation för förskolan som bl.a. ska sprida goda exempel. Dessutom beslutade regeringen att stödja

ett filmprojekt som ska locka fler män till förskolan.

Sverige är ett av tre länder som deltar i en ny omgång jämförelser av barn- och familjepolitik. Ett OECD-projekt jämför frågor som barnomsorg, föräldradeltidighet, jämställdhet och ett barn- och familjevänligt arbetsliv.

Unga riskerar utanförskap

Antalet unga i åldern 16–24 år som vare sig studerar, arbetar eller söker arbete har ökat de senaste åren. De som inte själva har valt situationen riskerar utanförskap och på sikt sämre fysisk och psykisk hälsa. Under året kartlades dessa ungdomar och vad samhället gör för dem. Till sin hjälp hade utredaren unga personer med erfarenhet av denna ungdomsgrupp. Utredningen pekar bl.a. på att unga som är utanför behöver få individuellt stöd och kommunerna har ett tydligare uppföljningsansvar.

Men de flesta unga vill studera och ser det livslånga lärandet som naturligt. Det visar Ungdomsstyrelsens värderingsstudie för 2003. Enligt studien ser åtta av tio unga optimistiskt på framtiden. Samtidigt har stressen bland gymnasieelever ökat och det finns signaler om brist på delaktighet och oro för hälsan. Just ungas delaktighet i samhället är en kärnpunkt i den svenska ungdomspolitik och ingår sedan november dessutom i EU:s nya gemensamma mål för Europas ungdomar.

Flexiblare vuxenutbildning

Det är formella meriter som i första hand bedöms på arbetsmarknaden, inte andra kunskaper man har skaf-

fat sig, t.ex. på fritiden eller i ett annat land. En skrivelse från maj slår därför fast att den enskilde – vilket inte minst gäller flyktingar och invandrare – måste kunna få sin verkliga kompetens värderad, dokumenterad och erkänd oberoende av hur den har förvärvats, så kallad validering. Regeringen tillsatte därför en statlig delegation för validering för åren 2004–2007 samt gav Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att bedriva utökad försöksverksamhet med validering av vuxnas kompetens.

Vuxna med kort utbildning ska stimuleras att studera vidare genom bidrag till kortare studier, så kallat korttidsstudiestöd. I budgeten för 2004 stärkte regeringen detta studiestöd med 25 miljoner kronor för att fler ska kunna erbjudas bidrag vid studier av mindre omfattning.

Nyrekryteringen till hantverksyrken är sedan många år liten på grund av brist på utbildningar. I september beslutade regeringen därför att satsa 3,8 miljoner kronor på försöksverksamhet med eftergymnasiala lärlingutbildningar inom hantverksområdet.

Tuffare uppföljning av skolans kvalitet

Regeringen vill stärka det systematiska kvalitetetsarbetet i skolan. På fyra regionala konferenser under våren lanserades regeringens kvalitetsprogram för skolan – *Alla skolor ska vara bra skolor*. Genom en rad insatser under året och nästa år ska kommunikationen mellan lärare, elev och föräldrar ske tidigare och tydligare kopplas till kunskapsmålen, varje elev få en individuell utvecklingsplan och skolornas och kommunernas kvalitetsredovisningar bli tydligare och mer jämförbara. Ett

led i kvalitetsarbetet var myndighetsombildningen den 1 mars 2003 som innebar att Skolverkets uppgifter renodlades till uppföljning, granskning och tillsyn och den nya Myndigheten för skolutveckling bildades.

Skolbarn behöver röra sig mer. Målet är daglig fysisk aktivitet i skolan, vilket regeringen vill åstadkomma med ett åtgärds paket som presenterades i januari. Läroplanen ändrades så att skolan från hösten 2003 ska erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet och ett nationellt resurscentrum för idrott och hälsa inrättas vid Örebro universitet. Dessutom innebär *Handslaget för idrott* som regeringen gjort med idrottsrörelsen att idrottsrörelsen får sammanlagt en miljard kronor extra under en fyraårsperiod, bl.a. under förutsettning att de samarbetar mer med skolorna.

Diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning eller funktionshinder ska inte få förekomma heller i skolans värld. Regeringen tillsatte i september en utredare som skyndsamt ska ta fram lagförslag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan. Lagstiftningen ska gälla såväl förskola och grundskola som gymnasieskola och vuxenutbildning.

Efter uppgifter om missförhållanden vid konfessionella fristående skolor gav regeringen i juni 2003 Skolverket i uppdrag att skapa nya rutiner och metoder för inspektion och prövning av fristående skolor, bl.a. för att säkerställa att läroplanens värdegrund och allmänna mål följs. De fristående skolorna är gemensamt finansierade och medborgarna har rätt att veta att undervisningen håller nationellt likvärdig och hög kvalitet.

Sverige är ett av de länder som satsar mest resurser på utbildning. Det visar OECD:s årliga jämförelse av

utbildning i ett 50-tal länder. Rapporten visar också att fler elever i Sverige deltar i utbildning än i andra länder och att svenska fjärdeklassare ligger i topp i läsning. Dessutom stiger antalet unga med längre högskoleexamen snabbare än i andra länder och Sverige examinerar flest forskare inom OECD. Svenska elevers matematikresultat ligger visserligen över OECD-genomsnittet men regeringens ambition är att vi ska vara ledande. Därför tillsatte regeringen under året en Matematikdelegation som ska förändra ungas attityder och öka intresset för matematik.

Hur kan elevers och föräldrars inflytande i skolan öka? En arbetsgrupp tog under året fram förslag på hur inflytandet kan ökas och hur det ska regleras. Resultatet presenterades i oktober och innehåller bl.a. förslag om inflytanderåd på alla förskolor och skolor, ändring i kursplanerna, utökat ansvar för rektor och fortsatt verksamhet med lokala styrelser med brukar-majoritet.

Utveckling av den högre utbildningen

Rekryteringen till högre utbildning ska breddas, fler gymnasieelever ska gå direkt till högskolan och fler elever ska välja matematik och språk på gymnasiet. Det är några av målen med den översyn av reglerna för tillträde till högskolan som har gjorts på regeringens uppdrag. En särskild utredare fick i mars i uppdrag att se över reglerna för behörighet, meritvärdering och urval. För att bredda rekryteringen till högre utbildning tillförs dessutom Sveriges nätuniversitet 100 miljoner kronor under 2004.

Inom ramen för den så kallade Bologna-processen

samarbetar ett 40-tal europeiska länder för att göra sina högskolesystem mer jämförbara. I september kom länderna överens om vad nationella kvalitetssäkrings-system för högre utbildning bör innefatta, en bilaga till examensbevisen som underlättar erkännande i andra länder och ett system för högre utbildning som består av tre cykler. De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna kom i juni överens om en handlingsplan för att underlätta rörligheten i Norden på utbildnings- och forskningsområdet.

Det finns i dag 13 universitet och 23 högskolor med statlig huvudman i Sverige, men snart får ytterligare en högskola universitetsstatus. I januari beslutade regeringen att Mitthögskolan, som har verksamhet i Härnösand, Sundsvall, Örnsköldsvik och Östersund, ska benämnas universitet från och med 2005. Därmed får lärosätet generell rätt att utfärda examina på forskarutbildningsnivå.

Fortsatta satsningar på forskning

Regeringen tog under 2003 initiativ till fortsatta satsningar på forskning. Bl.a. får Vetenskapsrådet mer resurser 2004 för medicinsk forskning. Dessutom höjs ersättningen till landstingen för kliniskt inriktad medicinsk forskning. Verket för innovationssystem, VINNOVA, tilldelas 100 miljoner kronor för att förstärka den tillämpade industriforskningen inom IT och telekom. Sammanlagt ökar de statliga anslagen till forskning och forskarutbildning med ca 1,7 miljarder kronor under perioden 2000–2005.

Forskare ställs ibland inför etiska ställningstaganden. Det kan t.ex. röra tillvägagångssättet vid studier

som innebär ingrepp på en avliden människa eller på biologiskt material från levande människor. Regeringen vill att sådana frågor av etisk natur diskuteras även utanför forskarvärlden och lämnade i januari förslag på en ny lag om etikprövning av forskning som avser människor och biologiskt material från människor.

Kina och Sverige ska öka sitt samarbete inom högre utbildning och forskning. Det kom länderna överens om när utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros var på besök i Kina i oktober. I den svenska regeringsdelegationen ingick också företrädare för universitets- och vetenskapsvärlden samt näringslivet.

Utbildningsdepartementets ansvarsområden är barnomsorg, förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer samt gymnasieskola, vuxenutbildning, svenska för invandrare (SFI), folkbildning, universitets- och högskoleväsende, forskning, studiestöd, studiesociala frågor och ungdomspolitik.

Till departementet hör 67 myndigheter.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET (Jo)

I juni 2003 kom jordbruksministrarna överens om reformen av EU:s jordbrukspolitik. Man enades också om hur EU:s tio nya medlemsländer ska tillämpa reformen.

Sverige försökte stoppa torskfisket i Västerhavet och Östersjön på grund av risken för utfiskning. Efter Europeiska kommissionens bedömning av situationen blev det dock inget torskstopp.

Djurskydd och djurhälsa stod i fokus på flera sätt under året, exempelvis genom skärpningar av djurskyddslagen och djurskyddsförordningen.

Jordbruket reformeras

Arbetet med att reformera EU:s jordbrukspolitik fortsatte under 2003. En av grundtankarna är att bönderna ska stimuleras att producera vad konsumenterna efterfrågar och inte det som ger mest bidrag enligt de nuvarande kostsamma stödsystemen. I juni kom EU:s jordbruksministrar överens om den framtida jordbrukspolitik efter att under våren ha diskuterat Europeiska kommissionens förslag till nya lagtexter. Sverige stod bakom överenskommelsen, som innebär två viktiga förändringar. Dels omvandlas de nuvarande direktstöden till bönderna till inkomststöd, som betalas ut om jordbrukaren uppfyller ett antal EU-direktiv om miljöhänsyn, djurhållning och säkra livsmedel samt garanterar att jordbruksmarken kommer att skötas. Dels ges medlemsländerna större inflytande över hur jordbrukspolitik ska utformas i det egna landet. Vidare förstärks insatserna för landsbygdsutveckling genom så kallad modulering. Modulering innebär att

resurser överförs från direktstöd till landsbygdsutveckling. I december kom man sedan överens om hur reformen av jordbrukspolitiken ska tillämpas i EU:s tio nya medlemsländer. Bl.a. ska kompensationserna för sänkt mjölkpris fasas in under en tioårsperiod.

Det svenska Miljö- och landsbygdsutvecklingsprogrammet fungerar i huvudsak väl, speciellt avseende miljöåtgärderna. Det visade en oberoende halvtidsutvärdering. Dessutom redovisades i en skrivelse om landsbygdspolitiken uppnådda resultat, resursfördelning och utfall av de verksamhetsområden som ingår i politikområdet. Övergripande mål för landsbygdspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden.

EU:s nitratdirektiv ska skydda vatten från att förorenas av nitrater från jordbruket. I april aviserade Europeiska kommissionen avsikten att stämma Sverige för att inte ha uppfyllt sina skyldigheter enligt nitratdirektivet. Anledningen var att Sverige inte hade definierat jordbruksområden runt Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren som känsliga ur nitratsynpunkt. Sverige svarade i juli att ytterligare områden öster om Vänern och Vättern pekats ut som känsliga områden. Kommissionen drog sedan tillbaka den aviserade stämningen.

Vilken roll kommer lantbruket att ha i framtiden? Frågan har analyserats inom ramen för ett nordiskt projekt i Sigtuna under Sveriges ordförandeskap för Nordiska ministerrådet. Syftet är att öka det nordiska samarbetet kring frågor som bondens och landsbygdens roll i framtiden.

Hunger och fattigdom globalt

För första gången på flera år ökade antalet hungriga människor i världen under 2003. FN:s livsmedels- och jordbruksorgan, FAO, har huvudansvaret för att antalet kroniskt hungriga människor halveras senast 2015. Framför allt försöker FAO hjälpa fattiga länder med livsmedelsunderskott genom att utveckla deras landsbygd och jordbruk. En central uppgift är att öka produktiviteten i det småskaliga jordbruket i utvecklingsländerna. FAO:s arbetsprogram och budget för 2004–2005, som beslutades på FAO-konferensen i december 2003, ger större tyngd åt områden som Sverige och EU prioriterar, exempelvis skog, fiske, genetiska resurser och det internationella regelverket för livsmedel (Codex Alimentarius).

Märkning för allergiker och av GMO

Två förordningar på GMO-området trädde i kraft i november 2003 som ställer högre krav på märkning av genmodifierade organismer (GMO) inom EU. Alla levande GMO ska vara godkända innan de sätts ut i miljön och genmodifierade livsmedel måste vara godkända före användning, oavsett om det gäller råvaror, som grönsaker, eller processade produkter. Regler för förhandsgodkännande, liksom märkningskrav, infördes också för foder och processade foderprodukter.

Enligt de nya reglerna ska också alla produkter som tillverkats från en genmodifierad organism märkas, oavsett om det finns analyserbara rester eller inte. Det säkerställs genom att ett omfattande spårbarhets-system införs.

Även när det gäller allergiframkallande ämnen förbättras märkningen. I november publicerades ett efterlängt förslag som gör att alla EU:s konsumenter får mera information om vad ett livsmedel innehåller, särskilt om det ingår ett vanligt allergiframkallande födoämne som mjölk, nötter, ägg och fisk.

Starkare konsumentskydd

Regeringen lade under året fram tre propositioner som bidrar till att konsumenterna genom att känna sig trygga och välinformerade kan och vågar göra aktiva val på marknaden. Den ena ska främja god prisinformation till konsumenter när näringsidkare marknadsför bestämda produkter. Den andra ska ge konsumenterna ett starkare skydd vid finansiell rådgivning, t.ex. när en bank säljer aktier och fonder till sina kunder. Genom den tredje ska konsumentskyddet mot obeställd e-postreklam, så kallad spam, stärkas genom ett förbud att sända e-postreklam till fysiska personer utan att mottagaren har godkänt det på förhand.

Under året inleddes också arbetet med att ta fram en ny handlingsplan för konsumentpolitiken som ska gälla 2006–2011.

Tjänstesektorn är under stark utveckling och säkerheten kopplade till olika aktiviteter, t.ex. turism, sport och fritid, hamnar i fokus. På EU-nivå finns ingen övergripande lagstiftning om tjänsters säkerhet, men under året togs en resolution om att man ska börja arbeta gemensamt med frågan. På hemmaplan inledde regeringen arbetet med en strategi i tre steg för tjänstesäkerhet.

Försök med torskstopp

Hösten 2002 undersökte regeringen i samråd med Miljöpartiet och Vänsterpartiet möjligheterna att stoppa det svenska torskfisket under 2003. Men Europeiska kommissionen gjorde bedömningen att Sverige bara kunde stoppa svenskt fiske i svenska vatten. Det skulle innebära att svenska fiskare kunde fiska vidare i vatten utanför Sverige och att utländska fiskare fortfarande hade möjlighet att fiska i svenska vatten. Mot bakgrund av detta stoppades inte torskfisket.

Mot slutet av året beslutade EU:s fiskeriministrar om en återhämtningsplan för torskbestånden i Västerhavet, vilket sedan föregående år redan fanns för Östersjön.

Kamp för djurhälsan

Onödig användning av antibiotika kan vara en risk för människors och djurs hälsa. Sedan 1986 har det funnits förbud i Sverige mot att använda antibiotika i djurfoder för att öka djurs tillväxt. Under 2003 fattades beslut om att samma slags förbud ska gälla i hela EU från och med 2006.

Dessutom har skärpta bestämmelser om främmande ämnen i foder börjat tillämpas, och det pågår ett arbete inom EU med strängare regler för foderhygien och om kontroll av livsmedel och foder. En av anledningarna till den skärpta foderlagstiftningen är rädslan för TSE-sjukdomar, alltså vissa överförbara hjärnsjukdomar, som exempelvis »galna ko-sjukan« BSE. Antalet BSE-fall i EU är dock stabilt eller på väg ner. Sverige testade under året 34 575 nötkreatur och är det enda EU-land som inte har haft något fall. Inom övervak-

ningsprogrammet för får- och getsjukdomen skrapie testades 8 271 djur, varav inget hade sjukdomen.

Under 2001 förekom stora utbrott av mul- och klövsjuka i EU. Nu har ett nytt direktiv för bekämpning av sjukdomen arbetats fram. Direktivet tar hänsyn till erfarenheterna under 2001 och ska vara infört i medlemsländerna i juli 2004.

En annan sjukdom som ny lagstiftning förhoppningsvis ska kunna minska avsevärt är salmonella. Sverige är nästan salmonellafritt men i andra delar av unionen förekommer smittan. EU-ländernas jordbruksministrar antog under året ett förslag om övervakning och bekämpning av salmonella och andra sjukdomar som kan smitta mellan djur och människor.

Bättre djurskydd

Europeiska kommissionen föreslog i juli gemensamma regler för kontroll och tillsyn samt nya regler om djurens transport- och vilotid vid långa transporter. Men det föreslogs ingen begränsning av den totala tiden som djur får transporteras. Just frågan om transporttiderna var den mest kontroversiella när förslaget behandlades under hösten.

Under hösten 2003 var Europeiska kommissionen och tjänstemän från andra medlemsländer på studieresa i Sverige för att titta på djurskyddsarbetet för slaktkycklingar. Sverige har kommit långt i ett internationellt perspektiv, och Europeiska kommissionen håller på att ta fram ett förslag till lagstiftning om djurskydd för slaktkycklingar inspirerat av bl.a. de svenska reglerna.

I Sverige tar den nya Djurskyddsmyndigheten över

ansvaret för djurskydd enligt djurskyddslagen från Statens jordbruksverk och Centrala försöksdjursnämnden (CFN) från den 1 januari 2004. Den nya myndigheten ligger i Skara och har ett trettiotal anställda.

Djurskyddslagen skärps från och med 2004 enligt en proposition som regeringen överlämnade till riksdagen i juli 2003 och som riksdagen beslutade om i november. Exempelvis ställs krav på att djur ska ges foder av god kvalitet anpassat efter djurslag och att djurhållare måste se till att djur som visar tecken på ohälsa får vård. Dessutom innebär ändringar i djurskyddsförordningen skärpt förprovning av stall och andra djurförvaringsutrymmen samt visst förbud mot utrustning som ger djur elektriska stötar.

För slakterier gäller sedan juli 2003 att besiktningssveterinärer måste agera om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande. Veterinären ska förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning eller på annat sätt agera direkt.

En särskild utredare började under året en översyn av behörighet och ansvar inom djursjukvården. Frågor som tas upp är t.ex. om det behövs fler reglerade yrken inom djursjukvården, om veterinärer ska kunna delegera arbetsuppgifter och om Veterinärens ansvarsrådets ansvarsområde bör utvidgas.

Fler nyheter på djurområdet

Den som reser med katt eller hund inom EU måste uppfylla krav på djuret om rabiesvaccination, blodprov för antikroppskontroll och avmaskning. Men för att underlätta förflyttning av sällskapsdjur och därmed människors fria rörlighet beslutades under året om EU-

regler om transporter av sällskapsdjur. Enligt de nya reglerna behöver man från juli 2004 inte längre införseltillstånd från Jordbruksverket för att föra in en hund eller katt till Sverige från ett annat EU-land. Däremot måste djuret ha ett pass, där vaccinationer, blodprovskontroll och avmaskning noteras.

Hästens betydelse för landsbygden och vid fritidsverksamhet, särskilt för barn och funktionshindrade, uppmärksammas i en skrivelse till riksdagen med en handlingsplan för hästsektorn som beslutades om i december.

Alla EU-länderna uttalade sig i november för att EU ska förbjuda import av hund- och kattskinn. I Sverige redovisade Kommerskollegium och Jordbruksverket en utredning om ett nationellt förbud mot såväl införsel och produktion som försäljning av päls- och skinnprodukter från hund och katt.

I maj lade hundansvarsutredningen fram sitt betänkande med förslag på förbättringar av lagen om tillsyn över hundar och katter och hur problemet kan åtgärdas. Exempelvis ska personer som visar sig grovt olämpliga som hundägare kunna förbjudas att ha hund. Många remissinstanser ville även att lagstiftningen för kattägare skärps.

Under året presenterades en utredning om pälsdjursnäringen i Sverige. Utredaren bedömer att förhållandena för minkar måste förbättras och att kunskapen om minkens behov behöver öka. Utredaren hade också analyserat hur en eventuell avveckling av pälsdjursnäringen kan gå till.

Jordbruksdepartementet har ett brett verksamhetsområde och ansvarar bl.a. för frågor som gäller jordbruk och miljöfrågor inom jordbruket, fiske, konsumentfrågor, rennäring, samefrågor, trädgårdsnäring, djurskydd, livsmedel, jakt och viltvård samt högre utbildning och forskning inom de areella näringarna.

Till departementet hör 18 myndigheter.

KULTURDEPARTEMENTET (Ku)

Fri entré kommer att införas på vissa statliga museer. Under året bestämdes vilka tre museer som ska införa fri entré i en första etapp av reformen.

Det digitala TV-nätet fortsatte att byggas ut. Övergången ska vara helt genomförd senast den 1 februari 2008.

Kultur åt alla

Regeringens mål för kulturpolitiken är att öppna kulturlivet i Sverige för fler. Under 2005 ska flertalet statliga museer införa fri entré. Fri entré börjar gälla 2004 för tre museer, nämligen Moderna museet, Arkitektur-museet och Östasiatiska museet. Barnen prioriteras särskilt. Bland annat fick Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund regeringens uppdrag att inom barnkulturen sammanlänka slöjd med teater och musik i projektet *Slöjdcirkus*.

Även i arbetslivet ska kulturen uppmärksammas. Den nationella folkhälsokommittén har konstaterat att vi mår bättre om vi deltar i kulturlivet. Därför vill regeringen verka för att kulturen i hög grad blir ett naturligt inslag på arbetsplatser och att kulturen förs in i rehabiliteringen av långtidssjukskrivna.

Stiftelsen Mångkulturellt centrum i Botkyrka fick i november regeringens uppdrag att se över hur myndigheter och institutioner inom Kulturdepartementets ansvarsområde arbetar med kulturell mångfald i sin verksamhet. Institutionerna ska främja en samhällsutveckling som kännetecknas av respekt och tolerans samt bidra till minskad diskriminering, främlingsfientlighet och rasism.

Integrationen är en av de centrala framtidsfrågorna

för Norden, och Sverige prioriterade ett mångkulturellt Norden under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2003. Bl.a. fastslogs att kulturlivet ska präglas av mångfald och bredd och avspegla hur dagens nordiska samhällen är sammansatta befolkningsmässigt.

Nytt på kulturarvsområdet

Regeringen verkar på olika sätt för att ett genus- och jämställdhetsperspektiv ska få ett brett genomslag inom kultursektorns verksamheter och integreras i den verksamhet som bedrivs av områdets myndigheter och institutioner.

En arbetsgrupp har på regeringens uppdrag utrett hur genusperspektivet kan få större genomslag i museernas verksamhet. Gruppen föreslog att en enhet bildas dit museerna kan vända sig för att få råd och stöd i genusfrågor, t.ex. med att utveckla genusperspektivet vid utställningar, vidareutbilda museipersonal i genuskunskap och främja kontakterna med aktuell genusforskning.

De senaste årtiondena har den olagliga handeln med kulturföremål ökat. En internationell konvention från 1995 innehåller regler för återlämnande av stulna kulturföremål. Regeringen beslutade under 2003 att utreda vilken lagstiftning som krävs för att Sverige ska ansluta sig till konventionen.

Minnesdag och ny myndighet

Den 27 januari är en svensk minnesdag över Förintelsen. Det datumet år 1945 befriades koncentrations- och

förintelseläget Auschwitz-Birkenau. I Stockholm arrangerade kommittén Levande historia olika minnesprogram där flera statsråd deltog, bl.a. kulturministern.

Den 1 juni bildades myndigheten Forum för levande historia, som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i förintelsen. Forum för levande historia har sin bas i Stockholm men verkar i hela landet. Läs mer på www.levandehistoria.se.

Billigare böcker

Momsen på böcker och tidskrifter sänktes från 25 till 6 procent den 1 januari 2002. Sedan dess har en bokpriskommission följt prisutvecklingen. Två delrapporter under 2003 visar att momssänkningen inte verkar ha fått fullt genomslag på hela bok- och tidskriftsområdet. Enligt kommissionen verkar sänkningen ha lett till att människor som redan tidigare var bokköpare och läsare köper och läser något mer men att bokläsandet inte har breddats till nya grupper.

Stöd till konstnärlig verksamhet

Den 4 juni 2003 delades litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne ut för första gången. De båda barnboks författarna Christine Nöstlinger och Maurice Sendak fick dela på priset, vars syfte är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteraturen i världen.

Statens kulturråd fick under 2003 regeringens uppdrag att ta fram förslag till ett handlingsprogram för den professionella dansen i Sverige. Uppdraget är ett

led i en satsning på dans som ska stärka den professionella dansens ställning i hela Sverige.

För att främja jämställdheten på scenkonstområdet ska en kommitté tillsättas som ska följa utvecklingen och ta tillvara erfarenheter och kunskap och föreslå lämpliga åtgärder.

De nordiska kulturministrarna enades i oktober om att arbeta vidare för att ett nordiskt filmpris och ett nordiskt multimedieprogram ska inrättas.

Arkitektur, form och design

Ett nytt Råd för arkitektur, form och design har inrättats med utgångspunkt i skrivelsen om arkitektur, form och design som regeringen presenterade i juni 2003. Rådet ska driva på arbetet inom området utifrån målsättningarna i handlingsprogrammet *Framtidsformer*. Utvecklingen inom arkitektur, form och design har varit positiv för frågorna och intresset har ökat såväl hos allmänheten som hos myndigheterna och företagen.

Designåret 2005

Ett Designår ska hållas 2005. En särskild styrgrupp för Designåret har inrättats med representanter från Nationalmuseum, Statens konstråd, Konstnärnsnämnden, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Konstfack, Vetenskapsrådet och Stiftelsen Svensk Industridesign. Syftet med Designåret 2005 är att i hela Sverige öka och fördjupa kunskapen om vad form och design kan bidra med i ett samhällsperspektiv. Målet är att så många som möjligt ska utveckla sin användning av, intresse för och kunskap om design. Dessutom ska för-

ståelsen för vilka målsättningar och värderingar som styr designprocesser i närings- och i samhällsliv fördjupas. Designåret är en långsiktig satsning på att stärka designens ställning.

Digitala TV-nät byggs ut

Riksdagen har beslutat att den marksända televisionen helt ska övergå till digital teknik. De analoga sändningarna ska släckas ned successivt och ha upphört helt den 1 februari 2008. Arbetet har fortsatt med att ta fram förslag om utbyggnaden av det digitala sändarnätet så att hela svenska folket i framtiden ska få tillgång till digital TV. Förberedelser pågår också för att tidigt under 2004 kunna bevilja nya tillstånd för digital marksänd TV med utgångspunkt i de rekommendationer som Radio- och TV-verket har lämnat. Bland de sökande finns bl.a. TV3, ZTV, TV8, BBC World och Disney Channel. Arbetet pågår också med Radio- och TV-lagsutredningens förslag om att utvidga skyldigheten för kabel-TV-företag att vidareända vissa TV-program kostnadsfritt, s.k. must carry, när de analoga marksändningarna upphör. Skyldigheten föreslås omfatta samtliga TV-sändningar från Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio samt ytterligare högst tre TV-programtjänster.

Riktlinjerna för den kommission som ska arbeta med skiftet från analoga till digitala marksändningar

håller på att tas fram. Kommissionen ska bl.a. samordna den informationsverksamhet som behövs för att ge allmänheten kunskap om övergången till digital TV.

Vilka villkor ska gälla för public service, alltså radio och TV i allmänhetens tjänst? I oktober fick en parlamentarisk kommitté i uppdrag att undersöka detta utifrån en bred omvärldsanalys. Samtidigt ska en utredare ta fram underlag om bl.a. hur TV-avgifterna ska tas in och om hur programföretagen ska tilldelas medel.

Kulturdepartementet ansvarar för kulturpolitik och mediepolitik. Kulturdepartementet är även huvudman för Sveriges kulturråd i utlandet.

Kulturpolitiken omfattar bl.a. frågor om allmän kulturverksamhet, teater, dans och musik, bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter, bild och form, konsthantverk, ersättningar och bidrag till konstnärer, film, arkiv, kulturmiljö, museer och utställningar, arkitektur, formgivning och design, trossamfund samt forskning inom kulturområdet.

Mediepolitiken omfattar frågor om dagspress, radio och television samt skydd av barn och ungdom från skadligt innehåll i massmedierna.

Till departementet hör 27 myndigheter.

MILJÖDEPARTEMENTET (M)

Klimatförändringar och kemikalier stod i fokus under 2003 i såväl det nationella som internationella miljöarbetet. För att utsläppen av koldioxid ska kunna begränsas kostnadseffektivt enades EU-länderna om regler för handel med utsläppsrätter för koldioxid.

På flera sätt arbetade regeringen för att Östersjön ska skyddas bättre. Det handlar både om att öka sjösäkerheten för att undvika olyckor med oljetankfartyg och att få Östersjön klassad som särskilt känsligt havsområde.

I och med unika överenskommelser mellan regeringen, näringslivet och myndigheter tog såväl dagligvaruhandeln som bygg- och fastighetssektorn viktiga steg mot hållbar utveckling.

Fortsatt klimatarbete

Kyotoprotokollet från 1997 reglerar i-ländernas begränsningar av växthusgasutsläpp. Under 2003 fortsatte förberedelserna av genomförandet av protokollet inom EU och i Sverige. I juli enades man inom EU om en försöksperiod från 2005 för handel med utsläppsrätter för koldioxid. Regeringen föreslog under året att energi- och industrisektorn i Sverige får utsläppsrätter motsvarande 17–18 miljoner ton koldioxid samt 2–4 miljoner ton att fördela senare. Förhandlingar inleddes om ett förslag från Europeiska kommissionen som innebär att ägarna till anläggningarna ska kunna genomföra projekt utanför EU för att minska växthusgasutsläppen mot att de får räkna av dessa minskningar mot anläggningarnas egna utsläpp. Under hösten föreslog kommissionen des-

sutom åtgärder mot utsläpp av fluorerade växthusgaser, som ofta används i t.ex. kyl- och luftkonditioneringsanläggningar.

FN:s årliga klimatmöte fokuserade på klimatsamarbetet mellan i-länder och u-länder. Viktigaste framsteget var att regler fastställdes för hur i-länderna ska få återplantera skog i u-länderna som ett sätt att minska globala växthusgasutsläpp.

Vindkraft innebär förnyelsebar energiproduktion utan utsläpp. Regeringen beslutade att tillåta en stor vindkraftspark på Bondön i Piteå skärgård. Den planerade gruppstationen blir Sveriges hittills största landbaserade vindkraftspark.

Vatten och natur ska vårdas

Regeringen lade i en skrivelse från oktober fast att havsmiljön är en av fyra prioriteringar i det kommande miljöarbetet inom EU. Inte minst Östersjön belastas hårt från såväl luften som kustområdena. Under året togs flera initiativ för att förbättra situationen för Östersjön. Dels uppmanade Sveriges och Finlands miljöministrar sina kollegor runt Östersjön samt EU att verka för förbättrad sjösäkerhet i Östersjön så att risken för oljeolyckor minskar. Dels bad de båda miljöministrarna om stöd för en ansökan till FN:s sjöfartsorganisation (IMO) om att Östersjön ska klassas som ett särskilt känsligt havsområde. I juni deltog miljöministern dessutom i ett ministermöte i Tyskland för havsfrågor kring Östersjön. I september kom sedan representanter från Östersjöländerna till Stockholm för att börja arbeta fram en gemensam ansökan om att få Östersjön klassad som ett särskilt känsligt havs-

område. Vid tre miljöministermöten i Luleå i augusti diskuterades också bl.a. hur miljön kring Östersjön ska förbättras och hur hållbar utveckling ska åstadkommas i regionen. Miljöministrarna möttes inom ramen för Nordiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd.

Även den lokala naturvården i Sverige ska utökas och förbättras. Regeringen satsar 300 miljoner kronor de kommande tre åren i bidrag till lokala och kommunala naturvårdsprojekt.

Bättre avfallshantering

Regeringen ska få möjlighet att ställa krav på varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Det är innebörden i ett lagförslag som regeringen remitterade till Lagrådet i april. Syftet är att industrier och andra företag ska ta större ansvar för sitt avfall. Förslaget ingick i Kretsloppspropositionen som överlämnades till riksdagen i maj. Andra förslag är att hushållen ska få bättre tillgång till system för avfallsinsamling, att matavfall ska återvinnas mer och att det inrättas ett råd för avfallsfrågor inom Naturvårdsverket.

Skydd mot farliga kemikalier

Såväl globalt som inom EU och på hemmaplan pågår ett arbete för säkrare hantering av kemikalier. På FN:s miljöministermöte i Kenya i februari samlades regeringsrepresentanter från 130 länder och beslutade att skapa en global kemikaliestrategi till 2005. Under året

gav Sverige dessutom ytterligare bidrag till det internationella arbetet för att förbjuda produktion och användning av kemikalier som är långlivade, giftiga och som kan ackumuleras i levande organismer, så kallade POPs.

Inom EU håller en ny kemikalielagstiftning på att ta form, och detta arbete fortsatte under året. Dessutom ska Europeiska kommissionen ta fram en europeisk kvicksilverstrategi, vilket fick de nordiska miljöministrarna att i ett brev uppmana EU-kommissionärerna Margot Wallström och Erkki Liikanen att vidta kraftfulla åtgärder mot kvicksilver. I Sverige beslutade regeringen i november att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att utreda ett totalförbud mot hantering av kvicksilver i Sverige.

I december bestämde regeringen att Sverige ska ratificera Rotterdamkonventionen om export och import av farliga kemikalier. Konventionen ska ge kunskap om farliga kemikalier och innebär att ett land som tar emot vissa farliga kemikalier måste informeras i förväg av exportlandet och dessutom godkänna importen. Den enskilde konsumenten bör också få bättre information om farliga kemiska ämnen. I en proposition föreslog regeringen tydligare varningstext i reklam för kemiska produkter.

Hållbar samhällsplanering

Tre stora järnvägsprojekt fick under året grönt ljus av regeringen: Citytunneln i Malmö, Botniabanans sista del mellan Nordmaling och Umeå samt Väst kustbanan genom Lund. I beslutet för Botniabanan ställde reger-

ingen krav på ytterligare åtgärder för att kompensera naturvärdena i Umeälvens delta som kommer att påverkas av järnvägen. Europeiska kommissionen har i sitt yttrande om Botniabanan betonat vikten av ytterligare kompensationsåtgärder. Detaljplanen för Västkustbanan genom Lund godkändes men med vissa krav på kompletteringar för att öka säkerheten och förbättra miljön för de boende utefter spåret.

Miljöpåverkan vid handel med dagligvaror ska minskas i alla led. I november tecknades en unik överenskommelse mellan miljöministern, tolv företag och tre kommuner och regioner som nu ska samarbeta för att skapa hållbar handel med dagligvaror. Överenskommelsen innebär ökat samarbete mellan trafikslag och branscher, satsningar på forskning och utveckling samt ny teknik och nya lösningar.

Läs mer på www.framtidahandel.se.

Även inom bygg- och fastighetssektorn togs ett stort steg mot hållbar utveckling. Miljöministern undertecknade överenskommelser med 31 företag, fyra kommuner och Naturvårdsverket för att skapa en hållbar bygg- och fastighetssektor.

Läs mer på www.byggabodialogen.se.

I december fick dessutom Boverket regeringens uppdrag att ta fram underlag för hur riktvärden för buller från väg- och järnvägstrafik ska användas när nya bostäder planeras. Behovet av riktlinjer är stort när det gäller vad man ska ta hänsyn till och hur olika intressen ska vägas mot varandra när bostadsbebyggelsen kompletteras i städernas centrala delar, men de nuvarande riktvärdena är svåra att tolka.

Kärnsäkerhet

Miljökonsekvensbedömning ska ske före rivning av kärnkraftverk. Regeringen beslutade i februari om förordningsändringar som innebär krav på att nedmontering och avveckling av ett kärnkraftverk ska betraktas som miljöfarlig verksamhet.

Använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall från kärnkraftsreaktorer måste tas om hand. Systemet för finansiering av de framtida utgifterna för detta började ses över under året, bl.a. mot bakgrund av 1997 och 2002 års energipolitiska riksdagsbeslut.

EU-samarbete för miljön

EU-länderna arbetar på olika sätt för att EU till år 2010 ska bli världsbäst på att kombinera ekonomisk tillväxt med social sammanhållning och miljöhänsyn. För att kunna mäta framstegen jämför sig länderna inom olika områden med hjälp av så kallade strukturella indikatorer. EU:s miljöministrar ställde under året krav på att även biologisk mångfald och folkhälsa ska tas med som indikatorer.

Inom EU fick Sverige i mars gehör för flera frågor angående översynen av EU:s hållbarhetsstrategi. T.ex. har Sverige varit drivande i frågor om konkreta mål för energianvändning som kan bidra till att främja ekonomisk utveckling, sysselsättning och modernisering av europeisk industri. Miljöministrarna beslutade också att alla länder bör sätta nationella mål för ökningen av andelen förnyelsebar energi.

Vid ett möte i juli enades EU-länderna om grunden för blivande EU-lagstiftning om miljöskadeansvar. Prin-

cipen är att företag som orsakar miljöskador ska vara skyldiga att ersätta dem finansiellt. Knäckfrågorna, som man blev tvungen att kompromissa om, har varit vem som ska ta ansvar om ett företag inte klarar av att betala och om man ska tillåta vissa undantag från ansvar.

EU:s miljöministrar ställde sig i december bakom ett förslag till strategi för att minska luftutsläppen från havsgående fartyg. En av de viktigaste delarna av strategin är åtgärder för att minska utsläppen av förorenande ämnen från marina bränslen.

Fler internationella samarbeten

I mars samlades åtta tusen deltagare från hela världen vid World Water Forum i Japan. Ministrar och företrädare från över 100 länder enades om en gemensam deklaration om vatten som bl.a. betonar att gemensamma vattenresurser måste förvaltas väl.

Sverige bidrar med 300 000 kronor till miljöprojekt i Arktis. Det beslutade regeringen i april. Bidraget ska användas till att uppdatera en befintlig åtgärdslista för övervakning och bedömning av miljön i Arktis och nordvästra Ryssland. Sverige bidrar dessutom med 720 000 kronor till miljösamarbetet inom ramen för Arktiska rådet. Pengarna kommer att användas till projekt som ska minska utsläppen av kvicksilver och organiska luftföroreningar som dioxiner samt omhändertagande av gamla lager av bekämpningsmedel.

I maj hölls alleuropeiskt miljöministermöte i Ukraina som bestämde den framtida inriktningen på miljösamarbetet i regionen, bl.a. med en strategi för de tolv länder som tidigare utgjorde Sovjetunionen, föru-

tom Baltikum. Sverige undertecknade tre protokoll som handlar om strategiska miljöbedömningar, nationella föroreningsregister samt ansvar och ersättning för gränsöverskridande skador på vattendrag orsakade av industriolyckor. Mötet antog även riktlinjer för genomförandet av miljöavtal och hur de ska kunna efterlevas bättre. Under året kom dessutom EU och tio asiatiska länder inom ASEM-samarbetet överens om att stärka sitt miljösamarbete, bl.a. kring teknikutveckling. Miljöteknik stod också i fokus vid en nordisk-baltisk konferens i Göteborg i december, då forskning, miljödriven företagsutveckling, finansiering och marknadsföring av miljöteknik diskuterades.

I slutet av året besökte en grupp från OECD Stockholm för att granska Sveriges miljöpolitik under 2003. Granskningen gällde luftkvalitet, och gruppen besökte Karolinska Sjukhuset, nationella stadsparken, Stockholms city och Hammarby Sjöstad.

Över 70 procent av landets kommuner har antagit en plan eller ett program för hållbar utveckling enligt FN:s globala handlingsprogram Agenda 21. Nationalkommittén för miljöarbetet Agenda 21 och FN:s handlingsprogram Habitat överlämnade våren 2003 sitt slutbetänkande till regeringen med förslag till åtgärder som ska driva arbetet vidare och utveckla det.

Miljödepartementet ansvarar för frågor om naturresurser, naturvård, biologisk mångfald, vatten- och luftvård, klimatförändringar, skydd av ozonskiktet, trafikmiljö, kemikaliekontroll, avfall, kretslopp, sanering av miljöskadade områden, miljöskydd, samhällsplanering, lantmäteri, meteorologi och geoteknik, byggande och inomhusmiljö, kärnsäkerhet och strålskydd, miljöforskning/miljöövervakning, internationellt miljösamarbete samt samordning av regeringens miljöpolitik. Dessutom handlägger departementet ett stort antal förvaltningsärenden enligt bl.a. miljöbalken och plan- och bygglagen.

Till departementet hör 13 myndigheter.

NÄRINGSDEPARTEMENTET (N)

Arbetsmarknadsläget försämrades under 2003, framför allt för ungdomar. Samtidigt visade EU-jämförelser att Sverige ligger högt i sysselsättning bland kvinnor och äldre.

Ohälsan i arbetslivet var fortsatt ett stort problem. Regeringen föreslog åtgärder på en rad områden för att hjälpa sjukskrivna tillbaka till arbete, komma till rätta med skenande kostnader för sjukfrånvaro och motverka ohälsa i arbetslivet.

Under året lades en handlingsplan för ökad jämställdhet fram. En utredning visade också att mansdominansen i näringslivets ledarskikt kvarstår men att förändringsarbete pågår.

Ett antal åtgärder som förenklar och förbättrar för företag beslutades under året och ett antal tidigare tagna beslut trädde i kraft. Dessutom fick alla departement och 45 myndigheter i uppdrag att gå igenom regler som berör företagande.

Läget sämre på arbetsmarknaden

Den svaga konjunkturen fortsatte under 2003 och ledde till fler varsel om uppsägningar, färre lediga jobb, något minskad sysselsättning och ökad arbetslöshet. Framför allt bland ungdomar ökade antalet öppet arbetslösa och antalet personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Troligen kommer regeringens mål om 80 procents reguljär sysselsättningsgrad år 2004 för befolkningen i åldrarna 20–64 år inte att uppnås, men målet ligger fast.

Trots det försämrade arbetsmarknadsläget minskade antalet personer som varit inskrivna vid arbetsförmed-

lingen i minst två år. Dessutom ökade andelen personer som fått jobb efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. I jämförelse med andra EU-länder ligger Sverige fortfarande högt när det gäller sysselsättningen bland framförallt kvinnor och äldre. Samtidigt fick Sverige, inom ramen för EU-ländernas gemensamma sysselsättningsstrategi, rekommendationer om att öka arbetskraftsutbudet genom att minska antalet långtids-sjukskrivna och integrera invandrare på arbetsmarknaden samt att se över skatte- och bidragssystemen.

För att förstärka insatserna för dem som har svårast att få ett jobb lämnade regeringen en arbetsmarknadspolitisk proposition i mars. Dels ska de som trots lång tid i aktivitetsgarantin inte lyckats få arbete ges nya möjligheter till anställning. Dels ska integrationen av invandrare på arbetsmarknaden förbättras genom bl.a. specialutbildade arbetsförmedlare och försöksverksamhet med arbetsplatsintroduktion. Flera av propositionens förslag trädde i kraft under året, däribland även försöksverksamhet med utbildning för anställda inom områden där det råder brist på arbetskraft, så kallad bristyrkesutbildning.

För att kompensera att Samhall inte längre kan sysselsätta lika många funktionshindrade som tidigare tillfördes ytterligare resurser så att drygt 1 000 fler arbetshandikappade från 2003 kan erbjudas anställning med lönebidrag.

För ett friskare arbetsliv

Ohälsan i arbetslivet fortsatte att vara ett stort problem under 2003. För att hjälpa dem som redan drabbats av ohälsa tillbaka till arbete föreslogs förbättrat

stöd till den enskilde i en proposition med förslag till förändringar i sjukförsäkringen. Exempelvis föreslås att arbetsgivaren alltid måste göra rehabiliteringsutredning vid längre eller återkommande sjukfrånvaro och att en person med förtidspension ska kunna låta sin ersättning vila för att pröva att arbeta. I vårpropositionen föreslogs fler åtgärder som ska minska kostnaderna för sjukfrånvaron och hjälpa människor tillbaka till arbete. Dessutom överlämnades i februari ett program baserat på diskussioner om arbetslivet som regeringen haft med arbetsmarknadens parter. Från den 1 juli infördes lagstiftning om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron. Under hösten genomfördes en särskild informationsinsats för ökad hälsa i arbetslivet.

Arbetsmiljötillsynen och den regionala skyddsombudsverksamheten är viktig för det förebyggande arbetet och båda verksamheterna fick en resursförstärkning i början av året.

Det pågår särskilda försök för att förebygga och minska sjukfrånvaron inom offentlig sektor. Verket för Innovationssystem (VINNOVA) har regeringens uppdrag att följa och utvärdera försöksverksamheten, som till största delen kommer att avslutas först under 2004 och 2005. Dessutom fick VINNOVA i uppdrag att utveckla samverkan mellan arbetsgivare för att de bättre och effektivare ska kunna genomföra förebyggande och rehabiliterande åtgärder på arbetsplatsen.

Företagshälsovården är en viktig del i arbetet med att förebygga ohälsa i arbetslivet och att underlätta återgång till arbetet för sjukskrivna. Ska arbetsgivare vara skyldiga att tillhandahålla företagsvård? Och hur ska företagshälsovård som krävs med stöd av lag kvalitetssäkras? Det är några frågor som tas upp i den

utredning om företagshälsovården som regeringen beslutade om i juni. Läs mer om ohälsan i arbetslivet i kapitel 2 och på www.regeringen.se/okadhalsa.

Förutom ohälsan är arbetstagarinflytande en viktig arbetslivsfråga. Regeringen beslutade i oktober att utreda om Sveriges regler om arbetstagares rätt till information och samråd räcker för att uppfylla EU:s regler på området.

Andra EU-regler på arbetslivsområdet som ska genomföras på ett tydligare sätt i Sverige rör arbetstider. I juni lämnade en kommitté ett slutbetänkande med förslag om förenklingar i semesterlagen och andra ledighetslagar. Med kommitténs tidigare förslag som underlag förbereder regeringen en proposition som ska förtydliga genomförandet om EU:s arbetstidsdirektiv.

Arbete för ökad jämställdhet

Regeringen betraktar manligt och kvinnligt som könsmonster som skapas utifrån uppfostran, kultur, ekonomiska ramar och politisk ideologi. Denna struktur har inte förändrats, trots att kvinnors och mäns representation på vissa samhällsområden närmast sig varandra rent kvantitativt. Under året lade regeringen fram en skrivelse om jämställdhetspolitiken som går igenom utvecklingen på området sedan 1999, vilka jämställdhetsinsatser som gjorts inom olika politikområden och hur det internationella jämställdhetsarbetet ser ut. Dessutom ingår en handlingsplan för ökad jämställdhet som innehåller åtgärder inom de flesta politikområden, särskilt utifrån följande aspekter:

- jämn fördelning av makt och inflytande,

- lika lön för lika och likvärdigt arbete,
- mäns våld mot kvinnor, prostitution och handel med kvinnor för sexuella ändamål,
- män och jämställdhet,
- sexualiseringen av det offentliga rummet.

Sedan 2000 har ett nationellt råd för kvinnofrid arbetat för att förstärka arbetet med mäns våld mot kvinnor. Rådet avslutade sitt arbete i juni 2003 och beskriver i sin slutrapport var samhället brister i sitt ansvar gentemot de kvinnor som utsätts för mäns våld. Rapporten ger också de enskilda statsråden förslag om vad som bör göras inom deras politikområden. Regeringen beslutade dessutom att tillsätta en utredning som ska följa upp och ur ett könsmaktsperspektiv utvärdera de uppdrag som myndigheterna fick i samband med Kvinnofridspropositionen 1998. Uppdragen riktades bl.a. till myndigheter inom rättsväsendet och innebar t.ex. att de skulle öka sina ansträngningar för att förebygga våldsbrott mot kvinnor.

Mansdominansen i näringslivets ledarskikt kvarstår. Men samtidigt pågår ett förändringsarbete för att skapa en jämnare könsfördelning. Det visade ett slutbetänkande i mars från en utredning om kvinnor på ledande poster i näringslivet.

Länsstyrelserna har sedan tio år en jämställdhetsfunktion. Deras jämställdhetsarbete under åren 1998–2002 utvärderades under året. Utvärderingen visar bl.a. att jämställdhetsfrågorna behöver integreras ytterligare i länsstyrelsernas verksamhet. Läs mer om jämställdhetsarbetet i kapitel 2.

Företagandet ska utvecklas

Design har blivit en allt viktigare faktor för företagets utvecklingsförmåga och konkurrenskraft. I februari startades tio nationella designprojekt med målet att öka antalet företag i Sverige som förstår att och hur de kan använda design som ett medel för att stärka sitt utvecklingsarbete. Projekten handlar om exempelvis fordonsleverantörers konkurrenskraft, förpackningen som värdeskapare och design för entreprenörskap.

Regeringens nationella satsning på entreprenörskap för unga fortsatte under året, däribland försöksverksamhet med kommunala entreprenörskaps- och teknikskolor (KomTek). KomTek startades i Halmstad, Jönköping, Härnösand och Örnsköldsvik under 2003. Pilotkommunen sedan året före är Örebro.

Även kvinnors företagande ska främjas. Nutek beviljade på regeringens uppdrag särskilda medel till NyföretagarCentrum och ALMI Företagspartner för arbete med att underlätta för kvinnor att starta och driva företag. Särskilda medel beviljades också Internationella Företagarföreningen (IFS) för att personer med invandrabakgrund ska få rådgivning i företagande. Regeringen stödjer dessutom lokala kooperativa utvecklingscentra (LKU) för att gynna kooperativt företagande samt företagande inom den sociala ekonomin.

Via Nutek gick ytterligare medel till att stärka småföretagens konkurrenskraft och samtidigt bidra till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Detta genom stöd till åtgärder inom miljöanpassad produkt- och affärsutveckling. För att gynna miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport aviserade dessutom regeringen i budgetpropositionen för 2004 att ett miljöteknikcentrum ska inrättas.

Riskkapital behövs för företagsutveckling. Men den privata marknaden tillhandahåller inte riskvilligt kapital i tidiga skeden i tillräcklig utsträckning. Regeringen utsåg i november en förhandlingsman som ska utarbeta ett förslag som ökar tillgången av kapital från den statliga sfären till bolag i tidiga skeden som inte hittar investerare.

Drygt 40 procent av landets företagare är 51 år eller äldre. För att underlätta generationsskiften / ägarskiften i företag föreslog regeringen lättnader i gåvobeskattningen av företagsförmögenhet. I oktober fick dessutom Nutek regeringens uppdrag att analysera effekterna av kommande generationsskiften i företag och föreslå åtgärder som underlättar dem.

Under våren 2003 blev det möjligt att registrera enskild firma via Internet. Under året pågick arbete inom Regeringskansliet för att göra det möjligt även för aktiebolag, handelsbolag och andra associationsformer att registreras elektroniskt. Läs mer på PRV:s och Skatteverkets webbplats www.foretagsregistrering.se.

För att förbättra servicen och korta handläggningstiderna hos PRV föreslog regeringen i en proposition från november att PRV delas i ett Patentverk och ett Bolagsverk.

Enklare regler för företagare

Livet som företagare ska inte innebära onödigt krångliga regler och pappersexercis. För att förenkla för företagen gav regeringen i oktober 45 myndigheter och samtliga departement i uppdrag att gå igenom alla regler som berör företagande. Tanken är att genomgången ska leda till ett handlingsprogram med konkreta åtgär-

der, t.ex. förenklingar av regler, färre blanketter och mindre uppgiftslämnande, mer samarbete mellan myndigheter, kortare handläggningstider och bättre service och tillgänglighet.

Arbetsgruppen SimpLex granskar nya regler eller utredningsuppdrag som kan få konsekvenser för småföretag. Syftet är att åstadkomma enklare och mer ändamålsenliga regler. Under året har ett antal beslut fattats eller trätt i kraft som förenklat och förbättrat för företagen, exempelvis:

- slopad kapitalbeskattning på så kallade näringsbetingade andelar,
- möjlighet till uppskov med inbetalning av preliminärskatt vid nystart av företag,
- framflyttande av den sista dagen för inlämnande av självdeklaration för företag från den 31 mars till den 2 maj,
- mildare regler om förseningsavgift vid för sent lämnade månatliga skattedeclarationer,
- möjlighet för Skatteverket att hämta årsredovisningar direkt från PRV i stället för från företagen,
- möjlighet för företagen att komma åt sitt skattekonto och lämna månatliga skattedeclarationer elektroniskt,
- förbättrade regler om skattetillägg.

Effektivare konkurrens

Under 1990-talet öppnades nya marknader för konkurrens, t.ex. el, tele och post. Men vilka effekter har

avregleringarna fått? En utredare fick i december i uppdrag att se över detta och föreslå åtgärder för att ytterligare förbättra marknadernas funktion så att effekterna kommer konsumenterna till godo.

I mars 2003 lämnade Konkurrensverket in en stämningensansökan mot elva asfaltföretag som misstänks ha kommit överens om priser och delat upp marknaden mellan sig. Det är det största kartellmålet hittills i Sverige och stämningen gäller sammanlagt 1,6 miljarder kronor i konkurrensskadeavgift.

Två rapporter från Konkurrensverket under året visar dels att konkurrensen på medieområdet fungerar bra även om det skiljer sig mellan olika mediaslag, dels att dagens retursystem för burkar och flaskor har flera brister. Pantsystemet begränsar konkurrensen och är ett hinder för handel mellan länder. Läs mer på www.kkv.se.

Säker och tillgänglig IT

Bredbandsutbyggnaden med statligt stöd fortsatte under året. 500 miljoner kronor tillfördes kommunerna genom en omDispositionering inom bredbandssatsningen. Stomnåtsutredningen lämnade i september sitt slutbetänkande med förslag om hur statens befintliga infrastruktur ska kunna användas för bredbandsutbyggnad.

I juli 2003 trädde en ny lag om elektronisk kommunikation i kraft. Lagen utgår från EU-regler som ska harmonisera regelverket för elektronisk kommunikation. Tanken är att säkerställa att elektronisk kommunikation är så tillgänglig och effektiv som möjligt och öppen för fri konkurrens samtidigt som konsumentskyddet stärks.

Ett nytt EU-organ ska stödja medlemsländerna och Europeiska kommissionen i arbetet med att göra dato-

rer och nät säkrare. I november beslutades inom EU att en europeisk nät- och informationssäkerhetsbyrå ska byggas upp för att ha expertkompetens och vara ett forum för samarbete. Arbetet ska bygga på insatser som medlemsländerna redan har gjort, t.ex. inrättande av organisationer som informerar om nyupptäckta säkerhetsbrister, informationskampanjer och utbildning.

I juni inrättades en IT-politisk strategigrupp som ska vara rådgivande åt regeringen och driva på så att det IT-politiska målet om ett informationssamhälle för alla uppnås. Inom ramen för utvecklingen av statsförvaltningen pågår ett arbete med tillgängliga myndigheter, 24-timmarsmyndigheter. Som stöd när elektronisk förvaltning införs har två organ bildats, Nämnden för elektronisk förvaltning och Delegationen för utveckling av offentliga e-tjänster.

Inom EU bestämde medlemsländerna att genomföra handlingsplanen *e-Europa 2005* för att driva på utvecklingen mot ett informationssamhälle för alla. En styrgrupp med experter och representanter från medlemsländerna inrättades som ska ge råd till hur genomförandet av handlingsplanen kan förbättras. Medlemsländerna antog också ett flerårigt program (2003–2005) för övervakning av handlingsplanen *e-Europa 2005*, spridning av goda arbetsmetoder och förbättrad nät- och informationssäkerhet (Modinis.)

Post- och kassaservice

I oktober tillsatte regeringen en särskild utredare som ska göra en översyn av post- och kassaserviceområdet. Uppdraget är att utreda ny reglering av postverksamhe-

ten och att analysera liberaliseringen av marknaden. Utredare ska också titta på behovet av insatser från staten när det gäller den grundläggande kassaservicen.

Tillväxt genom innovation

För att främja tillväxt och förnyelse i hela landet arbetar Regeringskansliet med en nationell innovationsstrategi som ska stärka Sveriges förmåga att skapa kunskap och omsätta den till en hållbar tillväxt och nya jobb. Ett mål i arbetet är att forskningsresultat vid universitet och högskolor ska omsättas mer i praktiken. Verket för Innovationssystem (VINNOVA) lämnade under hösten förslag på hur forskningsresultat ska kunna kommersialiseras mer och hur avkastningen i tillväxt på forskningsinvesteringar kan ökas.

Inom ramen för det svenska ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet arrangerades en nordisk innovationskonferens i Malmö i november. Bl.a. diskuterade politiker, forskare och ledare inom näringslivet framtidens innovationspolitik.

Förnybar el och andra energifrågor

För att främja förnybara energikällor infördes den 1 maj ett elcertifikatsystem, som innebär att producenter som producerar el med förnyelsebara energikällor – vindkraftverk, biobränsleeldade kraftvärmeverk och vissa vattenkraftverk – tilldelas certifikat som sedan säljs till elanvändarna. Dessa måste köpa en viss mängd certifikat i förhållande till sin elanvändning, så kallad kvotplikt. Tanken är att skapa en efterfrågan på elcertifikat som stimulerar till utbyggnad av förnybar elproduktion.

I mars överlämnade regeringen en energipolitisk proposition till riksdagen. Förutom utgångspunkter inför den fortsatta omställningen av energisystemet med avveckling av kärnkraften, innehöll propositionen förslag om ändrade regler för avläsning av elmätare. Kraven på månadsvis mätning, avläsning och rapportering för samtliga kunder föreslås bli obligatoriska senast den 1 juli 2009. Förslaget innebar även att producenter av förnybar el från oktober 2003 fick rätt att på begäran få en ursprungsgaranti från Svenska kraftnät. Från den 1 juli fick dessutom Svenska kraftnät ansvaret för att en effektreserv hålls tillgänglig i det svenska elsystemet under en övergångsperiod, tills en marknadsmässig lösning har växt fram.

Det behövs gemensamma nordiska insatser för att förbättra driftsäkerheten i det nordiska elsystemet. Samarbetet mellan de olika nordiska myndigheterna och systemoperatörerna bör fördjupas. Det konstaterade de nordiska energiministrarna när konsekvenserna av elavbrottet i Sydsverige och Östdanmark diskuterades på ett möte i september.

Handel med utsläppsrätter

I juli enades man inom EU om ett direktiv för handel med utsläppsrätter inom unionen. Ett intensivt arbete pågår med att förbereda införandet av systemet, som ska vara på plats den 1 januari 2005. Grunden har lagts av den parlamentariska s.k. FlexMex2-utredningen, som presenterade sitt andra delbetänkande i december. Arbetet handlar till stor del om att bestämma hur utsläppsrätterna ska fördelas till de företag som berörs. I en riktlinjeproposition, som lades fram i december,

föreslår regeringen att energi- och industrisektorn får utsläppsätter motsvarande sammantaget högst ca 19–22 miljoner ton koldioxid per år.

Gruvor och skogsbruk

Antalet gruvor i drift var vid årsskiftet 2003/2004 tolv stycken. Två nya bearbetningskoncessioner meddelades i Västerbottens län och bearbetningskoncession för utökad brytning beviljades för Garpenbergsgruvan i Dalarnas län.

Det ska göras en fördjupad utvärdering av svensk skogspolitik. Det aviserade regeringen i en skrivelse om skogspolitiken som överlämnades till riksdagen i december. I skrivelsen fastslår regeringen att grunderna för svensk skogspolitik ligger fast men att det finns en del frågor som måste analyseras närmare. Regeringen anser också att exploaterande förvärv, så kallade »skogsklippare« måste motverkas eftersom förfarandet inte hör hemma i ett ansvarsfullt skogsbruk. Ett första steg är att nuvarande lagstiftning tillämpas bättre.

Hela Sverige ska utvecklas

Frågor om regional utveckling är avgörande för hela Sveriges tillväxt och välfärd. Från att ha omfattat regionalpolitiskt prioriterade områden har politiken ombildats till en regional utvecklingspolitik för alla delar av landet. Under åren 2000–2003 genomfördes i alla län regionala tillväxtavtal med samverkan mellan regionala aktörer. Från 2004 ersätter regionala tillväxtprogram de regionala tillväxtavtalen. Under året godkände regeringen samtliga läns regionala tillväxtprogram.

Alla län ska också utarbeta breda regionala utvecklingsprogram. I november trädde en förordning om regionalt utvecklingsarbete i kraft, som bl.a. ska tydliggöra arbetet med regionala utvecklingsprogram och regional sektorssamordning. Dessutom har berörda länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan under året utarbetat lokala utvecklingsprogram för kommersiell service som gäller perioden 2004–2007.

Sedan våren 2002 har 27 myndigheter och ett tiotal samrådsaktörer identifierat möjliga områden för samordning inom och mellan sex politikområden. Uppdraget avrapporterades i oktober 2003. Syftet har varit att öka den sammanlagda effekten av de insatser som genomförs och att därigenom förstärka lokala arbetsmarknadsregioners långsiktiga utveckling.

Glesbygdverkets roll och uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken har setts över. I slutbetänkandet som lämnades i april föreslogs bl.a. att regeringen bör låta utreda frågan om en politik för landsbygdens utveckling.

Strukturfondsprogram utvärderas

Strukturfonder ska försöka minska ekonomiska och sociala skillnader mellan olika regioner i Europa. Samtliga strukturfondsprogram utvärderades under 2003. Utvärderarnas rekommendationer har lett till ändringar i arbetssätt och förenklingar hos genomförandeorganisationen samt i vissa fall till formella ändringar av programdokumenten och dess inriktning. Utifrån utvärderarnas rekommendationer har dessutom Europeiska kommissionen föreslagit att medel ur den så kallade resultatreserven i första hand ska fördelas till

åtgärder för näringslivsutveckling, bredbandsutbyggnad och kompetensutveckling.

Företag med statligt ägande

Näringsdepartementet förvaltar 44 företag med statligt ägande, inklusive tre affärsverk, som har ca 180 000 anställda. Företagens verksamheter spänner från utbildningstjänster till rymdverksamhet. Flera företag, exempelvis Vattenfall, LKAB och SBAB, visade under året en god resultatutveckling. SJ och Teracom fick kapitaltillskott från staten på 1 855 miljoner kronor respektive 500 miljoner kronor.

Verksamhetsberättelsen för företag med statligt ägande, som kontinuerligt utvecklas för att ge en tydligare bild av det breda statliga ägandet, publiceras i maj 2004.

Minskat flygresande

Antalet flygpassagerare fortsatte att minska under året. Våren 2003 påverkades framför allt utrikestrafiken negativt av Irakkriget och sarsepidemin. Den traditionella chartertrafiken stod för den största minskningen, men under hösten minskade inrikestrafiken mer än utrikestrafiken. Däremot ökar lågprisflyget sina marknadsandelar i Sverige liksom i övriga Europa.

Nya regler om säkerhetskontroller på flygplatser infördes fullt ut under sommaren. De strängare EU-reglerna om säkerhetskontroll samt minskad flygtrafik bidrar till att Luftfartsverket, trots sparprogram, inte kan uppnå de ekonomiska målen för sin verksamhet förrän tidigast 2006. I budgetpropositionen för 2004

föreslog regeringen att Luftfartsverket delas så att en ny organisation omfattar myndighetsverksamheten och resterande affärsverk får ansvar för driften av de statliga flygplatserna och flygtrafiktjänsten.

Stockholmsberedningen lämnade under året förslag till åtgärder för att på lång sikt säkerställa en tillräcklig flygplanskapacitet i Stockholm–Mälardalsregionen. Inom ramen för ett annat regeringsuppdrag visade Konkurrensverket att bonusprogrammen på den svenska inrikesflygmarknaden har påverkat konkurrensen negativt. Dessutom överlämnade Luftfartsverket förslag om ett licensieringsförfarande för företag som genom sin marknadsföring och försäljning av flygresor uppträder och agerar som om de vore flygbolag.

Transporter till sjöss

De kraftigt ökande oljetransporterna från ryska hamnar har satt fokus på hur sårbart Östersjön är. I december lämnade Sverige och övriga sju länder runt Östersjön in en ansökan till FN:s sjöfartsorganisation (IMO) om att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde. Sverige har under året även deltagit i EU:s arbete med att skärpa lagstiftningen om sjösäkerhet. I juli genomfördes två direktiv om dels skärpta kontroller av riskfartyg i europeiska farvatten, dels hårdare krav på de oberoende organisationer som kontrollerar fartygs kvalitet. EU tidigarelade dessutom tidsgränserna för när oljetankfartyg med enkelskrov inte längre får anlöpa eller lämna EU:s hamnar och ankringsområden.

För att skydda sjöfartssektorn från brottsliga handlingar, t.ex. terroristattacker, antog IMO nya regler i december 2002. Under året antog riksdagen regeringens

proposition om att godkänna de nya internationella reglerna.

Trafik och infrastruktur

För att nå målet om max 270 dödsfall i trafiken 2007 fortsatte regeringen under året att samverka med aktörer som kan påverka trafiksäkerheten. Möten hölls i mars och oktober. Samsynen är att hastigheter, alkohol och användning av skyddsutrustning är de viktigaste problemområdena. Försöken med installation av alkolas på egen bekostnad för personer som dömts för rattfylleri utökades i oktober till att omfatta hela landet och alla fordonskategorier. Dessutom började alkolas införas som en kvalitetsssäkring av transporter.

För att minska problem med trängsel i trafiken föreslog Stockholmsberedningen i juni hur trängselavgifter ska kunna användas. Dessutom ska kollektivtrafiken bli attraktivare och effektivare på sikt. Den slutsatsen drogs i den parlamentariska kollektivtrafikkommitténs slutbetänkande från juli. Men på kort sikt förutspår kommittén ökade taxor och neddragningar i trafiken på många håll i landet.

Även järnvägsutredningen redovisade sitt slutbetänkande under året, med bl.a. en analys av olika modeller för en ökad konkurrens inom järnvägen. Bland förslagen ingår att olika järnvägsföretag tillåts bedriva kommersiell persontrafik i konkurrens över hela det svenska järnvägsnätet. Dessutom föreslås att resenärerna ska ha rätt till ersättning och kompensation vid kvalitetsbrister, förseningar och inställda resor.

Den som har färdtjänst eller riksfärdtjänst ska kunna få en ledsagare om sådan behövs i samband med

resorna och inte bara under själva resan. Det är ett av förslagen i den utredning om färdtjänsten och riksfärdtjänsten som överlämnades i oktober.

Inom samarbetsprojektet *Hela Resan* har myndigheter och organisationer arbetat för att åstadkomma ett transportsystem som är anpassat till funktionshindrades behov. Projektet avslutades under 2003 och redovisade ett antal rapporter till regeringen. Delvis med detta arbete som bas redovisade Rikstrafiken i mars sitt uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategi för hur transportsystemet ska göras tillgängligt för funktionshindrade till år 2010. Vägverket skärpte under året föreskrifterna för bussars utformning, bl.a. för anpassning till funktionshindrade.

I augusti överlämnade Vägverket, Banverket och länen förslag till hur infrastrukturen ska utvecklas 2004–2015. Planerna innehåller strategier för drift och underhåll av väg- och järnvägsnäten, utbyggnadsplaner för statens väg- och järnvägsnät samt bidrag till trafikhuvudmän, kommuner och Inlandsbanan för åtgärder i deras transportinfrastruktur. Totalt rör det sig om åtgärder för 373 miljarder kronor under tolv år.

Hallandsåskommittén fortsatte under året att följa Banverkets förberedelser för att genomföra tunnelbygget genom Hallandsås. Framför allt granskades avtalet som Banverket ingått med tunnelentreprenören. Till följd av olyckan i samband med provborrningarna gjordes också en särskild analys av händelseförloppet och av Banverkets och entreprenörens lednings- och säkringsystem. Läs mer på www.hallandsaskommitten.se.

EU-länderna kom i december överens om vilka projekt inom det Transeuropeiska transportnätverket som ska prioriteras inom det utvidgade EU fram till 2020.

Sverige berörs särskilt av den Nordiska Triangeln (väg- och järnvägsförbindelserna mellan de nordiska huvudstäderna), en fast förbindelse över Fehmarn Belt mellan Danmark och Tyskland samt nord-sydliga förbindelser i Polen och i Tyskland.

Näringsdepartementet arbetar med att främja utvecklingen av företag, regioner och individer på arbetsmarknaden. Departementet ansvarar också för att det finns säkra och goda kommunikationer i hela Sverige. Arbetet på Näringsdepartementet sträcker sig över många politiska områden som syftar till att Sverige ska ha en uthållig och stark tillväxt, låg arbetslöshet och hög sysselsättning.

Till departementet hör 40 myndigheter, varav tre affärsverk.

FÖRVALTNINGSAVDELNINGEN (FA)

Förslag på hur Regeringskansliets arbetsformer, styrning och administration kan effektiviseras presenterades i en rapport i januari. Flera av förslagen har redan börjat genomföras under 2003. Jämställdhets- och mångfaldsarbetet har hög prioritet i Regeringskansliet. Bl.a. pågår ett löpande arbete med att förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. En ny handlingsplan *Mångfaldsplan 2003–2004*, fastställdes i september 2003.

Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se började göras om för att lanseras i april 2004.

Ett effektivare regeringskansli

Regeringskansliet ska ta fram underlag och bereda politiska prioriteringar fram till beslut av regeringen. Detta ska göras så effektivt som möjligt så att Regeringskansliet utnyttjar sina resurser på bästa tänkbara sätt som en myndighet. I januari 2003 föreslogs en rad förbättringar i rapporten *Ett effektivare regeringskansli – förslag till åtgärder*.

I rapporten lämnas förslag på hur bl.a. Regeringskansliets administration samt lednings- och arbetsformer kan bli mer effektiva. Förslagen handlar också om att ännu bättre ta tillvara de möjligheter som bildandet av den gemensamma myndigheten Regeringskansliet inneburit. (Före 1997 var departementen egna myndigheter.)

Fyra arbetsgrupper tog under våren ställning till rapportens förslag och övervägde om och hur de skulle genomföras. Vissa förslag genomfördes redan under året, t.ex. vidare samordning av ekonomisystemen i

Regeringskansliet. Andra testas och prövas ytterligare innan de förs in i verksamheten.

Under 2003 presenterades även en rapport *Regeringskansliet en myndighet – en analys av effekter och konsekvenser* (Ds 2003:44). I rapporten analyseras effekter och konsekvenser av bildandet av myndigheten Regeringskansliet den 1 januari 1997. Rapporten visar att sammanslagningen inte inneburit någon drastisk förändring av verksamheten. Bildandet av myndigheten ger dock i många avseenden bättre förutsättningar för att utveckla administration, styrning och arbetsformer utifrån ett helhetsperspektiv. Utvecklingen mot ett mer samlat Regeringskansli har sedan 1997 skett stegvis och med en långsiktig ansats.

Utvecklingsarbetet inom kommittéväsendet fortsätter. Rapporten *Kvalitet i utredningsväsendet – utveckling och tillämpning av en modell för att bedöma kvaliteten på kommittéarbeten* visar på hur ett system för kvalitetsbedömning kan förbättra kommittéväsendet. Det blir en av utgångspunkterna för det framtida utvecklingsarbetet.

Den ekonomiska redovisningen inom Regeringskansliet förbättrades under 2003. Till exempel förenklades rutinerna för fakturering och betalning samt registrering av verifikationer. Sedan den 1 april har Regeringskansliet inklusive Utrikesdepartementet desutom ett gemensamt ekonomisystem.

Alla Regeringskansliets IT-användare, såväl i Stockholm som på utlandsmyndigheterna, ska ha ett fungerande IT-stöd för att kunna använda e-post, Internet och andra IT-verktyg. Under 2003 samordnade och standardiserade Förvaltningsavdelningen Regeringskansliets IT-miljö ytterligare. Största förändringen var

att 50 utlandsmyndigheter fick en ny teknisk plattform med bl.a. nya datorer, nytt operativsystem och ny programvara.

Jämställdhet och mångfald

Jämställdhetsarbetet prioriteras högt i det interna utvecklingsarbetet. Regeringskansliet har i samarbete med de fackliga organisationerna utvecklat en metod för en löpande kartläggning och analys av löner. Syftet med kartläggningen är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män. Den nya metoden användes internt för första gången i början av 2003 och fungerade som underlag för parterna i den lokala lönerevisionen för 2003.

Jämställdhetsarbetet bedrivs enligt den jämställdhetsplan som fastställts för 2003 och 2004. Åtgärder görs för att förstärka och förbättra möjligheterna att förena förvärvsarbete och föräldraskap för både män och kvinnor på alla nivåer inom Regeringskansliet, till exempel genom en ökad IT-satsning på mobilitet. För att stämma av hur jämställdhetsarbetet utvecklas görs analyser årligen.

Syftet med ett aktivt mångfaldsarbete är att bidra till att skapa en attraktiv och dynamisk arbetsplats, där medarbetare med olika bakgrund, referensramar och livserfarenheter möts och samarbetar. En viktig del av mångfaldsarbetet syftar till att förhindra alla former av etnisk diskriminering. En ny handlingsplan *Mångfaldsplan 2003–2004*, fastställdes i september 2003. Planen är inriktad på aktiva åtgärder inom rekrytering och kompetensutveckling. Departementens

beredskap för att motverka diskriminering ska stärkas. Dessutom ska riktad annonsering göras för att i högre grad nå fler sökande med utländsk bakgrund.

Kompetensutveckling

Andra viktiga delar i arbetet med att göra Regeringskansliet till en attraktiv arbetsplats är kompetensutveckling och kompetensförsörjning.

En fortsatt förstärkning av chefs- och ledarutveckling genomfördes under året. Förvaltningsavdelningen har provat nya utvecklingsinstrument för att stärka medarbetarna. Dessa blev under hösten 2003 även tillgängliga för departementen. Ett stort inslag i kompetensutvecklingen var inriktningen mot EU inför EU:s utvidgning den 1 maj 2004.

Ett 18 månaders program för erfarna handläggare startade under hösten 2003. Syftet med programmet är att utveckla, stimulera och genom ökad rörlighet och nätverksbyggande behålla erfarna handläggare och stärka medarbetarskapet i ett alltmer internationaliserat Regeringskansli. I en första omgång deltar handläggare från Social-, Utbildnings- och Näringsdepartementen.

Aspirantprogrammet är en långsiktig satsning för att stärka inslaget av handläggare med erfarenhet från flera departement. Under 2003 slutfördes det första programmet som innefattade alla departement och en ny omgång påbörjades hösten 2003. Satsningen på aspirantprogrammen ska bl.a. bidra till att Regeringskansliet på ett bättre sätt kan möta personalavgångarna 2006–2015.

Under hösten 2003 pågick även arbetet med att sjö-

sätta den nya organisationen för Regeringskansliets gemensamma kompetensutveckling och kompetensförsörjning.

Ökad öppenhet och tillgänglighet

Inom Regeringskansliet pågår ett flertal projekt för att öka öppenheten och tillgängligheten. Utgångspunkten för detta arbete är Statskontorets riktlinjer för 24-timmarsmyndigheten.

Den externa webbplatsen, www.regeringen.se och även den engelska webbplatsen, www.sweden.gov.se görs om. Produktionen inleddes under 2003 och lansering sker den 29 april 2004. Ledord i utvecklingsarbetet är användbarhet och tillgänglighet. Det innebär att den nya webbplatsen är åtkomlig för grupper som kräver särskild anpassning, t.ex. personer med synnedsättning, dyslektiker, gravt hörselskadade och döva. Möjligheten till dialog och insyn ökar genom att olika stöd för interaktivitet och kommunikation tas fram.

Under året ökade antalet uppdrag för webbsändningar. Sammanlagt sändes 124 presskonferenser och konferenser från den fasta anläggningen i Rosenbad. Därutöver genomfördes 57 mobila uppdrag, vilket var dubbelt så många som året före. Antalet besök på webbsändningarna var 137 792, eller i genomsnitt 376 per dag.

Övergripande mål för ett elektroniskt ärende- och dokumentsystem togs fram redan under 2002 av förvaltningschefen och kansliarkivarien. Statskontoret gjorde därefter, på uppdrag av förvaltningschefen, en förstudie om Regeringskansliets elektroniska tjänster som 24-timmarsmyndighet. Förvaltningsavdelningen

genomförde under 2003 en omfattande dialog med departementen för att belysa problem och behov. Utifrån denna dialog planeras en förstudie som ska genomföras under 2004 som syftar till att ge underlag till det framtida utvecklingsarbetet.

För femte året i rad deltog Regeringskansliet på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg i september. Montern hade skolan som särskild målgrupp och fokuserade dessutom på Regeringskansliets uppdrag som myndighet. Nytt var också ett utökat samarbete med riksdagen, som innebar att besökarna kunde gå direkt mellan de två montrarna.

Den 24 maj anordnades Öppet Hus tillsammans med Utrikesdepartementet. Allmänheten kunde besöka både Rosenbad och Utrikesdepartementets lokaler i Arvfurstens palats. Närmare 9 000 besökare erbjöds guidade turer, utställningar, föreläsningar, paneldebatter och informationsmaterial.

Förvaltningsavdelningen är Regeringskansliets gemensamma resurs och ansvarar för departementsövergripande förvaltningsfrågor. Det innebär att frågor som är gemensamma för Regeringskansliet och som rör styrning och ledning, ekonomi och personalpolitik, IT-frågor, lokalförsörjning, arkiv och diarier, bibliotek samt information och kommunikation ligger inom Förvaltningsavdelningens ansvarsområde liksom all gemensam service. Till service hör exempelvis säkerhet och bevakning, upphandling och inköp, kommittéservice, telefonväxel, lokalvård och expeditionsservice.

Till minne av Anna Lindh

Anna Lindh (1957–2003)

Anna Lindh utsågs till miljöminister 1994. Från 1998 och fram till 2003 var hon utrikesminister.

Den 10 september 2003 utsattes Anna Lindh för ett knivattentat i centrala Stockholm. Hon avled följande morgon av de skador hon fått.

ANNA LINDH

Varför var Anna Lindh en så särdeles speciell människa?

Jag tror att en bra bit av svaret är detta: Anna Lindh ville så oerhört mycket.

Inte sedan Olof Palmes tid har uttrycket »politik är att vilja« fått en så tydlig innebörd.

Anna Lindh hade en bergfast ideologisk övertygelse, som i många avseenden – fast inte alla – låg mycket nära Palmes egen.

Inom utrikespolitiken tog den sig uttryck i ett rakyggt försvar för de mänskliga rättigheterna, för tolerans och respekt för oliktänkande, för att folkrätten måste gälla också de mäktigaste staterna.

Och i allt sitt engagemang för dessa värden, och för de människor som var offer för förtryck och ofrihet, så fanns den där – den glödande viljan att åstadkomma något.

Vi såg det i Makedonien våren 2001, då Sverige var ordförande i EU, när hon reste runt tillsammans med Javier Solana och faktiskt fick till en uppgörelse som avvärdade att ytterligare ett blodigt krig på Balkan bröt ut. Hon ville verkligen, mer intensivt än någon annan, att människorna i Makedonien skulle kunna börja försonas, i stället för att ta till vapnen mot varandra.

Vi såg det i Mellanöstern. Lika klart som någon annan tog hon avstånd från de vanvettiga självmordsattackerna mot oskyldiga israeler, men hon hade också viljan, liksom modet, att i olika skeden göra tydligt hur Israels regering bar huvudansvaret för den nuvarande krisen.

Vi såg det under Irak-krisen 2003, då hon som så många andra talade klarspråk om det orättmätiga i att

använda militärt våld utan godkännande av FN:s säkerhetsråd. Men där blickade Anna Lindh också framåt, och tog initiativ till en rejäl förstärkning av EU:s arbete mot massförstörelsevapen och för icke-spridning.

»Inte ett Irak till«, var hennes tema, som hon drev med obändig energi. Det var också med hjälp av denna starka vilja som hon lyckades övertyga Hans Blix att ta på sig ordförandeskapet i den nya internationella kommissionen mot massförstörelsevapen.

Svensk utrikespolitik har utvecklats på olika sätt under de senaste decennierna. Under det kalla krigets tid gällde det i hög grad att göra uttalanden, att kommentera och att ge sin syn på saker och ting.

Numera handlar utrikespolitiken också om att vara med och göra något, inte bara om att tycka saker. Sverige har blivit en aktör i den internationella politiken på ett annat sätt än tidigare.

Det var en roll som passade Anna Lindh utmärkt.

Hennes viljestyrka var naturligtvis grundläggande. Närhelst hon trädde in i ett rum där människor var samlade var det nästan som en injektion – här kom en person som inte hade tid att vänta, utan som verkligen ville göra något. Och helst genast.

Men hon skulle aldrig kunnat nå alla de resultat som vi minns om hon inte också hade haft en annan viktig egenskap – det starka människointresset, och en klar känsla för hur andra människor fungerar och funderar.

Otaliga UD-tjänstemän har under årens lopp varit inne hos Anna Lindh och föredragit sina ärenden, enkla och raka eller besvärliga och ömtåliga. Oavsett omständigheterna hade Anna Lindh nästan alltid ett personligt ord till övers för var och en, särskilt för

dem som drog ett ärende för henne för första gången. Hennes ständiga omtanke om familj, vänner och kolleger var välkänd. Hennes öppna och lustfyllda personlighet var en oslagbar tillgång i det internationella umgänget.

För några år sedan fick Anna Lindh av en affärstidning utmärkelsen »Årets chef«. Jag tror att hon själv blev rätt paff över den hedersbetygelsen. Hon tänkte nog rätt sällan på sig själv som en chef i traditionell bemärkelse, någon som sitter högt upp i en hierarki och basar över andra. Anna Lindh var ju så mycket en egen aktör, en person som ville göra så mycket, också för egen del, med sina egna alldeles speciella förutsättningar.

Ändå var Anna Lindh nog den bästa ledare som vårt departement någonsin haft.

Hennes sätt att inspirera andra, att vara en förebild för andra, att samtidigt visa ödmjukhet inför de svåra avvägningar som man måste göra i våra jobb – allt detta bidrog till att göra henne både respekterad och älskad i sin uppgift som chef för Utrikesdepartementet.

Att så många UD-tjänstemän blev så uppenbart tagna av hennes plötsliga död är därför alldeles förklarligt. Att det under rätt lång tid var svårt att komma igång igen med de ordinarie arbetsuppgifterna i vårt departement är inte heller konstigt.

För egen del hade jag privilegiet att få sitta i rummet bredvid utrikesministerns under Anna Lindhs tre sista år i det ämbetet. När jag tänker på att ett vansinnesdåd fick sätta stopp för allt som var kvar för henne att göra, allt det där som hon så gärna ville göra, så blir jag fortfarande djupt sorgsen.

Men med tiden kommer den känslan säkert att

uppvägas av de ljusa minnena av Anna Lindh och hennes gärning: Glittret i ögonen när någon ny idé hade kommits på, om hur man kunde driva en fråga eller lösa ett problem. Skrattet efter någon självironisk krumelur, som så ofta visade att hon inte trodde sig vara förmär än någon annan. De snabba stegen nedför trappan i Arvfurstens palats, på väg till tåget mot Nyköping, för hon ville för allt i världen inte missa tåget hem.

Nu är detta bara minnen. Ändå kommer Anna Lindh i någon mening att fortsätta att vara med oss alla. Hennes inspiration kommer att tjäna som vägledning för många, under lång tid framöver. Och alla vi som fick uppleva hennes starka vilja, på nära håll, kan också i minnet av den hämta kraft inför framtiden.

Hans Dahlgren

Kabinettssekreterare på UD

mars 2004

Svensk press

Cirka 7 800 nyhetsartiklar om Anna Lindh publicerades i svensk press under september månad.

Utländsk press

Under perioden 11–25 september publicerades cirka 3 000 nyhetsartiklar om Anna Lindh i utländsk press.

Kondoleansböcker

Cirka 6 000 personer skrev i de kondoleansböcker som fanns på UD, Rosenbad, Finans-, Miljö- och Näringsdepartementen.

Över 18 000 personer har genom personliga besök på svenska ambassader och konsulat skrivit en hälsning i kondoleansböckerna för att hedra Anna Lindhs minne. Kondoleanserna kommer från regeringar, enskilda ministrar och tjänstemän vid ministerier, politiska partier, parlament, diplomatiska kåren, representanter för internationella organisationer, NGO:s och näringsliv. Även svenskar

bosatta utomlands och svenskar på semester samt enskilda utländska personer har lämnat sina kondoleanser.

Cirka 300 kondoleansböcker från bl.a. skolor och universitet, kommuner, landsting, länsstyrelser och sjukhus har skickats till Utrikesdepartementet. Också många barn har skickat teckningar.

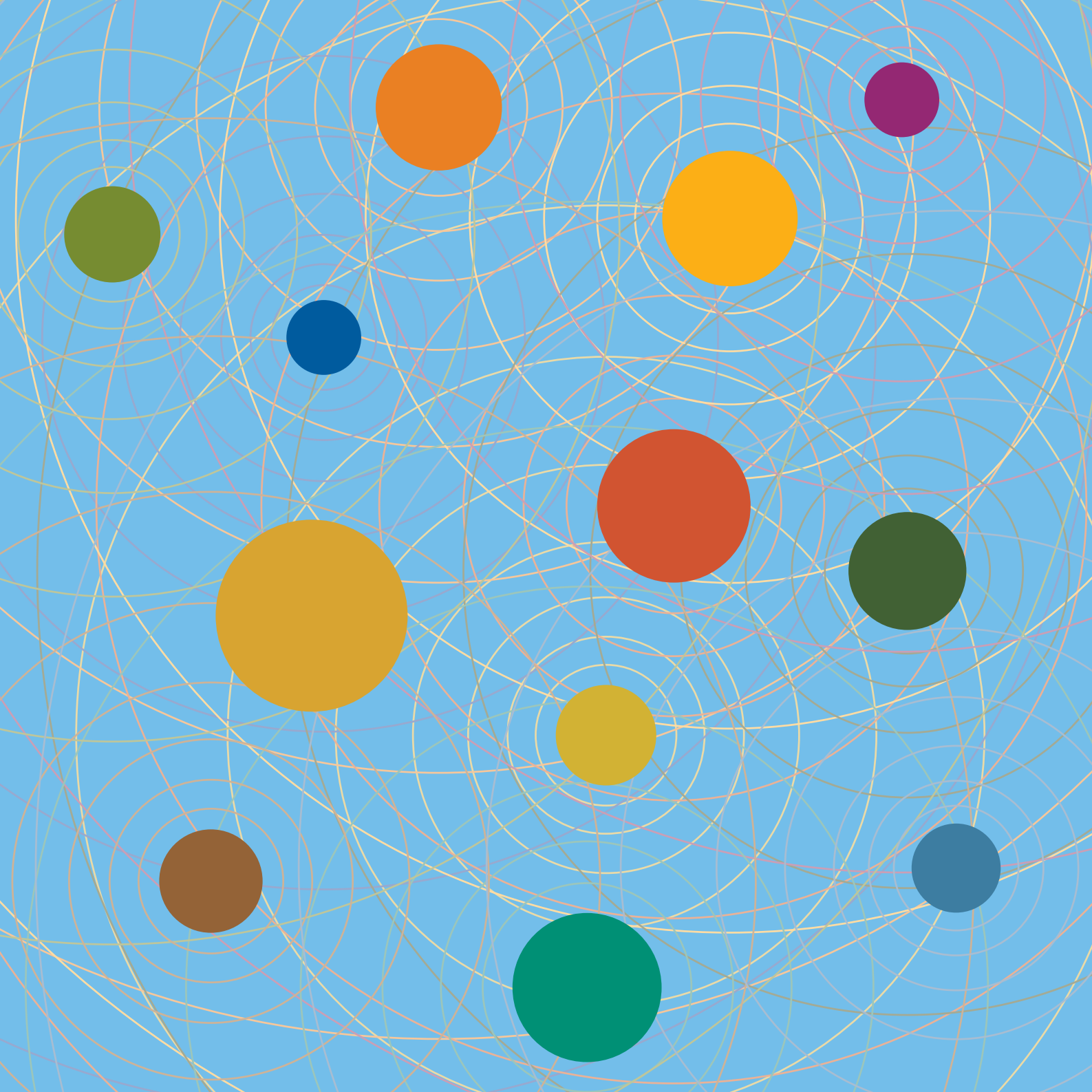
Kondoleansbrev

Drygt 1 000 kondoleansbrev har skickats till Statsrådsberedningen.

Utrikesdepartementet har fått in cirka 1 700 kondoleansbrev med e-post och cirka 250 med post.

Övrigt

På en rad platser över hela landet, särskilt den 13 september hölls manifestationer mot våld och för demokrati. Vid Sergels torg i Stockholm och Götaplatsen i Göteborg samlades cirka 100 000 människor.

Appendix

- *Regeringen* 2003
- *Kalendarium* 2003
- *Utnämningar* 2003
- *Statsbudgeten i sammandrag* 2001–2003
- *Beslutade regeringsärenden* 1994–2003
- *Propositioner och skrivelser* 1994–2003
- *Författningsärenden* 1994–2003
- *Kommitté- och utredningsdirektiv* 1994–2003
- *Antal interpellationssvar till riksdagen* 1994–2003
- *Antal frågesvar till riksdagen* 1994–2003
- *Antal registrerade ärenden / handlingar per departement* 2001–2003
- *Propositionsförteckning* 2003
- *Statens offentliga utredningar (SOU)* 2003
- *Departementsserien (Ds)* 2003
- *Kommittédirektiv* 2003
- *Regeringens belöningsmedalj* 2003
- *Antal tjänstgörande i Regeringskansliet* 1994–2003
- *Personalsammansättning i Regeringskansliet* 1994–2003
- *Rekrytering och personalomsättning m. m.* 1996–2003
- *Regeringskansliets utgifter* 1998–2003

REGERINGEN 2003

Göran Persson

Född den 20 januari 1949 i Vingåker. Högstudier, kommunalpolitiker, riksdagsledamot, ordförande i Socialdemokratiska arbetarepartiet. Statsråd i Utbildningsdepartementet 1989–1991, finansminister 1994–1996. Statsminister sedan 1996.

Thomas Bodström

Född den 9 april 1962 i Uppsala. Jur kand, biträdande jurist och advokat. Justitieminister sedan 2000.

Margareta Winberg

Född den 13 augusti 1947 i Sjuntorp. Folkskollärarexamen, ämneslärare, kommunal- och landstingspolitiker, riksdagsledamot. Jordbruksminister 1994–1996, arbetsmarknadsminister 1996–1998. Jordbruks- och jämställdhetsminister 1998–2002. Vice statsminister i Statsrådsberedningen 2002 t.o.m. 30 oktober 2003.

Mona Sahlin

Född den 9 mars 1957 i Sollefteå. Riksdagsledamot, partisekreterare, egen företagare. Arbetsmarknadsminister 1990–1991, statsråd i Statsrådsberedningen och vice statsminister 1994–1995. Statsråd i Näringsdepartementet 1998–2002. Demokrati- och integrationsminister i Justitiedepartementet sedan 2002. Jämställdhetsminister fr.o.m. 31 oktober 2003.

Pär Nuder

Född den 27 februari 1963 i Danderyd. Kommunalpolitiker, riksdagsledamot, statssekreterare. Samordningsminister i Statsrådsberedningen sedan 2002.

Anna Lindh

Född den 19 juni 1957 i Enskede. Jur kand, ordförande i SSU, riksdagsledamot. Miljöminister 1994–1998. Utrikesminister 1998 t.o.m. 11 september 2003.

Jan O. Karlsson

Född den 1 juni 1939 i Stockholm. Fil kand, statssekreterare, ordförande Europeiska revisionsrätten. Bistånds- och migrationsminister i Utrikesdepartementet 2002 t.o.m. 10 oktober 2003. Tillförordnad utrikesminister 11 september 2003 t.o.m. 10 oktober 2003.

Leni Björklund

Född den 5 juli 1944 i Stockholm. Fil kand, medicine hedersdoktor, kommunal- och landstingsråd, generalsekreterare i Svenska Kyrkan. Försvarsminister sedan 2002.

Laila Freivalds

Född den 22 juni 1942 i Riga, Lettland. Hovrättsfiskal, generaldirektör Konsumentverket och KO, jurist, förbundsdirektör Svensk Scenkonst. Justitieminister 1988–1991 och 1994–2000. Utrikesminister fr.o.m. 10 oktober 2003.

Lars Engqvist

Född den 13 augusti 1945 i Karlskrona. Journalist, ordförande i SSU, chefredaktör, VD Svenska filminstitutet. Statsråd i Inrikes- och Finansdepartementen 1998. Socialminister sedan 1998.

Barbro Holmberg

Född den 7 april 1952 i Stensele. Socionom, statssekreterare, generaldirektör Migrationsverket. Migrationsminister i Utrikesdepartementet fr.o.m. 10 oktober 2003.

Berit Andnor

Född den 20 november 1954 i Göteborg. Socionomexamen, socialchef, landstingspolitiker, riksdagsledamot, ordförande i AMS. Barn- och familjeminister i Socialdepartementet sedan 2002.

Carin Jämtin

Född den 3 augusti 1964 i Stockholm. Universitetsstudier, biståndschef Olof Palmes Internationella Centrum. Biståndsminister fr.o.m. 10 oktober 2003.

Morgan Johansson

Född den 14 maj 1970 i Höganäs. Fil kand, kommunalpolitiker, riksdagsledamot, ordförande i Brottsförebyggande rådets styrelse. Folkhälso- och socialtjänstminister i Socialdepartementet sedan 2002.

Bosse Ringholm

Född den 18 augusti 1942 i Falköping. Ordförande i SSU, riksdagsledamot, landstingsråd, generaldirektör för AMS. Finansminister sedan 1999.

Lena Hallengren

Född den 25 december 1973 i Kalmar. Grundskollärare, kommunalpolitiker, förbundssekreterare SSU. Förskole- och ungdomsminister samt minister för vuxnas lärande i Utbildningsdepartementet sedan 2002.

Lars-Erik Lövdén

Född den 11 januari 1950 i Malmö. Jur kand, kommunalpolitiker, riksdagsledamot. Biträdande finansminister 1998–2002. Kommun- och bostadsminister i Finansdepartementet sedan 2002.

Ann-Christin Nykvist

Född den 4 april 1948 i Stockholm. Civilekonom, statssekreterare, generaldirektör för Konkurrensverket. Jordbruksminister sedan 2002.

Gunnar Lund

Född den 26 juli 1947 i Karlskoga. Fil kand och mastersexamen, ambasadör, statssekreterare, svensk chefsförhandlare vid EU:s regeringskonferenser 1995–1997 samt 2000. Minister för internationell ekonomi och finansmarknader sedan 2002.

Marita Ulvskog

Född den 4 september 1951 i Luleå. Journalist, pressekreterare, chefredaktör. Civilminister 1994–1996. Kulturminister sedan 1996.

Thomas Östros

Född den 26 januari 1965 i Gällivare. Fil lic i nationalekonomi, kommunalpolitiker, riksdagsledamot. Statsråd i Finansdepartementet 1996–1998. Utbildnings- och forskningsminister sedan 1998.

Lena Sommestad

Född den 3 april 1957 i Börje. Professor i ekonomisk historia, VD Institutet för framtidsstudier. Statsråd och vikarierande miljöminister 2002. Miljöminister sedan 2002.

Leif Pagrotsky

Ulrica Messing

Hans Karlsson

Född den 20 oktober 1951 i Göteborg. Pol mag, civilekonom, universitetslektor. Statsråd i Statsrådsberedningen 1996–1997, statsråd i Närings- och handelsdepartementet 1997–1998. Handelsminister i Utrikesdepartementet 1998–2002. Näringsminister sedan 2002.

Född den 21 oktober 1946 i Örebro. Målare, ombudsman, avtalssekreterare LO. Arbetslivsminister i Näringsdepartementet sedan 2002.

Född den 31 januari 1968 i Hällefors. Lärare, kommunalpolitiker, riksdagsledamot. Statsråd i Arbetsmarknadsdepartementet 1996–1998. Statsråd i Kulturdepartementet 1998–2000. Statsråd i Näringsdepartementet sedan 2000. Infrastrukturminister i Näringsdepartementet sedan 2002.

KALENDARIUM 2003

Följande är ett urval av vad regeringen gjorde under 2003. För mer information om statsrådets verksamhet hänvisas till regeringens webbplats www.regeringen.se

9 januari

Näringsminister Leif Pagrotsky bjuder in företrädare för elhandelsföretagen för att diskutera bättre service för konsumenterna.

10–11 januari

Statsminister Göran Persson deltar i Barentsrådets tioårsjubileum i Kirkenes i Norge. Vid Barentstoppmötet enades de nordiska länderna och Ryssland om bättre kärnsäkerhet i Ryssland.

15 januari

Kommun- och bostadsminister Lars-Erik Lövdén träffar studenter och andra unga i Studentpalatset för att diskutera bostadssituationen i Stockholm.

20–23 januari

Utrikesminister Anna Lindh och försvarsminister Leni Björklund deltar i Folk och Försvars rikskonferens i Sälen. Anna Lindh betonar FN:s starka roll och Leni Björklund talar om de politiska målen inför försvarsbeslutet 2004.

21 januari

Statsminister Göran Persson och demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin hedrar Fadime Sahindals minne med anledning av årsdagen då hon

mördades.

27 januari

Statsminister Göran Persson håller tal i Stockholms stora synagoga på Förintelsens minnesdag för mänskovärde och demokrati.

29 januari

Barn- och familjeminister Berit Andnor deltar i den svenska invigningen av Europeiska Handikappåret 2003.

30–31 januari

Socialminister Lars Engqvist och kollegor från Storbritannien, Tyskland, Nya Zeeland, Slovenien, Grekland och Chile träffas i Stockholm för att diskutera framtidens sjukvård inom Internationellt forum för vård på lika villkor.

31 januari

Statsminister Göran Persson träffar Estlands president Arnold Rüütel på Sverigebesök.

3–4 februari

Nordiska rådet möts i Stockholm. På dagordningen står bland annat det svenska ordförandeprogrammet för regeringssamarbetet 2003. Samarbetsminister Berit Andnor och biträdande finansminister Gunnar Lund deltar i mötet.

5 februari

Miljöminister Lena Sommestad deltar i FN:s miljömöte i Nairobi, Kenya om

hållbar konsumtion, global kemikaliestrategi m.m.

6–11 februari

Justitieminister Thomas Bodström besöker Colombia för bl.a. överläggningar med utrikesminister Carolina Barco, justitie- och inrikesminister Fernando Londoño och försvarsminister Martha Lucía Ramírez.

7–8 februari

Jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist besöker Jokkmokks marknad där hon bl.a. deltar i ett seminarium om försoning.

10–11 februari

Statsminister Göran Persson besöker Ottawa och Toronto, Kanada för bl.a. överläggningar med premiärminister Jean Chrétien.

Migrations- och biståndsminister Jan O. Karlsson och Östersjöstaternas råd står värd för en internationell konferens i Stockholm om barn som kommer ensamma över gränserna mellan Östersjöländerna. Barn- och familjeminister Berit Andnor avslutar mötet.

12 februari

Migrations- och biståndsminister Jan O. Karlsson och Eveline Herfkens, chefskoordinator för FN:s millenniemål, berättar om sitt arbete för att uppfylla FN:s millenniemål i samband med ett seminarium arrangerat av Riksdagens utrikespolitiska klubb.

13 februari

Vice statsminister Margareta Winberg deltar i kvinnokonferensen Women & Democracy i Tallinn, Estland.

14 februari

Statsminister Göran Persson besöker Tysklands förbundskansler Gerhard Schröder i Berlin, Tyskland.

15 februari

Biträdande finansminister Gunnar Lund deltar i Nordiska Ministerrådets seminarium *Det framtida nordiska välfärds-samhället* i Stockholm.

18 februari

Miljöminister Lena Sommestad leder nordiskt miljöministerråd i Köpenhamn, Danmark om bl.a. EU:s strategi för hållbar utveckling och den nordiska hållbarhetsstrategin för att följa upp åtagandena från FN:s världstoppmöte i Johannesburg förra året.

20–22 februari

Näringsminister Leif Pagrotsky besöker Moskva, Ryssland för möte med den svensk-ryska styrkommittén för ekonomiskt samarbete och handel. Kommittén leds av Leif Pagrotsky och Rysslands transportminister Sergej Frank.

21 februari

Barn- och familjeminister Berit Andnor deltar i seminarium på Rosenbad om barn i ekonomiskt utsatta familjer.

24 februari

Vice statsminister Margareta Winberg håller anförande om den svenska kampanjen mot kvinnohandel på en internationell konferens om kvinnohandel i Washington DC, USA.

Utrikesminister Anna Lindh och EU:s övriga utrikesministrar möts i Bryssel, Belgien. På dagordningen står bl.a. Irakkrisen och de betonar åter att Irak måste samarbeta fullt ut.

25 februari

Utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros inviger Universums matematiktema i Göteborg.

3–5 mars

Demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin deltar i internationell antidopningskonferens i Köpenhamn, Danmark med 1 000 deltagare från mer än 80 stater.

4 mars

Socialminister Lars Engqvist deltar i IT-konferensen för Vård och Omsorg på Svenska Mässan i Göteborg.

6 mars

Infrastrukturminister Ulrica Messing träffar branschorganisationer, folkrörelser, berörda myndigheter m.fl. för att diskutera vad man kan göra för att minska antalet döda och allvarligt skadade i trafiken.

7 mars

Statsminister Göran Persson träffar Rumäniens premiärminister Adrian Nastase på Sverigebesök.

Utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros deltar i en upptaktskonferens i Göteborg. Konferensen är en av fyra konferenser som regeringen anordnar som ett led i arbetet med att stärka kvaliteten i skolan.

10–12 mars

Demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin besöker New York för att i samband med FN:s kvinnokommissions möte ta upp frågan om hedersrelaterat våld.

11 mars

Justitieminister Thomas Bodström deltar vid invigningen av Internationella brottmålsdomstolen i Haag, Nederländerna.

IT-minister Ulrica Messing deltar i en internationell IT-mässa i Malmö.

18 mars

Årets pristagare av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne presenteras: Christine Nöstlinger, Österrike och Maurice Sendak, USA. Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne instiftades av regeringen 2002 och är världens största barn- och ungdomslitteraturpris.

20–21 mars

Statsminister Göran Persson och utrikesminister Anna Lindh deltar i EU-

toppmötet i Bryssel, Belgien om bl.a. EU-utvidgningen, Irak och Lissabonstrategin för hållbar tillväxt.

20–23 mars

Miljöminister Lena Sommestad deltar i slutförhandlingarna i det globala vattenmötet World Water Forum i Kyoto, Japan.

24 mars

Utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros deltar i Nordiska rådets ministermöte om utbildning och forskning.

26 mars

Vice statsminister Margareta Winberg deltar i konferens i Stockholm om mäns våld mot kvinnor.

27–28 mars

Utrikesminister Anna Lindh besöker London, Storbritannien för överläggningar med bl.a. utrikesminister Jack Straw och för att hålla ett anförande om människohandel.

31 mars–1 april

Försvarsminister Leni Björklund besöker Lettland för bl.a. överläggningar med försvarsminister Girts Vladis Kristoviskis och president Vaira Vike-Freiberga.

1–3 april

Näringsminister Leif Pagrotsky besöker Indien tillsammans med en delegation från näringslivet.

2 april

Statsminister Göran Persson träffar Moçambiques president Joaquim A. Chissano på Sverigebesök.

9 april

Statsminister Göran Persson träffar EU-konventets ordförande Valéry Giscard d'Estaing på Sverigebesök.

Vice statsminister Margareta Winberg och justitieminister Thomas Bodström deltar vid nordiskt-baltiskt ministermöte om kvinnohandel.

10–14 april

Biträdande finansminister Gunnar Lund besöker Washington, USA för att delta i Internationella valutafondens (IMF:s) och Världsbankens vårmöten.

11 april

Statsminister Göran Persson besöker Portugal för bl.a. överläggningar med premiärminister José Manuel Durão Barroso.

15 april

Statsminister Göran Persson besöker Paris för överläggningar med Frankrikes president Jacques Chirac och premiärminister Jean-Pierre Raffarin.

16 april

Statsminister Göran Persson och utrikesminister Anna Lindh deltar i EU-toppmöte i Aten, Grekland om bl.a. EU:s framtid. Den 16 april undertecknar de tio blivande medlemsländerna

anslutningsfördraget vid en högtidlig ceremoni.

16–17 april

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson deltar i FN:s session om narkotika och kriminalitet (UNODC) i Wien, Österrike. Under mötet diskuteras narkotikafrågor och uppföljning av FN:s narkotikakonventioner.

22 april

Statsminister Göran Persson träffar Greklands premiärminister Costas Simitis på Sverigebesök.

23 april

Statsminister Göran Persson och arbetslivsminister Hans Karlsson deltar vid ett symposium i Stockholm för ett mänskligare arbetsliv, anordnat av regeringen och samarbetspartierna.

25 april

Bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson samt kronprinsessan Victoria inviger Sverigevecka i S:t Petersburg, Ryssland.

28–29 april

Miljöminister Lena Sommestad deltar i FN-möte i New York, USA om hållbar utveckling.

29 april

Statsminister Göran Persson träffar Finlands nya statsminister Anneli Jäätteenmäki på Sverigebesök.

Justitieminister Thomas Bodström deltar vid invigningen av Eurojust, ett mellanstatligt samarbetsorgan för åklagare eller motsvarande befattningshavare, i Haag, Nederländerna.

29–30 april

Näringsminister Leif Pagrotsky och biträdande finansminister Gunnar Lund deltar i OECD:s ministermöte i Paris om bl.a. läget i de pågående WTO-förhandlingarna, arbetsmarknadsfrågor, produktivitet och finansmarknadsfrågor. Leif Pagrotsky föreslår ett nytt OECD-projekt om vad enskilda länder kan göra nationellt för ökad frihandel.

2–4 maj

Bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson besöker Tanzania för att med den tanzaniska regeringen diskutera Sveriges omfattande och långvariga utvecklingssamarbete med landet.

5 maj

Försvarsminister Leni Björklund träffar Rysslands försvarsminister Sergey Ivanov för samtal om bl.a. ryskt-svenskt samarbete kring gemensamma övningar, NBC-samarbete (skydd mot nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel), utbildningssamarbete och försvarsmiljö-samarbete.

5–8 maj

Utrikesminister Anna Lindh och bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson besöker Sydafrika för att diskutera Afrikas utveckling och HIV/AIDS-problematiken. Anna Lindh besöker därefter Demokratiska republiken Kongo som ett led i den svenska regeringens ansträngningar att bidra till en lösning på konflikten i landet.

6 maj

Samordningsminister Pär Nuder deltar i seminarium i Rosenbad om valsystemet, arrangerat av Justitiedepartementet.

8 maj

Statsminister Göran Persson träffar Irlands premiärminister Bertie Ahern på Sverigebesök.

13 maj

Förskole- och ungdomsminister Lena Hallengren deltar i Nordiska ministerrådets konferens *A Human Touch – Adults Learning with a Difference* i Riga, Lettland.

16 maj

Jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist deltar i djuretiskt seminarium på Rosenbad för gymnasieelever.

19 maj

Försvarsminister Leni Björklund deltar i EU:s försvarsministermöte i Bryssel. Under mötet diskuteras bl.a. militära kapaciteter, den Europeiska säkerhets-

och försvarspolitikerna samt en policy för försvarsmaterial.

19–21 maj

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson medverkar vid WHO:s generalförsamling i Genève, Schweiz. Generalförsamlingen diskuterar frågor som rör WHO:s framtid och en ny generaldirektör väljs.

20 maj

Tysklands president Johannes Rau på besök i Sverige och träffar bl.a. statsminister Göran Persson.

Finansminister Bosse Ringholm håller på Tylösandsdagarna ett anförande om det ekonomiska läget.

21 maj

Det s.k. MNEPR-avtalet undertecknas i Stockholm av utrikesminister Anna Lindh och Rysslands utrikesminister Igor Ivanov. Genom avtalet skapas ett multilateralt juridiskt ramverk för biståndsinsatser i Ryssland på det kärntekniska området.

22 maj

Statsminister Göran Persson besöker Tjeckien för bl.a. överläggningar med premiärminister Vladimír Špidla.

Demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin håller ett pressseminarium om den aktuella situationen för unga människor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld.

22–23 maj

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson träffar USA:s hälsominister Tommy Thompson i Stockholm för att bl.a. diskutera smittskyddssituationen i Östersjöregionen och sjukdomen sars.

23 maj

Samordningsminister Pär Nuder delar ut årets Klarspråkskristall till Skattemyndigheten i Linköping. Priset ska uppmontra myndigheter att använda ett klart och begripligt språk i sina texter.

24 maj

Regeringskansliet håller Öppet hus i Utrikesdepartementets lokaler i Arvfurstens palats och på Rosenbad. Utrikesminister Anna Lindh och bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson besvarar allmänhetens frågor.

26 maj

Statsminister Göran Persson besöker Riga, Lettland för överläggningar med premiärminister Einar Repse och president Vaire Vike-Freiberga.

Justitieminister Thomas Bodström deltar i ett nordiskt justitieministermöte i Saltsjöbaden.

26–28 maj

Miljöminister Lena Sommestad deltar på Miljödagar i Rosenbad på temat kretslopp, kemikalier och farligt avfall.

27 maj

Statsminister Göran Persson träffar Islands president Olafur Ragnar Grimsson på Sverigebesök.

30–31 maj

Statsminister Göran Persson besöker Polen och S:t Petersburg där han deltar i ett EU-Ryssland toppmöte samt i firandet av S:t Petersburgs 300-årsjubileum.

1 juni

Statsminister Göran Persson deltar i invigningen av myndigheten Forum för levande historia som är ett nationellt forum med uppdrag att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen.

1–3 juni

Statsminister Göran Persson träffar Mexicos president Vicente Fox Quesada på Sverigebesök och utrikesminister Anna Lindh träffar den mexikanske utrikesministern Luis Ernesto Derbez Bautista.

4 juni

Kulturminister Marita Ulvskog och utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros deltar i nordiska ministermöten i Stockholm inom ramen för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet.

6 juni

Statsminister Göran Persson träffar nordiska och baltiska kollegor vid nordiskt-baltiskt statsministermöte i Stockholm inför EU-toppmötet i Thessaloniki, Grekland.

10 juni

Utrikesminister Anna Lindh deltar i ett seminarium i Stockholm om Europas relation till islam efter 11 september, arrangerat av Utrikesdepartementet och Re:orientfestivalen.

11–13 juni

Utrikesminister Anna Lindh besöker Washington, USA för överläggningar med utrikesminister Colin Powell om bl.a. återuppbyggnaden av Irak och den transatlantiska relationen. Därefter träffar hon FN:s generalsekreterare Kofi Annan i New York och talar vid en konferens om konfliktförebyggande.

12 juni

Vice statsminister Margareta Winberg deltar när regeringen och samarbetspartier presenterar en handlingsplan för ökad jämställdhet.

16–17 juni

Bistånds- och migrationsminister Jan O. Karlsson är värd för en internationell konferens om humanitärt bistånd *International Meeting on good Humanitarian Donorship* i Frösundavik, Stockholm.

19–20 juni

Statsminister Göran Persson och utrikesminister Anna Lindh deltar i EU-toppmötet i Thessaloniki, Grekland. Vid mötet diskuteras bl.a. ett nytt EU-fördrag samt samarbetet på asyl- och migrationsområdet.

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson medverkar när Sverige är värd för Världshälsoorganisationens (WHO) konferens om barns miljö och hälsa som samlar representanter från 46 länder i Rosenbad.

29–30 juni

Statsminister Göran Persson träffar sina nordiska kollegor på nordiskt statsministermöte på Harpsund.

13–14 juli

Statsminister Göran Persson deltar i ett toppmöte i London, Storbritannien mellan stats- och regeringscheferna i nätverket Progressive governance.

11 augusti

Miljöminister Lena Sommestad deltar i invigningen av Världsvattenveckan i Stockholm.

18–19 augusti

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson deltar i ett nordiskt social- och hälsoministermöte i Karlskrona.

19–20 augusti

Statsrådet Berit Andnor deltar i nordiskt samarbetsministermöte i Östersund om gränshinder mellan de nordiska länderna.

21 augusti

Statsminister Göran Persson träffar Finlands president Tarja Halonen på Sverigebesök.

27 augusti

Statsminister Göran Persson och integrationsminister Mona Sahlin deltar i ett nationellt symposium i Stockholm för att öka invandrades tillgång till arbetsmarknaden som genomförs av regeringen och samarbetspartierna.

28–29 augusti

Miljöminister Lena Sommestad deltar i miljöministermöten i Luleå om hållbar utveckling i norra Europa.

Kommun- och bostadsminister Lars-Erik Lövdén deltar i nordiskt kommunministermöte i Åbo, Finland.

30 augusti

Vice statsminister Margareta Winberg deltar i Kvinna till kvinnas 10-årsjubileum i Dubrovnik, Kroatien. Kvinna till kvinna hjälper kvinnoorganisationer att utvecklas i krigshärjade områden över hela världen.

2–3 september

Försvarsminister Leni Björklund deltar i det nordiska försvarsministermötet i Reykjavik, Island.

4 september

Miljöminister Lena Sommestad undertecknar en unik överenskommelse med 14 företag, myndigheter och verk om åtgärder för att skapa en hållbar bygg- och fastighetssektor.

5–6 september

Utrikesminister Anna Lindh deltar vid EU:s informella utrikesministermöte i Italien om bl.a. förberedelserna inför höstens regeringskonferens om en ny konstitution för EU, det fortsatta arbetet kring EU:s säkerhetsstrategi samt fredsprocessen i Mellanöstern.

9–10 september

Infrastrukturminister Ulrica Messing deltar i nordiskt transportministerrådsmöte i Grythyttan.

10–14 september

WTO:s ministerkonferens hålls i Cancún, Mexico för att göra en halvtidsoversyn av Dohaförhandlingarna. Förhandlingarna avbryts på grund av oenighet. Den svenska regeringen representeras av miljöminister Lena Sommestad och handelsminister Leif Pagrotsky. Den senare tvingas dock avbryta sin resa på grund av mordet på Anna Lindh.

11 september

Statsminister Göran Persson meddelar vid presskonferens på Rosenbad att utrikesminister Anna Lindh avlidit av de skador hon fått dagen före. Jan O. Karlsson förordnas att tills vidare vara chef för Utrikesdepartementet.

14 september

Nej-sidan vinner folkomröstningen om euron.

16 september

Statsminister Göran Persson presenterar regeringsförklaringen 2003 i samband med riksmötets öppnande.

17 september

Förskole- och ungdomsminister Lena Hallengren deltar i Europarådets seminarium *Participation of young women in political life* i Strasbourg, Frankrike.

18–19 september

Utbildningsministrar från 33 europeiska länder träffas i Berlin, Tyskland för att diskutera nästa steg i den så kallade Bolognaprocessen, europeiskt samarbete om högre utbildning. Utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros deltar i mötet.

19 september

Statsminister Göran Persson med flera statsråd samt gäster från hela världen deltar vid en minneshögtid för Anna Lindh i Stockholms stadshus.

20–22 september

Biträdande finansminister Gunnar Lund deltar i Internationella valutafondens (IMF) och Världsbankens årsmöten i Dubai i Förenade Arabemiraten.

22 september

Regeringen överlämnar budgetproposition för år 2004 till riksdagen. Budgeten bygger på en överenskommelse som regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet nådde den 7 september.

Folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson deltar i den femte världskonferensen för förebyggande av narkotikamissbruk i Rom, Italien.

22–23 september

Arbetslivsminister Hans Karlsson deltar i nordiskt ministerrådsmöte på Öland om arbetsmarknad och arbetsmiljö.

23 september

Statsminister Göran Persson träffar Malaysias premiärminister Dato Seri Dr Mahathir bin Mohamad på Sverigebesök.

25–28 september

Regeringskansliet deltar på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg.

Kulturminister Marita Ulvskog träffar Polens kulturminister Waldemar Dabrowski på Sverigebesök med anledning av att 2003 utropats till Det svenska året i polsk utrikespolitik.

26 september

Samordningsminister Pär Nuder deltar i seminarium i Rosenbad om valdeltagande i förändring, arrangerat av Justitiedepartementet.

28–29 september

Jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist deltar i nordiskt konsumentministermöte i Sandhamn.

29–30 september

Näringsminister Leif Pagrotsky deltar i nordiskt ministerrådsmöte i Göteborg om bl.a. entreprenörskap, regelförenkling, gränshinder, nordiska samarbetsprojekt och etablerandet av en ny nordisk institution för näringslivsutveckling.

2 oktober

Statsminister Göran Persson och tillförordnade utrikesminister Jan O. Karlsson träffar Rysslands utrikesminister Igor Ivanov på Sverigebesök.

2–3 oktober

Tillförordnade utrikesminister Jan O. Karlsson och övriga utrikesministrar i de nordiska länderna, Ryssland och Europeiska kommissionen träffas under svenska ordförandeskapet i Barentsrådet i Umeå för att bl.a. diskutera investeringar, transportfrågor, tullsamarbete, ekonomisk utveckling och miljö. Barentsrådets möte avslutar ett framgångsrikt svenskt ordförandeskap 2001–2003.

4 oktober

Förhandlingarna om en ny konstitution för EU inleddes inom den så kallade regeringskonferensen. Statsminister Göran Persson och tillförordnade utrikesminister Jan O. Karlsson deltar i regeringskonferensens (The Intergovernmental Conference, IGC:s) möte i Rom, Italien.

6 oktober

Arbetslivsminister Hans Karlsson träffar Frankrikes jämställdhetsminister Nicole Ameline på Sverigebesök.

6–8 oktober

Försvarsminister Leni Björklund besöker Irland för överläggningar med försvarsminister Michael Smith.

7 oktober

Finansminister Bosse Ringholm deltar i EU-finansministermöte i Luxemburg om bl.a. ett tillväxtinitiativ som Italien lanserade i början av sitt ordförandeskap.

7–9 oktober

Jordaniens kung Abdullah II gör statsbesök i Sverige och träffar bl.a. statsminister Göran Persson.

8 oktober

Statsminister Göran Persson träffar Sloveniens premiärminister Anton Rop på Sverigebesök.

8–10 oktober

Vice statsminister Margareta Winberg

och Sydafrikas vicepresident Jacob Zuma leder möte i Stockholm i den binationella kommissionen mellan Sydafrika och Sverige.

9 oktober

Anders Milton utses till nationell samordnare för psykiatrin. Psykiatrisamordnaren ska identifiera och analysera problem samt föreslå åtgärder inom vården, omsorgen och rehabiliteringen av psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade.

10 oktober

Utrikesminister Laila Freivalds, migrationsminister Barbro Holmberg och biståndsmminister Carin Jämtin tillträder som nya statsråd på Utrikesdepartementet. Samtidigt lämnar statsrådet Jan O. Karlsson regeringen. Han tillträder som en av två ordförande i Globala kommissionen om internationell migration (GCIM).

Näringsminister Leif Pagrotsky träffar Polens vice premiärminister och ekonomiminister Jerzy Hausner i Göteborg.

14 oktober

Vice statsminister Margareta Winberg besöker New York, USA för att bl.a. inviga ett monument över Alfred Nobel och de amerikanska nobelpristagarna. Invigningen sker tillsammans med New Yorks borgmästare Michael Bloomberg och i närvaro av norske kronprinsen Haakon.

14–15 oktober

Justitieminister Thomas Bodström besöker Ungern för bl.a. överläggningar med justitieministern Dr Péter Bárányi och inrikesministern Dr Mónika Lamperth samt chefen för kriminalvården István Bökönyi.

15 oktober

IT-minister Ulrica Messing deltar i ett nordiskt IT-ministermöte i Karlskrona.

15–17 oktober

Kulturminister Marita Ulvskog besöker Slovenien och Kroatien.

15–18 oktober

Utbildnings- och forskningsminister Thomas Östros besöker Kina för bl.a. överläggningar med forskningsminister Xu Guanhua och utbildningsminister, Zhou Ji.

16–17 oktober

Statsminister Göran Persson, utrikesminister Laila Freivalds och finansminister Bosse Ringholm deltar i EU-toppmöte i Bryssel, Belgien. På dagordningen står bl.a. ekonomiska frågor och samarbetet på asyl- och migrationsområdet.

Försvarsminister Leni Björklund träffar Ungerns försvarsminister Ferenc Juhász på Sverigebesök.

20 oktober

Statsminister Göran Persson träffar Mongoliets premiärminister Nambarin Enkhbayar på Sverigebesök. Även biståndsminister Carin Jämtin träffar Enkhbayar under besöket.

20–21 oktober

Statsråden Lena Hallengren, Mona Sahlin och Marita Ulvskog deltar i nordisk konferens i Stockholm om ungas integration och inflytande i samhällslivet.

Försvarsminister Leni Björklund träffar Dr. Dov Zakheim från USA:s försvarsministerium. På agendan står bl.a. den transatlantiska länken, försvarsmaterialsamarbetet, Nato-samarbetet och internationella krishanteringsoperationer.

20–22 oktober

Utrikesminister Laila Freivalds åker med sina nordiska kollegor till Pemba i Moçambique för ett informellt möte med utrikesministrarna från nio afrikanska länder. Frågor som diskuteras är fred, säkerhet och konfliktförebyggande åtgärder. Laila Freivalds fortsätter Afrikaresan med ett besök i Kampala, Uganda för samtal om situationen på Afrikas horn.

21 oktober

Förskole- och ungdomsminister Lena Hallengren talar vid Unescos generalkonferens i Paris, Frankrike.

22 oktober

Infrastrukturminister Ulrica Messing tar det första spadtaget vid bygget av Riksväg 50 sträckan Ornäs–Tallen–Gruvan utanför Borlänge.

Socialminister Lars Engqvist inviger, tillsammans med kronprinsessan Victoria, Clinical Research Center som är en forskningsavdelning inom Karolinska Sjukhuset.

23 oktober

Statsminister Göran Persson träffar Kroatiens president Stjepan Mesic på Sverigebesök.

Samordningsminister Pär Nuder deltar i seminarium i Rosenbad om maktodelning, arrangerat av Justitiedepartementet.

Utrikesminister Laila Freivalds talar i Svenska FN-förbundet om Sveriges samarbete med FN.

23–25 oktober

Försvarsminister Leni Björklund besöker DR Kongo och FN:s insats MONUC i Kinshasa med de svenskar som deltar i missionen och det svenska förbandet i Kindu.

24 oktober

På FN-dagen antar Carin Jämtin tillsammans med övriga nordiska biståndsministrar en deklaration till stöd för arbetet med FN:s millenniemål.

26–29 oktober

Nordiska rådet har sin session i det nors-

ka stortinget i Oslo och en rad andra nordiska ministerråd deltar samtidigt. Statsminister Göran Persson och 14 svenska statsråd deltar vid mötena med nordiskt samarbete i Europafrågor och nordiskt-baltiskt samarbete på agendan. Ämnen som togs upp var bl.a. gränshinder, utvidgad inre marknad samt redovisning av vad Sverige åstadkommit under sitt ordförandeskap i det nordiska regeringssamarbetet 2003.

28 oktober

Sverige väljs till ordförande för ett partnerskap om hälsa och socialt välbefinnande inom ramen för EU:s Nordliga Dimension. Folkhälsominister Morgan Johansson leder partnerskapet de två första åren.

Bostadsminister Lars-Erik Lövdén deltar i ett nordiskt bostadsministerråd i Oslo, Norge.

29 oktober

Statsminister Göran Persson träffar Luxemburgs premiärminister Jean-Claude Juncker på Sverigebesök.

Infrastrukturminister Ulrica Messing deltar i nordiskt ministerrådsmöte i Oslo, Norge om regionalpolitik.

30 oktober

Vice statsminister Margareta Winberg lämnar regeringen för att i början av 2004 tillträda som Sveriges ambassadör i Brasilien.

31 oktober

Statsrådet Mona Sahlin blir ny jämställdhetsminister. Hon fortsätter i Justitiedepartementet att ha ansvar för demokrati-, idrotts-, integrations- och storstadsfrågorna.

3–4 november

Försvarsminister Leni Björklund deltar i EU:s informella försvarsministermöte i Rom. Även anslutningsländerna deltar. Vid mötet diskuteras bl.a. relationen mellan EU och Nato och den nya myndigheten som ska stödja utvecklingen av EU:s förmåga att kunna genomföra militära krishanteringsinsatser.

4 november

Näringsminister Leif Pagrotsky och jämställdhetsminister Mona Sahlin bjuder in näringslivet och arbetsmarknadens parter m.fl. till en remissdebatt om vad företagen kan göra för att råda bot på männens dominans på ledande poster och i styrelser i näringslivet.

6–7 november

Justitiedepartementet är medarrangör för konferens i Stockholm om demokratitvecklingsmetoder.

7 november

Samordningsminister Pär Nuder och biståndminister Carin Jämtin träffar Namibias premiärminister Theo-Ben Gurirab på Sverigebesök. Migrationsminister Barbro Holmberg träffar Namibias vice premiärminister Hendrik Witbooi under besöket.

Miljöminister Lena Sommestad deltar i konferensen Folk och Natur i Stockholm. Ett nytt program för att stärka lokala och kommunala naturvårdssatningar presenteras.

Arbetslivsminister Hans Karlsson deltar i Regeringskansliets konferens i Kalmar om goda exempel på framgångsrikt arbetsmiljö- och rehabiliteringsarbete från offentlig och privat sektor.

Utrikesminister Laila Freivalds deltar i ett seminarium i Lund om Sveriges roll i framtidens EU.

10 november

Integrationsminister Mona Sahlin medverkar i en konferens om romer i Skåne. Fokus för konferensen är minoritetspolitiken och arbetet mot diskriminering.

10–11 november

Utrikesminister Laila Freivalds och barn- och familjeminister Berit Andnor deltar i ett internationellt möte i Stockholm om det förebyggande arbetet mot kvinnlig könsstympning i Sverige och i Afrika.

11–13 november

Utrikesminister Laila Freivalds gör sin första bilaterala resa till Lettland. Hon fortsätter därefter till Litauen och Estland.

12 november

Jordbruksminister Ann-Christin Nykvist deltar i nordiskt sameminstermöte i Oslo, Norge.

14 november

Integrationsminister Mona Sahlin deltar i ett nordiskt integrationsministermöte i Rosenbad.

17–18 november

Statsråden Laila Freivalds, Leni Björklund och Carin Jämtin träffar EU:s utrikes-, försvars- och biståndsmistrar i Bryssel för ministermöten om bl.a. europeisk säkerhets- och försvarspolitik och regeringskonferensen om en ny konstitution för EU.

19 november

Utrikesminister Laila Freivalds tar emot medborgarnas synpunkter på EU:s framtid när EU 2004-kommittén överlämnar en sammanställning.

Jämställdhetsminister Mona Sahlin deltar i ett nordiskt ministermöte i Rosenbad för att bl.a. diskutera det sexualiserade offentliga rummet.

21–22 november

Demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin och ungdomsminister Lena Hallengren deltar i konferens om folkrörelsernas roll och villkor i samhället, arrangerat av Justitiedepartementet.

25 november

Konsumentminister Ann-Christin Nykvist deltar i ett seminarium i Rosenbad om barn och ungdomars kostvanor i ett nordiskt perspektiv.

26 november

Ungdomsminister Lena Hallengren och folkhälso- och socialtjänstminister Morgan Johansson deltar i seminarium om ungas hälsa och utsatthet.

28 november

Biträdande finansminister Gunnar Lund och Arbetsgruppen för Hälsa i Staten går ut med ett gemensamt uppprop till landets 250 myndighetschefer om god arbetsmiljö och låg sjukfrånvaro i statsförvaltningen.

28–29 november

Utrikesminister Laila Freivalds och EU:s och anslutningsländernas övriga utrikesministrar träffas i Neapel, Italien inom ramen för regeringskonferensen. Mötet visar att det finns ett brett stöd för att behålla den nuvarande principen om en kommissionär med rösträtt från varje land som Sverige förespråkat.

1 december

Ett nytt samordningskansli för hållbar utveckling inrättas i Statsrådsberedningen.

1–2 december

Utrikesminister Laila Freivalds deltar i OSSE:s utrikesministermöte i Maasticht, Nederländerna. I anslutning till mötet har Laila Freivalds även ett bilateralt möte med den ryske utrikesministern Igor Ivanov.

2 december

Statsminister Göran Persson träffar Polens premiärminister Leszek Miller och Tjeckiens president Václav Klaus på Sverigebesök.

2–3 december

Jordbruks- och konsumentminister Ann-Christin Nykvist deltar i FN:s livsmedels- och jordbruksorgans (FAO:s) ministerkonferens i Rom, Italien.

8–9 december

Utrikesminister Laila Freivalds deltar i EU-utrikesministermöte i Bryssel, Belgien om bl.a. gemensam säkerhetsstrategi för EU och nya riktlinjer för sanktioner.

9 december

Migrationsminister Barbro Holmberg deltar i lanseringen av den globala kommissionen om migration (GCIM) i Genève, Schweiz. GCIM ska lyfta fram och ge rekommendationer i migrationsfrågor. Kommissionen leds av två ordföranden, Jan O. Karlsson från Sverige och Mamphela Ramphela från Sydafrika.

9–12 december

Miljöminister Lena Sommestad deltar i möte med FN:s kommission för hållbar utveckling i New York, USA.

10 december

Näringsdepartementet och Socialdepartementet anordnar konferens i Umeå om ett friskare arbetsliv.

Justitiedepartementet m.fl. anordnar konferens om mänskliga rättigheter och nationella minoriteter i kommunal verksamhet i Göteborg.

11 december

Biståndsminister Carin Jämtin deltar i världstoppmöte om informationssamhället (WSIS) i Genève, Schweiz som behandlar hur informationsteknologi kan användas för att minska fattigdom och stärka demokrati och mänskliga rättigheter.

12–13 december

Statsminister Göran Persson, utrikesminister Laila Freivalds och finansminister Bosse Ringholm deltar i Europeiska rådets möte i Bryssel, Belgien. Mötet antar en europeisk säkerhetsstrategi mot spridning av massförstörelsevapen. Därefter sammanträder EU:s stats- och regeringschefer samt utrikesministrar inom regeringskonferensen om ett nytt EU-fördrag. Förhandlingarna avbryts på grund av oenighet.

16 december

Utrikesminister Laila Freivalds och migrationsminister Barbro Holmberg träffar FN:s högkommissarie för flyktingfrågor (UNHCR), Ruud Lubbers för bl.a. samtal om asyl och migrationsfrågor.

16–17 december

Finansminister Bosse Ringholm besöker Algeriet med en svensk näringslivsdelegation.

18 december

Arbetslivsminister Hans Karlsson och samarbetspartierna presenterar avsiktsförklaring om åtgärder för ökad hälsa i arbetslivet.

UTNÄMNINGAR

24 januari

Yvonne Gustafsson utses till ny generaldirektör för Ekonomistyrningsverket, ESV.

20 februari

Nina Rehnqvist Ahlberg utses till direktör i Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU.

Christina von Arbin utses till överintendent för Statens försvarshistoriska museer.

Mikael Adsenius utses till direktör för Statens konstråd.

13 februari

Göran Enander utses till generaldirektör för Skogsstyrelsen.

27 februari

Magnus Söderström anställs som rektor för Mälardalens högskola.

13 mars

Per-Ola Eriksson utses till ny landshövding i Norrbottens län.

Lena Häll Eriksson utses till generaldirektör för Kriminalvårdsstyrelsen.

17 mars

Jonas Hjelm tillträder som statssekreterare i Försvarsdepartementet.

20 mars

Cecilia Renfors utses till direktör för Granskningsnämnden för radio och TV.

27 mars

Lennart Dahlborg utses till ny chef för affärsverket Statens järnvägar.

1 april

Maria Norrfalk tillträder som Sidas generaldirektör.

10 april

Ivar Björkman anställs som rektor för Konstfack.

Mats Persson utses till generaldirektör för Jordbruksverket.

30 april

Tomas Lidman utnämns till riksarkivarie och chef för Riksarkivet.

15 maj

Gunnar Svedberg anställs som rektor för Göteborgs universitet.

1 juni

Barbro Holmberg tillträder som generaldirektör för Migrationsverket.

Charlotte Svensson tillträder som statssekreterare på UD med ansvar för migrationsfrågorna.

12 juni

Maria Ågren utses till generaldirektör för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

Birgitta Boström utses till ny generaldirektör för Statens geotekniska institut (SGI).

18 juni

Harriet Wallberg-Henriksson anställs som rektor för Karolinska institutet.

Leif Borgert anställs som rektor för Högskolan på Gotland.

26 juni

Anders Engvall utses till generaldirektör för Statens Veterinärmedicinska anstalt.

7 juli

Johan Sterte anställs som rektor för Växjö universitet.

10 juli

Håkan Sandesjö tillträder som ny generaldirektör för Utlänningsnämnden.

17 juli

Thomas Lindstein anställs som rektor för Mitthögskolan.

1 september

Madelene Sandström utses till generaldirektör för Totalförsvarets forskningsinstitut.

Ingvar Åkesson tillträder som generaldirektör för Försvarets radioanstalt.

25 september

Mille Millnert anställs som rektor för Linköpings universitet.

Lars Magnusson utses till generaldirektör för Statens bostadskreditnämnd.

16 oktober

Ingela Josefsson anställs som rektor för Södertörns högskola.

Bo Jangenäs utses till generaldirektör för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).

23 oktober

Pia Enochsson utses till generaldirektör för Myndigheten för skolutveckling.

27 november

Håkan Syrén utnämns till ny överbefälhavare.

11 december

Matz Hammarström utses till generaldirektör för Djurskyddsmyndigheten.

18 december

Kåre Bremer anställs som rektor för Stockholms universitet.

STATSBUDGETEN I SAMMANDRAG (MILJARDER KR)

	2001	2002	2003	2003
Inkomster	Utfall	Utfall	Budget	Utfall
(Kassamässig redovisning)				
Inkomstskatt – privatpersoner	33,2	- 17,2	- 23,5	- 38,1
Inkomstskatt – juridiska personer	94,1	76,5	77,6	61,7
Övriga inkomstskatter	7,6	5,8	5,2	6,1
Socialavgifter	238,8	249,8	260,0	259,0
Fastighetsskatter	23,3	23,3	21,2	21,2
Övrig skatt på egendom	16,5	16,9	15,0	14,9
Mervärdesskatt	184,8	198,3	207,2	205,1
Punktskatter m.m.	86,7	91,8	93,4	93,3
Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt	20,9	23,7	- 7,6	- 1,8
Betalningsdifferenser, fördelningskonto skatter	- 19,7	- 4,2	- 4,7	- 4,4
Nedsättning av skatter	- 1,6	- 5,4	- 6,7	- 8,6
Inkomster av statens verksamhet	50,8	49,1	28,5	29,2
Inkomster av försåld egendom	0,2	0,1	15,0	0,0
Återbetalning av lån	2,6	2,7	2,3	2,5
Kalkylmässiga inkomster	8,4	9,9	6,3	9,5
Bidrag m.m. från EU	8,5	9,3	11,6	12,0
Totala inkomster	755,1	730,5	700,9	661,7
Inkomster	755,1	730,5	700,9	661,7
Utgifter	716,4	729,3	715,2	708,1
Statsbudgetens saldo	38,7	1,2	- 14,3	- 46,3

STATSBUDGETEN I SAMMANDRAG (MILJARDER KR)

Utgifter (Under rubriken Budget redovisas summan av statsbudget och tilläggsbudget)

Utgiftsområde	2001	2002	2003	2003
	Utfall	Utfall	Budget	Utfall
1 Rikets styrelse	5,4	7,3	7,7	7,5
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,1	8,8	9,1	9,0
3 Skatt, tull och exekution	6,4	8,0	8,3	8,3
4 Rättsväsende	24,1	24,1	25,0	25,5
5 Internationell samverkan	3,0	1,1	1,3	1,1
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44,9	44,6	44,7	45,1
7 Internationellt bistånd	17,0	15,7	17,1	15,9
8 Invandrare och flyktingar	5,3	6,7	7,5	7,7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	29,5	31,0	34,0	34,1
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	107,3	112,9	118,6	121,5
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33,8	33,8	52,5	52,0
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	48,3	50,2	52,4	52,2
13 Arbetsmarknad	58,6	61,0	63,9	64,2
14 Arbetsliv	8,5	1,1	1,2	1,1
15 Studiestöd	19,1	20,7	21,1	19,9
16 Utbildning och universitetsforskning	33,3	40,9	42,4	42,0
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,8	8,1	8,4	8,4
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	10,4	8,7	9,4	8,8
19 Regional utjämning och utveckling	3,3	3,4	3,6	3,9
20 Allmän miljö- och naturvård	2,2	2,9	3,2	2,8
21 Energi	2,0	2,3	1,7	1,9
22 Kommunikationer	24,6	24,4	25,4	24,9
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	16,6	13,9	10,3	9,6
24 Näringsliv	3,3	3,5	3,4	3,3
25 Allmänna bidrag till kommuner	100,6	102,3	71,0	72,4
26 Statsskuldräntor m.m.	81,3	67,3	42,2	42,2
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23,3	20,6	23,7	18,3
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	0,4	0,0
Summa utgiftsområden	722,0	725,3	709,1	703,5
Kassamässig korrigering	- 34,4	- 46,3	- 13,4	- 7,5
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	28,8	50,3	12,0	12,1
Totala utgifter	716,4	729,3	707,8	708,1

Anm: Namnen på utgiftsområden anges enligt statsbudgeten 2003.

BESLUTADE REGERINGSÄRENDEN

Totalt per departement

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>	35	44	38	52	39	38	26	50	30	36
<i>Ju</i>	2 270	2 250	2 018	1 524	1 701	1 766	1 754	1 831	1 724	1 681
<i>UD</i>	1 260	1 528	862	751	701	730	802	749	884	873
<i>Fö</i>	789	667	706	737	711	675	672	539	500	594
<i>S</i>	900	761	684	630	674	935	654	3 027	2 179	781
<i>K</i>	976	906	719	716	629					
<i>Fi</i>	1 474	1 184	1 133	762	791	819	637	577	751	791
<i>U</i>	837	717	545	619	626	686	590	614	518	537
<i>Jo</i>	422	370	319	431	402	367	301	379	400	320
<i>A</i>	364	738	506	366	480					
<i>Ku</i>	932	418	511	645	632	662	484	418	395	383
<i>In</i>	389	345	761	997	907					
<i>M</i>	1 784	1 161	779	495	960	931	1 121	904	720	822
<i>N</i>	549	602	660	648	693	1 398	1 231	1 433	1 447	1 116
Summa	12 981	11 691	10 241	9 373	9 946	9 007	8 272	10 521	9 548	7 934

Anm 1: Uppgifterna avser antalet nummer på ärendeförteckningarna vid regeringssammanträdena. Under ett nummer på förteckningarna kan det finnas flera ärenden som avgjorts (dvs. flera diarienummer).

Anm 2: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 3: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 4: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

BESLUTADE REGERINGSÄRENDEN

Propositioner och skrivelser

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>		3	4	1		1	1	1	1	1
<i>Ju</i>	50	34	23	32	26	28	32	51	42	42
<i>UD</i>	26	21	25	22	24	15	16	13	16	24
<i>Fö</i>	6	3	7	3	6	9	5	7	5	5
<i>S</i>	37	19	27	21	22	19	26	26	27	27
<i>K</i>	24	13	11	9	10					
<i>Fi</i>	54	57	51	29	41	35	41	28	25	37
<i>U</i>	17	12	11	10	8	14	11	15	4	4
<i>Jo</i>	16	13	10	6	6	4	7	7	5	13
<i>A</i>	15	13	7	8	9					
<i>Ku</i>	17	4	8	14	11	9	4	4	4	2
<i>In</i>	17	13	22	11	10					
<i>M</i>	22	16	8	9	8	4	11	10	10	9
<i>N</i>	22	14	13	12	10	18	31	26	25	21
Summa	323	235	227	187	191	156	185	188	164	185

Anm 1: Uppgifterna avser antalet nummer på ärendeförteckningarna vid regeringssammanträdena. Under ett nummer på förteckningarna kan det finnas flera ärenden som avgjorts (dvs. flera diarienummer).

Anm 2: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 3: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 4: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

BESLUTADE REGERINGSÄRENDEN

Författningsärenden

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>	1	3	5	2	6	4	4	6	2	1
<i>Ju</i>	235	119	157	133	166	197	179	203	173	158
<i>UD</i>	110	54	46	60	58	41	47	34	37	35
<i>Fö</i>	138	71	87	46	46	53	60	35	51	39
<i>S</i>	147	109	110	84	108	79	83	102	112	99
<i>K</i>	72	51	62	54	61					
<i>Fi</i>	476	350	412	144	211	150	129	110	108	105
<i>U</i>	127	132	105	83	92	69	95	116	96	53
<i>Jo</i>	79	72	67	75	118	53	58	41	37	37
<i>A</i>	31	123	75	32	59					
<i>Ku</i>	59	25	58	44	36	40	40	35	36	22
<i>In</i>	43	29	74	51	84					
<i>M</i>	79	86	56	50	150	57	77	78	58	46
<i>N</i>	108	136	89	93	110	122	150	137	138	99
Summa	1 705	1 360	1 403	951	1 305	865	922	897	848	694

Anm 1: Uppgifterna avser antalet nummer på ärendeförteckningarna vid regeringssammanträdena. Under ett nummer på förteckningarna kan det finnas flera ärenden som avgjorts (dvs. flera diarienummer).

Anm 2: Uppgifterna avser författningsärenden inklusive författningar som kungjorts i annan författningssamling än SFS.

Anm 3: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 4: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 5: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

BESLUTADE REGERINGSÄRENDEN

Kommitté- och utredningsdirektiv

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>	2	3	1	2			1	3	1	2
<i>Ju</i>	18	18	22	21	16	26	23	23	26	30
<i>UD</i>	3	5	2	7	1	5	8	8	11	9
<i>Fö</i>	6	6	10	8	2	8	16	11	13	6
<i>S</i>	26	29	23	32	14	18	18	14	26	31
<i>K</i>	23	10	9	5	10					
<i>Fi</i>	17	28	19	20	17	17	13	13	20	14
<i>U</i>	21	26	15	16	8	12	9	13	18	25
<i>Jo</i>	7	10	2	8	3	2	4	4	9	7
<i>A</i>	6	16	3	13	9					
<i>Ku</i>	30	15	21	27	23	45	19	6	9	18
<i>In</i>	9	11	18	16	10					
<i>M</i>	37	41	22	13	43	39	23	43	30	37
<i>N</i>	49	43	54	47	59	107	105	104	127	147
Summa	254	261	221	235	215	279	239	242	290	326

Anm 1: Uppgifterna avser antalet nummer på ärendeförteckningarna vid regeringssammanträdena. Under ett nummer på förteckningarna kan det finnas flera ärenden som avgjorts (dvs. flera diarienummer).

Anm 2: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 3: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 4: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

ANTAL INTERPELLATIONSSVAR TILL RIKSDAGEN

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>	4	7	6	3	3	1	6	3	4	14
<i>Ju</i>	15	11	22	25	20	39	60	51	49	65
<i>UD</i>	23	22	32	45	21	30	39	28	57	61
<i>Fö</i>	0	1	11	12	7	12	6	3	12	12
<i>S</i>	10	18	34	50	36	56	68	29	56	62
<i>K</i>	6	11	27	24	26					
<i>Fi</i>	12	18	31	29	24	47	58	36	53	74
<i>U</i>	5	9	19	25	22	36	58	39	66	62
<i>Jo</i>	3	16	23	22	29	19	21	5	14	16
<i>A</i>	8	17	20	16	8					
<i>Ku</i>	7	6	7	13	7	14	14	10	15	16
<i>M</i>	7	10	21	26	18	25	24	9	18	15
<i>In</i>	2	1	14	17	9					
<i>N</i>	5	7	14	43	37	97	71	71	103	89
Summa	107	154	281	350	267	376	425	284	447	486

Anm 1: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 2: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 3: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

ANTAL FRÅGESVAR TILL RIKSDAGEN

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>SB</i>	4	28	21	5	10	7	13	5	8	16
<i>Ju</i>	47	64	66	76	72	104	177	169	237	223
<i>UD</i>	68	54	113	111	145	141	223	176	268	254
<i>Fö</i>	13	22	17	34	43	54	54	47	51	45
<i>S</i>	37	68	88	122	125	164	184	184	171	213
<i>K</i>	45	36	54	96	59					
<i>Fi</i>	41	58	56	73	76	107	154	132	157	138
<i>U</i>	52	46	36	59	98	85	109	98	104	123
<i>Jo</i>	16	47	49	41	57	77	90	74	77	73
<i>A</i>	49	83	52	55	58					
<i>Ku</i>	31	18	23	33	47	50	76	53	54	55
<i>M</i>	37	52	49	69	80	76	100	78	72	57
<i>In</i>	16	8	38	45	29					
<i>N</i>	28	33	49	104	125	239	289	244	319	245
Summa	484	617	711	923	1 024	1 104	1 469	1 259	1 518	1 442

Anm 1: I samband med regeringsombildningar har ibland olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 2: Flera departement har under tidsperioden bytt namn. Miljödepartementet har en period hetat Miljö- och Energidepartementet och Näringsdepartementet Närings- och Handelsdepartementet. I ovanstående förteckning används de namnformer (förkortningar) som gällt sedan 1998.

Anm 3: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN / HANDLINGAR PER DEPARTEMENT

Antal registrerade ärenden

Antal registrerade ärenden per departement

	2001	2002	2003
<i>SB</i>	11 586	13 925	12 420
<i>Ju</i>	13 195	13 993	14 167
<i>UD</i>	1 830	2 172	1 834
<i>Fö</i>	2 985	3 023	3 013
<i>S</i>	11 439	10 053	10 595
<i>Fi</i>	4 729	4 865	6 654
<i>U</i>	4 950	4 921	5 015
<i>Jo</i>	3 983	3 115	2 997
<i>Ku</i>	2 994	2 814	2 739
<i>M</i>	5 348	4 240	4 109
<i>N</i>	11 906	12 493	9 554
<i>FA</i>	1 770	1 866	2 002
Summa	76 715	77 480	75 099

Antal registrerade handlingar

Antal registrerade EU-handlingar

	2001	2002	2003
<i>SB</i>	0	0	162
<i>Ju</i>	3 946	3 797	2 995
<i>Fö</i>	107	190	213
<i>S</i>	665	620	728
<i>Fi</i>	2 353	1 648	1 020
<i>U</i>	617	529	458
<i>Jo</i>	1 387	1 344	1 549
<i>Ku</i>	217	128	112
<i>M</i>	2 389	2 053	1 980
<i>N</i>	2 913	3 097	3 430
<i>FA</i>		1	0
Summa	14 594	13 407	12 647

Antal registrerade handlingar på UD

	2001	2002	2003
	109 168	96 548	91 305

Anm 1: *Registrerade ärenden*

Cirka en tredjedel av samtliga ärenden utgör brev från allmänheten.

Ett ärende omfattar i regel flera handlingar.

Med ärende avses här även s.k. samlingsnummer för enskilda handlingar i ett visst ämne.

I UD:s ärendediarium registreras i huvudsak regerings- och regeringskansliären samt asyl- och migrationsärenden. Övriga ärenden registreras ej i ärendediariet utan i stället som handlingar på UD.

Inom UD förs utöver denna sammanställning särskilda diarium för ärenden som rör mål vid EG-domstolen, EG:s förstinstansrätt, EFTA-domstolen och den internationella domstolen för mänskliga rättigheter.

Anm 2: *Registrerade handlingar*

Fö, S, U, Jo, Ku registrerar enbart officiella s.k. rådsdokument som handlingar, övriga EU-handlingar registreras som ärenden. De officiella rådsdokument som inkommer till UD är ej inräknade här, då systemet inte medger statistikuttag.

När en EU-handling initierar ett regerings- eller regeringskansliärende registreras handlingen dessutom som ett ärende.

SB:s registrerade handlingar år 2003 avser Sveriges deltagande i Europeiska konventet.

På Fi:s internationella avdelning förs utöver denna sammanställning ett särskilt diarium för handlingar från internationella organisationer, t.ex. Internationella valutafonden, Europeiska utvecklingsbanken, OECD och Världsbanken (5 208 handlingar för 2000, 7 130 för 2001, 6 712 för 2002 och 6 807 för 2003).

PROPOSITIONSFÖRTECKNING 2003

Förteckningen innehåller även regeringens skrivelser till riksdagen, vilka ingår i samma löpnummerserie. Propositioner eller skrivelser med nummer som saknas i början och slutet av nedanstående förteckning har lämnats till riksdagen under 2002 respektive 2004. Numreringen hänför sig till riksdagsåret och förkortningen efter varje proposition hänför sig till ansvarigt departement. *T.ex. Prop. 2002/2003:26 Tjänstgöring i utlandsstyrkan inom Försvarsmakten. Fö (Försvarsdepartementet)*

Prop. 2002/2003:26	Tjänstgöring i utlandsstyrkan inom Försvarsmakten. <i>Fö</i>
Prop. 2002/2003:32	Tilläggsprotokoll till Europakonventionen – dödsstraffets totala avskaffande i Europa. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:33	Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:34	Adelns offentligrättsliga status. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:37	Reklam för kemiska produkter, m.m. <i>M</i>
Prop. 2002/2003:38	Straffansvar för terroristbrott. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:39	Ändringar i foderlagen, m.m. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:40	Elcertifikat för att främja förnybara energikällor. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:41	Ändringar i fiskelagen, m.m. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:42	Vissa förbrukningsartiklar. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:43	Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Makedonien. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:44	Arbetsmarknadspolitiken förstärks. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:45	Lagrådets arbetsformer. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:46	Folkomröstning om införande av euron. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:47	Statens ansvarsnämnds funktion och kompetensområde, m.m. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:48	Vissa frågor om Försvarsmaktens anpassningsförmåga. <i>Fö</i>
Prop. 2002/2003:49	Nya förmånsrättsregler. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:50	Etikprövning av forskning. <i>U</i>
Skr. 2002/2003:51	Redogörelse för en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet om vissa ersättningar till hälso- och sjukvården för år 2003. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:52	Det internationella föredraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:53	Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:54	Tillsyn och sanktioner på miljörettens område. <i>M</i>
Prop. 2002/2003:55	Vissa ändrade regler för körkort och alkolås, m.m. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:56	Redovisning av könsfördelningen i företagsledning. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:57	Effektivare pantbrevshantering m.m. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:58	Svenskt deltagande i Förenta nationernas fredsoperation i Demokratiska republiken Kongo. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:59	Gallring av uppgifter i kreditupplysningar. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:60	Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2002. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:61	Vissa socialförsäkringsfrågor. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:62	Några förvaltningsrättsliga frågor. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:63	Avgifter vid Riksrevisionen. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:64	Kapitaltillskott till Teracom AB. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:65	Ett vidgat skydd mot diskriminering. <i>Ju</i>

Prop. 2002/2003:66	Sveriges antagande av beslut om ändring av artikel 40.1 och 40.7 i Schengenkonventionen samt ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:67	Sveriges antagande av rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:68	Tullfrihet för vissa vapen och militär utrustning, m.m. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:69	En ny lag om konsulärt ekonomiskt bistånd. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:70	Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:71	Registrering av hyresförmedlare. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:72	Digitala TV-sändningar. <i>Ku</i>
Prop. 2002/2003:73	Höjd åldersgräns för tandläkares och tandhygienisters rätt till offentlig ersättning. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:74	Hemliga tvångsmedel – offentliga ombud och en mer ändamålsenlig reglering. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:75	Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen. <i>SB</i>
Prop. 2002/2003:76	EG:s bevisupptagningsförordning. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:77	Mervärdesskatter för elektronisk handel samt för radio- och TV-sändningar. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:78	Upphävande av 1988 års EFTA-konvention om ömsesidigt godtagande av provningsresultat och bevis om överenskommelse m.m. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:79	Direktavdrag för lantmäteriförrättningsutgifter vid omarrondering. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:80	Ny sambolag. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:81	Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. andra halvåret 2001 och under år 2002. <i>UD</i>
Skr. 2002/2003:82	Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under år 2002. <i>UD</i>
Skr. 2002/2003:83	Sverige i Förenta Nationerna. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:84	Ändringar i avtalet om Sveriges exportråd. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:85	Vissa elmarknadsfrågor. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:86	Åtgärder för att stärka den finansiella ställningen i SJ AB. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:87	Vissa alkohol- och tobaksfrågor. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:88	Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän. <i>Fö</i>
Prop. 2002/2003:89	Förändringar inom sjukförsäkringen för ökad hälsa i arbetslivet. <i>S</i>
Skr. 2002/2003:90	Nordiskt samarbete. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:91	Associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Republiken Chile. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:92	Likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:93	Vissa frågor inom spelområdet m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:94	Ändrade solvensregler för försäkringsbolag. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:95	Vakansstatistik. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:96	Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:97	Godkännande av ändringar i EG:s regler om val till Europaparlamentet m.m. <i>Ju</i>

Prop. 2002/2003:98	Åtgärder för att främja byggandet av mindre hyresbostäder och studentbostäder. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:99	Det nya Skatteverket. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:100	2003 års ekonomiska vårproposition. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:101	Årsredovisning för staten 2002. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:102	Utvecklingen inom den kommunala sektorn. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:103	Kommittéberättelse 2003. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:104	Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 1998–2002. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:105	Ändringar i lagen om flyttning av fordon om vissa fall, m.m. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:106	Administrativa avgifter på skatte- och tullområdet, m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:107	Säkerställda obligationer. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:108	Europa-Medelhavsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Libanon. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:109	Sjösäkerhet. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:110	Lag om elektronisk kommunikation, m.m. <i>N</i>
Skr. 2002/2003:111	Landsbygdpolitik – resultatredovisning. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:112	Rätt att lyfta konkursförvaltararvode. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:113	Möjlighet att förordna överklagare att fullgöra särskilda uppgifter vid Riksåklagaren. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:114	Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:115	Europa-Medelhavsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Algeriet. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:116	Tredimensionell fastighetsindelning. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:117	Ett samhälle med giffria och resurssnåla kretslopp. <i>M</i>
Skr. 2002/2003:118	Spelregler för globala marknader – svensk strategi för internationell finansiell stabilitet. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:119	Reformerad räddningstjänstlagstiftning. <i>Fö</i>
Skr. 2002/2003:120	2003 års redogörelse för företag med statligt ägande. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:121	Redovisning och värdering av finansiella instrument. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:122	Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:123	Beskattning av vissa förmåner. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:124	Sjöfartsskydd. <i>N</i>
Skr. 2002/2003:125	Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2002. <i>S</i>
Skr. 2002/2003:126	Fortsatt reformering av tingsrättsorganisationen. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:127	Skatteavtal mellan Sverige och Portugal m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:128	Företrädaransvar. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:129	Arkitektur, form och design. <i>Ku</i>
Skr. 2002/2003:130	Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2002. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:131	Svår akut respiratorisk sjukdom (SARS). <i>S</i>
Prop. 2002/2003:132	Finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:133	Lag om finansiell rådgivning till konsumenter. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:134	Avtal om samarbete i konkurrensfrågor. <i>N</i>
Prop. 2002/2003:135	Behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. <i>S</i>
Prop. 2002/2003:136	Allmänna arvsfonden och Arvsfondsdelegationens organisation m.m. <i>S</i>

Skr. 2002/2003:137	Kontrollfunktionen i staten. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:138	Åtgärder mot klotter och annan skadegörelse. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:139	Reformerade regler för bank- och finansieringsrörelse. <i>Fi</i>
Skr. 2002/2003:140	Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden. <i>N</i>
Skr. 2002/2003:141	Staten och den finansiella sektorn. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:142	Vissa ägarfrågor m.m. rörande AB Svensk Exportkredit. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:143	Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Demokratiska republiken Kongo. <i>UD</i>
Prop. 2002/2003:144	Övergångsbestämmelserna till polisdatalagen. <i>Ju</i>
Skr. 2002/2003:145	Meddelande om kommande förslag om ändringar i skatteregler vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:146	Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:147	Överflyttning av vissa ärenden till Patent- och registreringsverket. <i>Ju</i>
Prop. 2002/2003:148	Ändringar i lagen (1985:295) om foder, m.m. <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:149	Ändringar i djurskyddslagen (1988:534). <i>Jo</i>
Prop. 2002/2003:150	En ny lag om investeringsfonder. <i>Fi</i>
Prop. 2002/2003:151	Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:1	Budgetpropositionen för 2004. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:2	Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. <i>M</i>
Prop. 2003/2004:3	Allmän inpasseringskontroll i vissa kriminalvårdsanstalter och häkten. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:4	Gemensamma utredningsgrupper för brottsutredningar. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:5	Reformerade regler om värdesäkring av skadeståndslivräntor. <i>Ju</i>
Skr. 2003/2004:6	Kontroll av postförsändelser. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:7	Lag om överlämnande från Sverige enligt en lag om en europeisk arresteringsorder. <i>Ju</i>
Skr. 2003/2004:8	Regeringens redogörelse för regelförenklaringsarbetet med särskild inriktning på små företag. <i>N</i>
Skr. 2003/2004:9	EU-prioriteringar för att nå miljömålen. <i>M</i>
Prop. 2003/2004:10	Ändrade regler för CFC-beskattnings. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:11	Fortsatt giltighet av lagen om brevrostning i vissa fall. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:12	Sveriges antagande av rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. <i>Ju</i>
Skr. 2003/2004:13	Europeiska konventet om EU:s framtid. <i>UD</i>
Skr. 2003/2004:14	Meddelande om kommande förslag om ändringar i skatteregler vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:15	Slopade beskattning av arv till make och sambo. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:16	Omedelbart avdrag för reparation och underhåll på näringsfastigheter. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:17	Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:18	Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:19	Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter. <i>Fi</i>

Skr. 2003/2004:20	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. <i>UD</i>
Prop. 2003/2004:21	Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:22	Avdrag för utdelning på insatsemissioner. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:23	Antalet ledamöter i Högsta domstolen. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:24	Skatteadministrativt samarbete i EU. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:25	Europeiska unionens utvidgning 2004. <i>UD</i>
Prop. 2003/2004:26	Nya faktureringsregler när det gäller mervärdesskatt. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:27	Rättigheter i luftfartyg. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:28	Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:29	Internationella konventioner på telekommunikationsområdet om katastrofberedskap m.m. <i>UD</i>
Prop. 2003/2004:30	Ny smittskyddslag. <i>S</i>
Prop. 2003/2004:31	Riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser. <i>N</i>
Prop. 2003/2004:32	Genomförande av EG-direktivet om kliniska prövningar av humanläkemedel. <i>S</i>
Prop. 2003/2004:33	Ändringar i reglerna om framskjuten beskattning vid andelsbyte, m.m. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:34	Patent- och registreringsverkets organisation. <i>N</i>
Prop. 2003/2004:35	Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m. <i>UD</i>
Skr. 2003/2004:36	Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2002. <i>Ju</i>
Skr. 2003/2004:37	Migration och asylpolitik. <i>UD</i>
Prop. 2003/2004:38	En ny prisinformationslag m.m. <i>Jo</i>
Skr. 2003/2004:39	Uppföljning av skogspolitiken. <i>N</i>
Prop. 2003/2004:40	24-timmarsmyndighet inom socialförsäkringens administration. <i>S</i>
Prop. 2003/2004:41	Möjlighet till förenklat tullförfarande. <i>Fi</i>
Prop. 2003/2004:42	Torv och elcertifikat. <i>N</i>
Prop. 2003/2004:43	Obeställd e-postreklam. <i>Jo</i>
Prop. 2003/2004:44	Nordisk konvention om social trygghet. <i>S</i>
Skr. 2003/2004:46	2003 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:48	Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. <i>Ju</i>
Skr. 2003/2004:49	Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:51	Kust- och insjöfiske samt vattenbruk. <i>Jo</i>
Prop. 2003/2004:52	Ratificering av ändring i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. <i>Fi</i>
Skr. 2003/2004:54	Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn. <i>Jo</i>
Prop. 2003/2004:55	Gränser för genpatent m.m. – genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar. <i>Ju</i>
Prop. 2003/2004:58	Sekreteress inom den civila sjöfarten. <i>N</i>

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR (SOU) 2003

I SOU-serien trycks de betänkanden och utredningsrapporter som utarbetas av kommittéer och utredningar m.m. efter regeringens direktiv. Utredningsdirektiven publiceras i en särskild serie. Numreringen nedan hänför sig till den löpande årsserien och förkortningen efter betänkandets namn hänför sig till ansvarigt departement, *T.ex. SOU 2003:1 Att samla och sprida kunskap om skadlig inverkan och framgångsrik rehabilitering. S (Socialdepartementet).*

1. Att samla och sprida kunskap om skadlig inverkan och framgångsrik rehabilitering. *S*
2. Fördelningseffekter av miljöpolitik. Bilaga 11 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
3. Egendomsskatter. Dämpningsregel för fastighetsskatten och sänkt arvsskatt. *Fi*
4. Behandling av personuppgifter inom färdtjänsten och riksfärdtjänsten. *N*
5. Förändringar i tingsrättsorganisationen. En utvärdering av sammanläggningar av tingsrätter 1999–2001. *Ju*
6. Kännande varelser eller okänsliga varor? + Bilagedel. *Jo*
7. Åldersgränser och ersättningsetablering. *S*
8. Bokpriskommissionens andra delrapport. Det skall vara billigt att köpa böcker och tidskrifter II. *Ku*
9. Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? *Fi*
10. Trygga medborgare – säker kommunikation. Förslag till gemensamt radiokommunikationssystem för skydd och säkerhet. *N*
11. System för samordnad krisinformation. *Fö*
12. Ändrade skatteregler för utomlands bosatta. *Fi*
13. AHA – utredningsinstitut och mötesplats. *S*
14. Principer för ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag. *Fi*
15. Läromedel – specifik. *U*
16. Mansdominans i förändring. Könsfördelning i ledningsgrupper och styrelser. *N*
17. Diskrimineras invandrarföretagen i Sverige? En empirisk studie av småföretagskonkurser under 1990-talet. *Ju*
18. Ett diplomatiskt misslyckande. Fallet Raoul Wallenberg och den svenska utredningsledningen. *UD*
19. Barns rätt till säkra och utvecklande miljöer – framtida huvudman. *S*
20. Fördelningens politikens mål och medel. Bilaga 8 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
21. Konstnärerna och trygghetssystemen. *Ku*
22. Framtida finansiell tillsyn. *Fi*
23. Vårda vården – samverkan, mångfald och rättvisa. *S*
24. Kampidrott i fokus. *Ju*
25. Verkställighet vid oklar identitet m.m. *UD*
26. Lekmannamedverkan i Försvarmakten. *Fö*
27. InfoSäkutredningen. Delrapport 1 om signalskydd. *Fö*
28. Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier. *U*
29. Mot en ny landsbygdspolitik. *N*
30. Försvarets radioanstalt – en översyn. *Fö*
31. En hållbar framtid i sikte. *M*
32. Vår beredskap efter den 11 september. *Ju*
33. Tillräcklig flygplanskapacitet för Stockholm – Mälardalsregionen. *N*

34. Försvarets underrättelseverksamhet och säkerhetstjänst. Integritet – Effektivitet. *Fö*
35. För den jag är. Om utbildning och utvecklingsstörning. *U*
36. En jämställd föräldraförsäkring? Bilaga 12 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
37. Ökad rörlighet för sysselsättning och tillväxt. *N*
38. Svåra skatter! *Fi*
39. Godstransporter i samverkan – tekniska hinder, forskning och utbildning. *N*
40. Utlänningsdatalag. *UD*
41. Förstärkt granskning av polis och åklagare. *Ju*
42. Ett reformerat underhållsstöd + Bilagor. *S*
43. Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten. *Fö*
44. Om allmännyttan säljs – stärkt kooperativ hyresrätt. *Fi*
45. Sveriges konkurrensfördelar för export och multinationell produktion. Bilaga 6 till Långtidsutredningen. *Fi*
46. Hund i rätta händer – om hundägarens ansvar. *Jo*
47. Koncessionsavgift på televisionens område. *Ku*
48. Införlivande av transparensdirektivet. *N*
49. Adoption – till vilket pris? + Sammanställning av adoptionsforskning. + engelsk sammanfattning. *S*
50. Sjukpenninggrundande inkomst. Skydd och anpassning. Bilaga: Ett vägval för framtidens sjukpenningkydd. *S*
51. God man för ensamkommande flyktingbarn. *Ju*
52. Ökad patientsäkerhet på läkemedelsområdet. *S*
53. Dentala material och hälsa.+ engelsk sammanfattning. *S*
54. Semesterlagen och övriga ledighetslagar – översyn och förenklingar. *N*
55. Digitala tjänster – hur då? En IT-politik för resultat och nytta. *N*
56. Inte bara Samhall. *N*
57. Alternativ finansiering av offentliga tjänster. Bilaga 7 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
58. Perspektiv på rättsinformationen och IT 2002. *N*
59. Toppdomän för Sverige. *N*
60. Handla för bättre klimat. *N*
61. Trängselavgifter. *N*
62. Reklam i TV. *Ku*
63. 21+1 → 1. En sammanhållen administration av socialförsäkringen. *S*
64. Arbetstagarinflytande i europabolag. *N*
65. Alkoholbranschens idrottsponsoring och alkohol vid ungdomsevenemang m.m. *S*
66. Harmoniserad patenträtt. + Bilagor. *Ju*
67. Kollektivtrafik med människan i centrum. *N*
68. Efter kommundelegationen – hur gick det? *Fi*
69. Alkoholreklam i tryckta skrifter i ett folkhälsoperspektiv. *S*
70. Miljöbedömningar avseende vissa planer och program. *M*
71. Internationell redovisning i svenska företag. *Ju*

72. Havet – tid för en ny strategi. *M*
73. Reformerad konkurrensövervakning. Konsekvenser i Sverige av EG:s nya tillämpningsförfordning. *N*
74. Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen. *Ju*
75. Etablering i Sverige. Möjligheter för individ och samhälle. *Ju*
76. Bokpriskommissionens tredje delrapport. Det ska vara billigt att köpa böcker och tidskrifter III. *Ku*
77. Vidare vägar och vägen vidare – svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv. *U*
78. Bredbandsnät i hela landet. Statens infrastruktur som resurs. *N*
79. Två läsår bland 10-15 åringar i Stockholms län. Inblick i skademönster, skadeomständigheter och skolliv. *S*
80. EFDU – en del i omställningen av energisystemet. *N*
81. De norrländska kyrkstäderna. *Ku*
82. Säkra produkter. *Jo*
83. Extraordinärt smittskydd. *S*
84. Förslag till ett moderniserat solvenssystem för försäkringsbolag. *Fi*
85. Översyn av försäkringsmodellen för de statliga avtalsförsäkringarna. *Fi*
86. Djurens välfärd och pälsdjursnäringen. *Jo*
87. Färdtjänsten och riksfärdtjänsten. *N*
88. Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn. + Bilagor. *Fi*
89. EG-rätten och mottagandet av asylsökande. *UD*
90. Innovativa processer. *U*
91. Äldrepolitik för framtiden. 100 steg till trygghet och utveckling med en åldrande befolkning.
+ 4 bilagor.
Bilagedel A – Etik
Bilagedel B – Arbetsliv och samhälle
Bilagedel C – Vård och omsorg
Bilagedel D – Service i hemmet. *S*
92. Unga utanför. *U*
93. Internrevision i staten - förslag till en förstärkt internrevision. *Fi*
94. Folkbildningens särart? Offentlighet, forskning och folkbildares självförståelse. *U*
95. Arbetskraft. *N*
96. Utbildningens fördelning – en fråga om klass? Bilaga 10 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
97. En Kronofogdemyndighet i tiden. *Fi*
98. Aktiebolag med begränsad vinstutdelning. *Ju*
99. Ny sekretesslag. Del 1+2. *Ju*
100. Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd. *M*
101. Utvecklingen av området civil säkerhet inom Östersjöstaternas råd. *Fö*
102. En öppen domarrekytering. *Ju*
103. Sekretess i elevernas intresse. Dokumentation, samverkan och integritet i skolan. *U*
104. Järnväg för resenärer och gods.+ Bilagedel. *N*

105. Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet. *Jo*
106. Försäkringskassan. Den nya myndigheten. *S*
107. Etisk prövning av djurförsök. Genteknik och bioteknik på djur.+ Bilagor. *Jo*
108. Folkbildning och integration. *U*
109. Must carry. *Ku*
110. Fördelning ur ett livscykelperspektiv. Bilaga 9 till Långtidsutredningen 2003. *Fi*
111. Lantmäteriet – nya vägar för ökad samhällsnytta. *M*
112. Deltagares upplevelse av folkbildning. *U*
113. El- och naturgasmärnaderna. Europeisk harmonisering. *N*
114. Läget i rättsväsendet och förslag till fortsatta reformer inom brottsutredningsverksamheten m.m. *Ju*
115. Tryggare fjärrvärmekunder. Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet. *N*
116. Betesrätt vid fäbodbruk m.m. *Jo*
117. Rättslig status vid samverkan inom Partnerskap för fred och EU:s krishantering m.m. – en översyn. *Fö*
118. Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling. *Ju*
119. Rikstäckande Databas för Trafikföreskrifter. *N*
120. Handla för bättre klimat – tillstånd och tilldelning, m.m. *N*
121. Internationella Kulturutredningen 2003. *Ku*
122. Radioaktivt avfall i säkra händer. *M*
123. Utvecklingskraft för hållbar välfärd. *Fi*
124. En effektivare miljöprövning. *M*
125. Fyra rapporter om folkbildning. *U*
126. Förbättrad missbildningsövervakning. *S*
127. Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling. + Bilagedel. *S*
128. Förslag om försöksverksamhet med ekonomiskt stöd till vissa frivilligorganisationer. *M*
129. KB – ett nav i kunskapssamhället. Kungl. biblioteket – Sveriges nationalbibliotek. Verksamhet och visioner. *U*
130. Studerande och trygghetssystem. *S*

DEPARTEMENTSSERIEN (Ds) 2003

I departementsserien (Ds) trycks rapporter från arbetsgrupper och utredningar som huvudsakligen görs inom Regeringskansliet. Vidare kan vissa remissammanställningar och sammanfattningar från seminarier och liknande som har ett mer allmänt intresse publiceras i denna serie. Numreringen hänför sig till den löpande årsserien och förkortningen efter betänkandets namn hänför sig till ansvarigt departement. *T.ex. Ds 2003:1 Axel Oxenstierna – Furstespegel för 2000-talet. Fi (Finansdepartementet).*

1. Axel Oxenstierna – Furstespegel för 2000-talet. *Fi*
2. Finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. *S*
3. Ny ordning för utfärdande av rättsintyg. *Ju*
4. Magisterexamen i internationell belysning. *U*
5. Stärkt rättsskydd för barn i gränsöverskridande fall. *Ju*
6. Bostadsbyggandets hinderbana - en ESO-rapport om utvecklingen 1995-2001. *Fi*
7. Förtjänst och skicklighet – om utnämningar och ansvarsutkrävande av generaldirektörer. *Fi*
8. Säkrare granskning – osäker värld. Säkerhetspolitisk rapport från Försvarsberedningen. *Fö*
9. Reformerade regler om värdesäkring av skadeståndslivräntor. *Ju*
10. Ett sammanhållet bidragssystem för etniska organisationer. *Ju*
11. Historiska arrenden – en kartläggning. *Ju*
12. Efter skatt – om sanningen ska fram. Sociala utgifter i Sverige 1991–2000. *S*
13. Överskottsinformation. *Ju*
14. Förslag till ändringar i djurskyddslagen m.m. *Jo*
15. Eurobolag. *Ju*
16. Precooking in the European Union – The World of Expert Groups. *Fi*
17. Lönegaranti vid företagsrekonstruktion. *Ju*
18. Testverksamhet m.m. i övre Norrlands inland – en ny basindustri. Slutrapport – bil – och komponenttestnäringen i Norrlands inland. *N*
19. Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter. *Fi*
20. Sweden's first national report under the Joint Convention on the safety spent fuel management and on the safety of radioactive waste management. Swedish implementation of the obligations of the Joint Convention. *M*
21. Översyn av Statens väg- och transportforskningsinstitutets (VTI) roll och finansiering. *N*
22. Icke koncessionspliktiga elnät. *N*
23. Validering m.m. – fortsatt utveckling av vuxnas lärande. *U*
24. Åtgärder mot missbruk inom associationsrätten. *Ju*
25. Självsanering av Internet. *Ju*
26. Mellanstatligt enhetstillstånd – tillstånd till förenklat tullförfarande baserat på en internationell överenskommelse. *Fi*
27. Företags- och anställningsformer i förändring. *N*
28. Kandidatländernas anslutning till den Europeiska unionen. + Bilagor. *UD*
29. Formel. Formkrav och elektronisk kommunikation. *Fi*
30. Läkare i allmän tjänst. *S*
31. Politik på prov – en ESO-rapport om experimentell ekonomi. *Fi*

32. Uppdelning av Luftfartsverket. *N*
33. Skolmisslyckande – hur gick det sen? *Fi*
34. Vårt militära försvar – vilja och vägval. Försvarspolitisk rapport från Förvarsberedningen. *Fö*
35. Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m. *Ju*
36. Europeiska konventet om EU:s framtid – Resultat och utgångspunkter inför nästa regeringskonferens. *UD*
37. Avgiftsutjämningsystem för luftfartsskydd. *N*
38. Finansiella säkerheter. *Fi/Ju*
39. Avgifter till Alfa-kassan. *N*
40. Sjöfartsskydd. Författningsförslag. *N*
41. Nya farledsavgifter. *N*
42. Elektroniskt kungörande. *Ju*
43. Rapport om tillväxtavtalet. Tredje året – Från tillväxtavtal till tillväxtprogram. *N*
44. Regeringskansliet en myndighet – en analys av effekter och konsekvenser. *FA*
45. Ett heltäckande straffansvar för människohandel, m.m. *Ju*
46. Var – dags – inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning. *U*
47. På väg mot en god demensvård. Samhällets insatser för personer med demenssjukdomar och deras anhöriga.
+ Lättläst och kassett. *S*
48. Open Trade Gate Sweden. *UD*
49. Nya principer för utformning av statsbudgeten. Konsekvenser för budgetlagen. *Fi*
50. Ordningsvakter och väktare. *Ju*
51. Förslag till program för energieffektivisering i energiintensiva företag. *N*
52. Skärpta regler mot penningtvätt. *Fi*
53. Rättshjälp i gränsöverskridande tvister – genomförande av EG:s rättshjälpsdirektiv. *Ju*
54. Vem röstar och varför? En analys av valdeltagandet i 2002 års kommunfullmäktigeval. *Ju*
55. Rättshjälp och ersättning till rättsliga biträden. *Ju*
56. Högspecialiserad sjukvård. Kartläggning och förslag. *S*
57. Transplantationer räddar liv. *S*
58. Ds 2003:36 Europeiska konventet om EU:s framtid - Resultat och utgångspunkter inför nästa regeringskonferens.
Sammanställning av remissvar. *UD*
59. Ny distansavtalslag. *Ju*
60. Omstart – ett seminarium om de samhällsekonomiska aspekterna på företagskonkurser och rekonstruktioner av företag. *Ju/N*
61. Genus på museer. Slutrapport från arbetsgruppen Genus på museer. *Ku*
62. Benchmarking av näringspolitiken 2003. Sverige i ett internationellt perspektiv. *N*
63. Den svenska sjukan II – regelverk och försäkringsmedicinska bedömningar i åtta länder. *S*
64. Herrelösa fastigheter samt ansvar för konkurskostnader. *Ju*
65. Beskattning av livförsäkringar och EG-rätten. *Fi*
66. Om biblioteksverksamheterna. *Ku*

KOMMITTÉDIREKTIV 2003

Numreringen hänför sig till den löpande årserien. När det gäller tilläggsdirektiv till en pågående utredning, har kommitténs/utredningens beteckning angivits inom parentes. Förkortningen efter betänkanedets namn hänför sig till ansvarigt departement. *T.ex. Dir. 2003:1 Tilläggsdirektiv till Utredningen om den svenska utrikesledningens agerande i fallet Raoul Wallenberg. UD (Utrikesdepartementet)*

1. Tilläggsdirektiv till Utredningen om den svenska utrikesledningens agerande i fallet Raoul Wallenberg (UD 2001:03). *UD*
2. Effektivisering av det konkurrensrättsliga regelverket för företagen m.m. *N*
3. Tilläggsdirektiv till utredningen Utbildning i svenska för invandrare (U 2002:08). *U*
4. Tilläggsdirektiv till Samhallutredningen (N 2002:04). *N*
5. Tilläggsdirektiv till Stockholmsberedningen (N 2001:02). *N*
6. Utredning om deltagande i folkbildning. *U*
7. Tilläggsdirektiv till utredningen om flyktingstatus för personer som är förföljda på grund av kön eller sexuell läggning (UD 2002:03). *UD*
8. Matematikdelegation. *U*
9. Tilläggsdirektiv till Utredningen om flyktingmottagande och introduktion (N 2001:11). *Ju*
10. Översyn av strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen. *Fi*
11. Mottagande villkor för asylsökande. *UD*
12. Extraordinära smittskyddsåtgärder. *S*
13. Tilläggsdirektiv till Studiesociala utredningen (S 2002:13). *S*
14. Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av tillämpningen av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (S 2002:04). *S*
15. Tilläggsdirektiv till Patentfördragsutredningen (Ju 2002:01). *Ju*
16. Tilläggsdirektiv till utredningen angående skyddet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. (Ku 2002:04). *Ku*
17. Tilläggsdirektiv till Utredningen om gemensamt genomförande (N 2001:15). *N*
18. Utredningen om den könssegregerade svenska arbetsmarknaden. *N*
19. Samhällets insatser för att stödja ungdomar som varken studerar, arbetar eller söker arbete. *U*
20. Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av reglerna för koncessionsavgift på televisionens område (Ku 2002:20). *Ku*
21. Tilläggsdirektiv till Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler (N 2000:12). *N*
22. Fortsatt utveckling av el- och naturgasmarknaderna. *N*
23. Tilläggsdirektiv till Utredningen om förmyndare, goda män och förvaltare (Ju 2002:04). *Ju*
24. Tilläggsdirektiv till Offentlighets- och sekretesskommittén (Ju 1999:06). *Ju*
25. Tilläggsdirektiv till Utredningen om problem med hundar i samhället (Jo 2002:02). *Jo*
26. Översyn av Brottsförebyggande rådet. *Ju*
27. Tilläggsdirektiv till utredningen Radiokommunikation för effektiv ledning (N 2002:16). *N*
28. Översyn av utlänningslagstiftningen. *UD*
29. Tilläggsdirektiv till utredningen angående vissa frågor om informationssäkerheten i samhället (Fö 2002:06). *Fö*
30. Tilläggsdirektiv till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01). *Ku*
31. Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av systemet för finansiering av de statliga avtalsförsäkringarna (Fi 2003:03). *Fi*

32. Tilläggsdirektiv till kommittén för översyn av utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning (U 2002:01). *U*
33. Alkoholreklam i tryckta skrifter. *S*
34. Översyn av marknadskontrollens framtida organisation och finansiering. *UD*
35. Tilläggsdirektiv till utredningen om IT-stomnät till vissa kommuner (N 2001:14). *N*
36. Kartläggning och utvärdering av skolans ledningsstruktur. *U*
37. En ny vallag. *Ju*
38. Översyn av reglerna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning. *U*
39. Tilläggsdirektiv till Utredningen om arbetstagarinflytande i europabolag (N 2002:12). *N*
40. Översyn av vård och omsorg för äldre – tio år efter Äldrereformen. *S*
41. Utredningen om översyn av systemet för finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. *M*
42. Författningsreglering av nationella kvalitetsregister inom hälso- och sjukvården, m.m. (S 2003:03). *S*
43. Ny organisation för etikprövning av forskning. *U*
44. Vägtransporter och arbetstid. *N*
45. Några jakt- och fiskefrågor i renkötselområdet. *Jo*
46. Rätt till bete vid fåbodbruk och annan småskalig djurhållning. *Jo*
47. Tilläggsdirektiv till Lantmäteriutredningen (M 2002:04). *M*
48. Tilläggsdirektiv till kommittén för utvärdering av digital radio m.m. (Ku 2001:03). *Ku*
49. Tilläggsdirektiv till 2002 års ledningsrättsutredning (Ju 2002:03). *Ju*
50. Tilläggsdirektiv till Utredningen om en översyn av verksförordningen (Ju 2001:12). *Fi*
51. Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av Totalförsvarets forskningsinstitut (Fö 2002:04). *Fö*
52. Reformering av hyressättningssystemet. *Ju*
53. Tilläggsdirektiv till Personuppgiftslagsutredningen (Ju 2002:02). *Ju*
54. Kunskaper om sexuell exploatering av barn i Sverige. *S*
55. Översyn av totalförsvarsinformationen. *Fö*
56. Statligt stöd till kvinnoorganisationer. *Ju*
57. Tilläggsdirektiv till utredningen om en ny myndighet för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen (N 2002:17). *N*
58. En beredning på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. *Ju*
59. Tilläggsdirektiv till utredningen Tillsyn över tolkförmedlingar (N 2002:09). *Ju*
60. Översyn av turistfrämjandets funktion, organisation och rollfördelning. *N*
61. Tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén (M 1999:03). *M*
62. Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av socialförsäkringsadministrationen (S 2002:14). *S*
63. Tilläggsdirektiv till Utredningen om skydd av bevispersoner m.fl. (Ju 2001:10). *Ju*
64. Tilläggsdirektiv till utredningen om det långsiktiga energipolitiska programmet (N 2002:07). *N*
65. Tilläggsdirektiv till utredningen Samhällsekonomiskt effektiva godstransporter (N 2002:18). *N*
66. Tilläggsdirektiv till utredningen om offentlighet för partiers och valkandidaters intäkter (Ju 2002:07). *Ju*
67. Översyn av Försvarshögskolan. *Fö*
68. Utbildning för hållbar utveckling. *U*
69. Tilläggsdirektiv till Diskrimineringskommittén (N 2002:06). *Ju*
70. Tilläggsdirektiv till utredningen om en tydligare och effektivare statlig tillsyn (Ju 2000:06). *Fi*

71. Tilläggsdirektiv till utredningen om IT-stomnät till vissa kommuner (N 2001:14). *N*
72. Inrättande av en ny djurskyddsmyndighet. *Jo*
73. Avveckling av Centrala försöksdjursnämnden. *Jo*
74. Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag. *Ju*
75. Tilläggsdirektiv till Rådet mot skadliga våldsskildringar (U 1990:03). *Ku*
76. En nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. *S*
77. Tilläggsdirektiv till utredningen om fjärrvärme på värmemarknaden (N 2003:03). *N*
78. Förenade anställningar inom högskolan samt hälso- och sjukvården. *U*
79. Tilläggsdirektiv till Utredningen om extraordinära smittskyddsåtgärder (S 2003:01). *S*
80. Översyn av krigsmateriellagstiftningen. *UD*
81. Delegation för utveckling av offentliga e-tjänster. *Fi*
82. Tilläggsdirektiv till utredningen om ett råd för konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor (N 1997:8). *N*
83. Personkontroll vid yttre gräns och inre utlänningskontroll. *U*
84. Tilläggsdirektiv till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (Fi 1981:25). *Fi*
85. Expertgrupp för miljöstudier. *Fi*
86. Tilläggsdirektiv till utredningen om icke vinstutdelande aktiebolag (Ju 2002:06). *Ju*
87. Översyn av vissa frågor rörande företagshälsovården. *N*
88. Fördjupad prövning av Statens kvalitets- och kompetensråd. *Fi*
89. Introduktion av förnybara fordonsbränslen. *M*
90. Behörighet m.m. inom djursjukvården. *Jo*
91. Insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan. *Fi*
92. Tilläggsdirektiv till Utredningen om innovativ verksamhet inom kommuner och landsting (U 2002:09). *U*
93. Kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. *S*
94. Förändrad organisation för samordningen av arbetet inom det handikappolitiska området. *S*
95. Tilläggsdirektiv till Utredningen arbetsmarknadspolitiska program för personer med nedsatt arbetsförmåga (N 2002:05). *N*
96. Skatt på avfall som förbränns samt översyn av lagen (1999:673) om skatt på avfall. *Fi*
97. En översyn av den kommunala revisionens förutsättningar och funktionssätt. *Fi*
98. En förändrad modell för lönegarantins finansiering. *Fi*
99. Översyn av bestämmelserna om transport av farligt gods. *Fö*
100. Tilläggsdirektiv till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01). *Ku*
101. Jämställhetsdelegationen för förskolan. *U*
102. Tilläggsdirektiv till Fjärrvärmeutredningen (N 2003:03). *N*
103. Tilläggsdirektiv till Lantmäteriutredningen (M 2002:04). *M*
104. Översyn av Brottsoffermyndigheten. *Ju*
105. Förarbevis för moped klass I och för terrängskoter. *N*
106. Vissa taxifrågor. *N*
107. Tilläggsdirektiv till Tillträdesutredningen (U 2003:04). *U*
108. Tilläggsdirektiv till 2003 års BRÅ-utredning (Ju 2003:01). *Ju*

109. Tilläggsdirektiv till utredningen om flyktingstatus för personer som är förföljda på grund av kön eller sexuell läggning (UD 2002:03). *UD*
110. Tilläggsdirektiv till Utredningen om offentlighet och sekretess i skolan (U 2002:10). *U*
111. Tilläggsdirektiv till Utredningen om vissa hjälpmedel för personer med funktionshinder samt om vissa insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (S 2001:06). *S*
112. Uppföljning och utvärdering av Kvinnofredspropositionens myndighetsuppdrag ur ett könsmaktsperspektiv. *N*
113. Tilläggsdirektiv till EU 2004-kommittén (SB 2001:01). *SB*
114. Diskriminering och annan kränkande behandling inom skolväsendet m.m. *U*
115. Tilläggsdirektiv till Förtroendekommissionen (SB 2002:01). *SB*
116. Tilläggsdirektiv till Utredningen om kommuners och landstings underlåtenhet att verkställa egna beslut om insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1999:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (S 2003:07). *S*
117. Ny reglering av postverksamhet och behov av statliga insatser för den grundläggande kassaservicen. *N*
118. Strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet. *Ju*
119. Radio och TV i allmänhetens tjänst. *Ku*
120. Vissa frågor avseende radio och TV i allmänhetens tjänst. *Ku*
121. Tilläggsdirektiv till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01). *Ku*
122. Behandling av folkbokföringsuppgifter hos arkivmyndigheterna. *Ku*
123. Tilläggsdirektiv till Utredningen angående internationell kulturverksamhet (Ku 2002:03). *Ku*
124. Tilläggsdirektiv till Översyn av Kungl. biblioteket, dess verksamhet och arbetsformer (U 2002:156). *U*
125. Ny associationsrätt för försäkringsföretag. *Fi*
126. Tilläggsdirektiv till Utredningen om förbättrade kunskaper om missbildningar (S 2002:10). *S*
127. Utveckling av internationell militär test- och övningsverksamhet på svenskt territorium. *Fö*
128. Tilläggsdirektiv till 2002 års ledningsrättsutredning (Ju 2002:03). *Ju*
129. Utgår.
130. Tilläggsdirektiv till utredningen om offentlighet för partiers och valkandidaters intäkter (Ju 2002:07). *Ju*
131. Tilläggsdirektiv till Skuldsaneringsutredningen (Ju 2002:15). *Ju*
132. Utvärdering av personskyddet för den centrala statsledningen. *Ju*
133. En nationell psykiatrisamordnare. *S*
134. Utländska kvinnors rätt att få abort i Sverige. *S*
135. Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av lagen (1962:381) om allmän försäkring och andra författningar på socialförsäkringsområdet (S 2001:04). *S*
136. Utvärdering av lokala utvecklingsavtal. *Ju*
137. Bilstöd till personer med funktionshinder (S 2003:11). *S*
138. Tilläggsdirektiv till Fjärrvärmeutredningen (N 2003:03). *N*
139. Genomförande av EG-direktivet om byggnaders energiprestanda. *N*
140. Tilläggsdirektiv till utredningen (N 2003:04) om en fortsatt utveckling av el- och naturgasmarknaderna. *N*
141. Tilläggsdirektiv till Fondkommissionsutredningen (Ju 2001:11) *Ju*
142. Tilläggsdirektiv till utredningen Radiokommunikation för effektiv ledning (N 2002:16). *N*
143. Information till och samråd med arbetstagare. *N*
144. Översyn av nationell organisation för svenskt deltagande i EU:s forsknings- och utvecklingssamarbete. *U*

145. Tilläggsdirektiv till Beredningen för rättsväsendets utveckling (Ju 2000:13). *Ju*
146. En myndighet för företagsregistrering m.m. *N*
147. Tilläggsdirektiv till Kommittén för översyn av utlänningslagstiftningen (UD 2003:02). *UD*
148. Tilläggsdirektiv till Utredningen om vägtransporter och arbetstid (N 2003:06). *N*
149. Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av tillämpningen av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (S 2002:04). *S*
150. Tilläggsdirektiv till Finansieringsutredningen (M 2003:01). *M*
151. Utvärdering av vissa regelreformerade marknader. *N*
152. Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av verksamhet och arbetsformerna vid Statens ljud- och bildarkiv (U 2003:08). *U*
153. Utgår.
154. Utgår.
155. Utgår.
156. Utgår.
157. Utgår.
158. Utgår.
159. Utgår.
160. Den officiella kontrollen av utsäde i Sverige. *Jo*
161. Tilläggsdirektiv till utredningen om järnvägssektorns organisation m.m. (N 2001:09). *N*
162. Utgår.
163. Tilläggsdirektiv till Offentlighets- och sekretesskommittén (Ju 1999:06). *Ju*
164. Tilläggsdirektiv till Personuppgiftslagsutredningen (Ju 2002:02). *Ju*
165. Tilläggsdirektiv till utredningen (N 2002:16) Radiokommunikation för effektiv ledning. *N*
166. Tilläggsdirektiv till Hyressättningsutredningen (Ju 2003:02). *Ju*
167. Tilläggsdirektiv till kommittén om genetisk integritet (S 2001:01). *S*
168. Genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m. *S*
169. Översyn av teckenspråkets ställning. *S*
170. Inrättande av en sammanhållen statlig myndighet för socialförsäkringsområdet. *S*
171. Tilläggsdirektiv till Översyn av vård och omsorg för äldre – tio år efter Åldrereformen (S 2003:04). *S*
172. Tilläggsdirektiv till PBL-kommittén (M 2002:05). *M*
173. Tilläggsdirektiv till Timplanedelegationen (U 1999:08). *U*
174. Rattfylleri och sjöfylleri. *Ju*
175. Tilläggsdirektiv till utredningen (N 2003:01) Effektivisering av det konkurrensrättsliga regelverket för företagen m.m. *N*
176. Tilläggsdirektiv till Fördjupad prövning av Statens kvalitets- och kompetensråd (Fi 2003:08). *Fi*
177. Tilläggsdirektiv till utredning om förenade anställningar inom högskolan och hälso- och sjukvården. *U*
178. Unidroitkonvention om återlämnande av stulna och olagligt exporterade kulturföremål. *Ku*
179. Tilläggsdirektiv till Översyn av turistfrämjandets funktion, organisation och rollfördelning (N 2003:05). *N*
180. Tilläggsdirektiv till översyn av vissa frågor rörande företagshälsovård. *N*
181. Familjeåterföreningen. *UD*

REGERINGENS BELÖNINGSMEDALJ *ILLIS QUORUM MERUERE LABORES* 2003

Medaljen instiftades 1785 och utdelas av regeringen som erkänsla för personliga insatser för kulturella, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål. Den latinska inskriptionen betyder Åt dem vilkas verksamhet gjord dem förtjänta därav.

Medaljen förekommer i guld i fyra storlekar, nämligen i 18:e storleken att bäras runt halsen i kedja av guld, i 12:e storleken att bäras runt halsen samt i 8:e och 5:e storlekarna att bäras i band på bröstet.

Artonde storleken

Birgitta Dahl

Mångåriga och betydelsefulla insatser på skilda områden inom svenskt samhällsliv

Åttonde storleken

Barbro Westerholm

Mångåriga och betydelsefulla insatser på det medicinska området och i arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män

Alice Babs Sjöblom

För hennes enastående och mångåriga insatser som sångerska i olika musikgenrer och för hennes positiva och varma artisteri

ANTAL TJÄNSTGÖRANDE I REGERINGSKANSLIET

Antal tjänstgörande, inklusive kommittéväsendet, som tjänstgjort under hel eller del av december månad varje år.

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
CHEFER	kvinnor	77	102	106	114	116	122	124	141	142	143
	män	316	311	332	339	322	337	338	325	310	296
<i>Summa</i>		<i>393</i>	<i>413</i>	<i>438</i>	<i>453</i>	<i>438</i>	<i>459</i>	<i>462</i>	<i>466</i>	<i>452</i>	<i>439</i>
HANDLÄGGARE	kvinnor	604	640	749	867	889	969	1 085	1 102	1 171	1 232
	män	757	776	820	850	871	927	977	994	1 017	1 019
<i>Summa</i>		<i>1 361</i>	<i>1 416</i>	<i>1 569</i>	<i>1 717</i>	<i>1 760</i>	<i>1 896</i>	<i>2 062</i>	<i>2 096</i>	<i>2 188</i>	<i>2 251</i>
SAKKUNNIGA/ SPECIALISTER	kvinnor	189	278	271	301	276	285	319	262	300	310
	män	259	299	277	319	292	320	327	282	305	331
<i>Summa</i>		<i>448</i>	<i>577</i>	<i>548</i>	<i>620</i>	<i>568</i>	<i>605</i>	<i>646</i>	<i>544</i>	<i>605</i>	<i>641</i>
POLITISKT ANSTÄLLDA	kvinnor	70	65	65	63	62	70	80	74	72	77
	män	59	70	69	64	49	56	79	68	63	59
<i>Summa</i>		<i>129</i>	<i>135</i>	<i>134</i>	<i>127</i>	<i>111</i>	<i>126</i>	<i>159</i>	<i>142</i>	<i>135</i>	<i>136</i>
BASPERSONAL	kvinnor	961	990	969	987	925	907	907	872	840	813
	män	206	211	225	227	220	224	236	213	210	201
<i>Summa</i>		<i>1 167</i>	<i>1 201</i>	<i>1 194</i>	<i>1 214</i>	<i>1 145</i>	<i>1 131</i>	<i>1 143</i>	<i>1 085</i>	<i>1 050</i>	<i>1 014</i>
ÖVRIGA	kvinnor	6	17	8	11	1	0	0	0	3	23
	män	11	11	2	7	2	3	0	0	13	21
<i>Summa</i>		<i>17</i>	<i>28</i>	<i>10</i>	<i>18</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>16</i>	<i>44</i>
Regeringskansliet totalt		3 515	3 770	3 893	4 149	4 025	4 220	4 472	4 333	4 446	4 525
<i>varav kvinnor</i>		<i>1 907</i>	<i>2 092</i>	<i>2 168</i>	<i>2 343</i>	<i>2 269</i>	<i>2 353</i>	<i>2 515</i>	<i>2 451</i>	<i>2 528</i>	<i>2 598</i>
<i>varav män</i>		<i>1 608</i>	<i>1 678</i>	<i>1 725</i>	<i>1 806</i>	<i>1 756</i>	<i>1 867</i>	<i>1 957</i>	<i>1 882</i>	<i>1 918</i>	<i>1 927</i>
Räknat som årsarbetskrafter		3 414	3 660	3 784	4 055	3 926	4 119	4 372	4 249	4 349	4 457

Anm 1: I kategorin *politiskt anställda* inräknas statsråd, politiskt sakkunniga, politiska pressekreterare m.fl.

Anm 2: Med *baspersonal* menas kanslisekreterare, assistenter, servicepersonal m.fl.

ANTAL TJÄNSTGÖRANDE PER DEPARTEMENT

Antal tjänstgörande, inklusive kommittéväsendet, som tjänstgjort under hel eller del av december månad varje år.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Statsrådsberedningen	46	49	48	57	48	51	57	57	63	58
Justitiedepartementet	171	192	196	210	219	261	323	341	339	326
Utrikesdepartementet	1 412	1 443	1 441	1 544	1 518	1 630	1 645	1 502	1 507	1 508
Försvarsdepartementet	116	128	119	125	119	126	120	136	133	144
Socialdepartementet	193	204	189	226	211	236	216	217	255	267
Kommunikationsdepartementet	99	107	118	118	115					
Finansdepartementet	365	384	406	398	378	414	419	416	443	473
Utbildningsdepartementet	154	168	188	198	174	192	216	211	210	220
Jordbruksdepartementet	83	106	104	122	123	122	151	134	132	154
Arbetsmarknadsdepartementet	112	172	118	133	128					
Kulturdepartementet	105	70	92	99	95	150	160	93	89	84
Inrikesdepartementet	109	118	182	178	160					
Miljödepartementet	152	166	149	166	150	191	204	175	175	182
Näringsdepartementet	118	145	166	181	169	378	405	462	498	474
Förvaltningsavdelningen	280	318	377	394	418	469	556	589	579	591

Anm 1: Flera departement har under tidsperioden bytt namn.

Anm 2: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

Anm 3: Förvaltningsavdelningen har successivt övertagit administrativa arbetsuppgifter från departementen, t.ex. lokalvård, expeditionstjänst, bibliotek och IT-service.

Anm 4: I statistiken ovan ingår inte tjänstgörande i projekt och program som inte är departementsspecifika.

PERSONALSAMMANSÄTTNING I REGERINGSKANSLIET

Uppgifterna avser förhållandet i december månad varje år.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Medellöner										
BASPERSONAL	13 582	14 082	14 788	15 558	15 811	16 975	17 425	18 091	19 256	20 780
HANDLÄGGARE	19 604	20 462	21 634	22 855	23 173	25 240	25 975	27 210	29 042	31 305
CHEFER	31 731	33 268	34 641	36 466	37 357	39 916	40 634	43 554	46 400	49 176
SAKKUNNIGA	22 812	23 747	24 485	26 646	27 818	29 767	31 028	32 268	34 191	36 518
POLITISKT ANSTÄLLDA	23 436	26 956	28 294	29 235	29 110	31 069	31 480	32 566	34 049	35 904
Medelålder										
BASPERSONAL			43	43	43	44	43	45	45	46
HANDLÄGGARE			42	42	42	41	41	42	42	43
CHEFER			51	51	52	52	52	52	52	52
SAKKUNNIGA			41	42	42	42	42	42	42	43
POLITISKT ANSTÄLLDA			39	39	38	39	40	41	39	40
Anställningstid, antal år i genomsnitt										
BASPERSONAL			11	12	12	12	12	13	13	14
HANDLÄGGARE			9	9	9	9	8	9	8	9
CHEFER			17	17	17	17	17	17	16	17
SAKKUNNIGA			2	2	2	2	2	2	2	2
POLITISKT ANSTÄLLDA			2	2	2	2	3	3	3	3

Anm 1: Statsministerns och statsrådets arvoden ingår inte i uppgifterna om medellöner.

REKRYTERING OCH PERSONALOMSÄTTNING M.M.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal externt rekryterade	594	632	591	963	588	451	436	693
varav från statlig verksamhet	278	336	275	490	274	232	223	264
från kommun/landsting	33	33	30	63	36	36	18	26
från näringslivet	172	135	146	248	180	125	135	139
från utbildning/högskola	48	55	82	106	60	48	38	60
Antal tjänstgörande som bytt departement	319	170	165	482	239	193	91	195
Avgång till								
annan statlig tjänst	471	391	301	242	98	236	185	165
kommun/landsting	9	11	18	12	13	19	13	10
näringsliv	76	82	109	127	103	142	52	43
övrigt, inkl. övergång till annat departement	289	222	409	1 019	166	343	196	515
antal pensionerade	33	34	21	40	20	34	27	30
Sjukfrånvaro under 2003		Kvinnor	Män	Totalt				
Sjukfrånvaro under 2003 i procent av ordinarie arbetstid		4,0	1,6	3,0				

Anm 1: Under 1996 och 1999 skedde departementsombildningar, vilket medför en hög redovisad intern personalomsättning.

Anm 2: Den faktiska sjukfrånvaron anges i procent av de anställdas sammanlagda avtalade ordinarie arbetstid. Beräkningssättet följer förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag som definierar hur sjukfrånvaro ska beräknas vid samtliga myndigheter senast fr.o.m. den 1 juli 2003.

REGERINGSKANSLIETS (INKLUSIVE UTREDNINGSVÄSENDETS) UTGIFTER
I 1 000-TAL KRONOR

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Utgifter	Utgifter	Utgifter	Utgifter	Utgifter	Utgifter
<i>SB</i>	44 699	46 395	52 329	55 316	56 853	64 239
<i>Ju</i>	124 777	181 991	211 525	257 012	239 284	243 004
<i>UD</i>	1 807 446	1 928 911	1 891 036	2 279 417	1 871 193	1 906 239
<i>Fö</i>	76 168	88 286	99 714	130 792	126 601	133 219
<i>S</i>	171 715	187 558	185 279	179 957	181 626	208 551
<i>K</i>	72 850					
<i>Fi</i>	223 774	274 403	300 117	304 280	329 974	392 121
<i>U</i>	109 472	113 329	123 738	134 197	133 775	149 993
<i>Jo</i>	79 517	100 456	122 968	137 607	120 610	127 758
<i>A</i>	77 756					
<i>Ku</i>	60 219	90 240	99 864	71 370	74 508	74 198
<i>M</i>	87 585	108 327	125 529	126 271	121 609	134 080
<i>In</i>	109 536					
<i>N</i>	127 338	261 836	284 217	330 284	334 015	321 637
<i>FA</i>	204 454	302 115	431 333	435 386	466 939	514 628
<i>RK-gemensamt</i>	512 444	554 477	634 943	666 351	745 639	763 006
Summa	3 889 750	4 238 324	4 562 592	5 108 240	4 802 626	5 032 673

Anm 1: Under rubriken »RK-gemensamt« redovisas Regeringskansliets hyreskostnader och vissa andra gemensamma kostnader.

Anm 2: I samband med regeringsombildningar och andra omorganisationer har olika ansvarsområden och ärendegrupper omfördelats mellan departementen.

Anm 3: Kommunikations-, Arbetsmarknads- och Inrikesdepartementen upphörde 1998-12-31 och samtidigt ombildades Näringsdepartementet.

REGERINGSKANSLIETS (INKLUSIVE UTREDNINGSVÄSENDETS) UTGIFTER REDOVISADE PER
UTGIFTSSLAG I 1 000-TAL KRONOR

	2000	2001	2002	2003
Löner, arvoden och övriga personalkostnader	2 578 073	2 835 999	2 933 942	3 188 045
Kurser, utbildning och konferenser	54 483	184 372	50 759	43 090
Resor och traktamenten	281 493	326 457	246 926	244 612
Konsulter och övriga köpta tjänster, annonser	322 214	324 929	232 090	251 922
IT, inklusive underhåll och dataprogram, datakommunikationer	65 158	65 889	71 532	64 358
Telefon, mobiltelefon, porto	105 758	118 403	114 579	107 502
Möbler, inredning och övrig utrustning, reparationer av utrustning	45 790	87 067	30 220	34 650
Papper, kontors- och förbrukningsmateriel, böcker, tidningar	66 854	55 824	48 154	48 301
Tryckning och kopiering, bokbinderi	37 446	42 490	38 842	37 130
Bevakning och säkerhet	25 539	35 933	25 496	25 740
Lokalkostnader i Sverige och utlandet, underhåll, lokalvård	1 003 068	1 011 240	1 060 347	1 083 710
Övrigt, inklusive räntor och amortering	348 783	443 320	344 163	287 155
Inkomster	- 372 067	- 423 683	- 394 424	- 383 542
Summa	4 562 592	5 108 240	4 802 626	5 032 673

Anm 1: Utgifterna avser anslag för förvaltningskostnader för Regeringskansliet.

Anm 2: En ny kontoplan infördes i Regeringskansliet fr.o.m. 1999. Av detta skäl redovisas här inte äldre uppgifter, då vissa utgiftsslag redovisningsmässigt inte är direkt jämförbara längre bakåt i tiden.

ÅRSBOKEN BERÄTTAR OM vad Regeringskansliet arbetat med under år 2003. Regeringskansliet är en myndighet och består av Statsrådsberedningen med statsministerns närmaste medarbetare, alla departement med de olika ministrarnas medarbetare samt den gemensamma administrationen.

Årsboken innehåller också tabeller med statistik. Det finns uppgifter om olika beslut som regeringen fattat under året, förteckningar över propositioner, betänkanden, utredningar och mycket annat samt uppgifter om Regeringskansliets personal och ekonomi.

En del av dina frågor om Regeringskansliet kan du få svar på i denna årsbok. Andra frågor kan du få svar på via regeringens webbplats: www.regeringen.se. Du är också välkommen att besöka Information Rosenbad, som är Regeringskansliets informationscenter och finns på Drottninggatan 5 i Stockholm.